

**Miljøgodkendelse af**  
**Hedegård**  
**Sepstrupvej 4**  
**8653 Them**



**Godkendelsesdato: 27. 06 2012**

**Silkeborg Kommune**  
**Teknik- og Miljøafdelingen**  
**Søvej 1**  
**8600 Silkeborg**  
**Telefon nr. 8970 1000**  
**teknisk@silkeborg.dk**  
**[www.silkeborgkommune.dk](http://www.silkeborgkommune.dk)**

## INDHOLDSFORTEGNELSE

---

---

<b>Indholdsfortegnelse .....</b>	<b>1</b>
<b>Datablad .....</b>	<b>4</b>
<b>0 Indledning.....</b>	<b>5</b>
<b>1 Resumé og samlet vurdering .....</b>	<b>5</b>
1.1 Ansøgning om miljøgodkendelse.....	5
1.2 ikke teknisk resumé.....	5
1.3 Afgørelse om miljøgodkendelse.....	6
1.4 Vilkår.....	7
1.5 Offentlighed .....	10
1.6 Klagevejledning .....	10
<b>Kopi af afgørelse sendt til:.....</b>	<b>13</b>
<b>2 Generelle forhold .....</b>	<b>14</b>
2.1 Beskrivelse af husdyrbruget .....	14
2.2 Meddelelsespligt – anlæg, arealer, ejerforhold .....	14
2.3 Gyldighed.....	14
2.4 Retsbeskyttelse .....	15
2.5 Revurdering af miljøgodkendelsen .....	15
<b>3 Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold.....</b>	<b>16</b>
3.1 Bygge- og beskyttelseslinier, fredninger mv.....	16
3.2 Placering i landskabet.....	17
<b>4 Husdyrhold, staldanlæg og drift .....</b>	<b>20</b>
4.1 Husdyrhold og staldindretning .....	20
4.2 Ventilation.....	25
4.3 Fodring .....	26
4.4 Ensilage.....	27
4.5 Energi- og vandforbrug .....	29
4.6 Spildevand herunder regnvand.....	32

4.7	Affald .....	33
4.8	Råvarer og hjælpestoffer .....	35
4.9	Driftsforstyrrelser eller uheld .....	36
<b>5</b>	<b>Gødningsproduktion og -håndtering .....</b>	<b>38</b>
5.1	Gødningstyper og mængder .....	38
5.2	Flydende husdyrgødning .....	38
5.3	Gylleforsuring .....	42
5.4	Gylleseparering .....	42
5.5	Gyllekøling .....	43
5.6	Fast gødning inkl. dybstrøelse .....	44
5.7	Anden organisk gødning .....	45
<b>6</b>	<b>Forurening og gener fra husdyrbruget .....</b>	<b>47</b>
6.1	Ammoniak og natur .....	47
6.2	Lugt .....	50
6.3	Fluer og skadedyr .....	51
6.4	Transport .....	52
6.5	Støj fra anlægget og maskiner .....	54
6.6	Støv fra anlæg og maskiner .....	55
6.7	Lys .....	56
<b>7</b>	<b>Påvirkning fra arealerne .....</b>	<b>57</b>
7.1	Udbringningsarealerne .....	57
7.2	Påvirkninger af søer og vandløb .....	59
7.3	Kvælstof og fosfor til fjord & hav .....	65
7.4	Påvirkning af arter med særligt strenge Beskyttelseskrav (Bilag IV arter) .....	69
7.5	Kvælstof til grundvand .....	69
<b>8</b>	<b>Bedste tilgængelige teknik (BAT) .....</b>	<b>71</b>
<b>9</b>	<b>Alternative løsninger og 0-alternativet .....</b>	<b>76</b>
9.1	Alternative løsninger .....	76
9.2	0-alternativ .....	77

<b>10</b>	<b>Husdyrbrugets ophør .....</b>	<b>79</b>
<b>11</b>	<b>Egenkontrol og dokumentation .....</b>	<b>79</b>
<b>12</b>	<b>Bilag.....</b>	<b>82</b>

## DATABLAD

---

---

Landbrugets beliggenhed	Sepstrupvej 4, 8653 Them
Matrikel nr. Ejerlav	1a Hedegård, Them
Cvr. nummer P-nummer CHR-nummer Ejendomsnummer	14016880 1000665658 64968 7400024205
Ejer af ejendommen/ansøger Adresse Tlf. Mobil E-mail	Niels Hedegaard Nielsen Sepstrupvej 4, 8653 Them 86849069 20409069 ne@hoj-hedegaard.dk
Driftsansvarlig	Niels Hedegaard Nielsen
Brugstype	Økologisk Malkekvægbesætning med opdræt
Godkendelsesbetegnelse	§ 11 husdyrbrug for mere end 75 dyreenheder
Sagsnummer	11/21405
Dato for godkendelse	27.06.2012
Tilsynsmyndighed	Silkeborg Kommune
Kvalitetssikret af	Maria Karm
Næste revurdering af godkendelsen	år 2020

### Ansøgers Konsulent:

Navn: Rune Schaltz  
Adresse: Horsøvej 11, 9500 Hobro  
Tlf.nr. 99989743  
E-mail: rsc@agrinord.dk

## 0 INDLEDNING

---

---

Når et kvægbrug ønskes udvidet til mere end 75 dyreenheder (DE), skal anlægget med tilhørende udbringningsarealer til den producerede husdyrgødning godkendes i henhold til § 11 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Denne miljøgodkendelse er således udarbejdet efter lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, der har indarbejdet EU's VVM-direktiv<sup>1</sup> og IPPC-direktiv<sup>2</sup>.

Ansøgningen om miljøgodkendelse er indsendt til Silkeborg Kommune gennem Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem, første gang den 14. marts 2010.

I dialog med ansøger om projektet er ansøgningen senere justeret og suppleret med yderligere oplysninger. Senest er indsendt version 5 af ansøgningen den 10. maj 2012.

I miljøgodkendelsen er der redegjort for miljøkonsekvenserne af at udvide husdyrholdet på bedriften, og for påvirkningen af miljøet i bred forstand. Bedriften har ikke biaktiviteter, der i sig selv er omfattet af IPPC-direktivet.

## 1 RESUMÉ OG SAMLET VURDERING

---

---

### 1.1 ANSØGNING OM MILJØGODKENDELSE

---

Niels Hedegaard Nielsen, "Hedegård", Sepstrupvej 4, 8653 Them, søger hermed om, i henhold til lov nr. 1486 af 4. december 2009, at få miljøgodkendt husdyrbruget på adressen Sepstrupvej 4, 8653 Them med de til bedriften tilhørende arealer. Ansøger har bopælsadresse på Hedegård, som ansøges miljøgodkendt efter husdyrgodkendelseslovens § 11. Der ansøges samtidigt om byggetilladelse til byggeriet samt tilladelse til etablering af sprinkleranlæg til udspreddning af ensilageoverfladevand.

Ansøgningen og beregningerne er udført i det elektroniske ansøgningssystem på [www.husdyrgodkendelse.dk](http://www.husdyrgodkendelse.dk), interface version 1.6, uploadet 15. december 2011, FarmN version 3.1, beregningsmotor 3.5, skema nr. 23.232.

### 1.2 IKKE TEKNISK RESUMÉ

---

Miljøgodkendelsen af Sepstrupvej 4 regulerer driften i 8 år, hvorefter den skal revurderes på baggrund af de erfaringer der har været med driften, og den udvikling der har været i metoder til reduktion af miljøpåvirkningen.

Miljøgodkendelsen omfatter kun Sepstrupvej 4, Them.

Kommunen har vurderet, at der kan meddeles godkendelse af den ansøgte ændring og udvidelse af Hedegård, Sepstrupvej 4, Them, i henhold til de gældende regler<sup>2</sup>. Miljøgodkendelsen er baseret på oplysningerne i ansøgningen samt efterfølgende beregninger og betinget af de fastsatte vilkår til drift og egenkontrol, se afsnit 1.4.

---

<sup>1</sup> Rådets direktiv 85/337/EØF om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet med senere ændringer (VVM: Vurdering af Virkninger på Miljøet)

<sup>2</sup> Lov nr. 1486 af 04. december 2009 om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug.

Ansøger driver og ejer kvægejendommen Hedegård, Sepstrupvej 4, 8653 Them i ny Silkeborg Kommune. Den nuværende produktion er godkendt til 165,7 DE af daværende Århus Amt den 6. april 2006, fordelt på 95 køer, 25 kalve, 86 kvier, 47 tyrekalve samt 47 ungtyre. Med den nye dyreenheds beregning svarer dette antal dyr til 193,9 DE.

Der ønskes en udvidelse til i alt 225,17 DE fordelt på 124 køer, 28 kalve, 100 kvier, 66 tyrekalve samt 3 islandske heste.

Udvidelsen omfatter at der opføres en gyllebeholder, ensilagepladsen udvides og den eksisterende kostald udvides med 4 spær ~ 17,2 meter (~401,1 m<sup>2</sup>).

Der er foretaget projektilpasninger indenfor spalteskraber og BAT gulve i tilbygningen for at opfylde krav om reduceret ammoniakfordampning fra anlægget samt BAT niveauet.

Bedriften omlægges til økologisk drift i forbindelse med ansøgning om miljøgodkendelse. Alle arealparametre er overholdt, og arealerne er generelt uden restriktioner.

Beregninger foretaget på baggrund af ovenstående projektilpasninger gennem [www.husdyrgodkendelse.dk](http://www.husdyrgodkendelse.dk) resulterer i, at kravene om hensyn til natur og miljø overholdes. Beregninger viser ligeledes at lugtgenerne fra den ansøgte produktion ikke vurderes at påvirke omkringboende væsentligt.

Den ansøgte udvidelse opfylder således de krav, der er fastlagt i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug<sup>3</sup>.

Omlægning til økologi vil herved ikke indebære øget forurening eller andre virkninger på miljøet.

### **1.3 AFGØRELSE OM MILJØGODKENDELSE**

---

Silkeborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste:

- at ansøger har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbruget og til at modvirke eventuelle skadelige virkninger på miljøet
- at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne
- at de kort- og langsigtede miljøpåvirkninger og den samlede miljøpåvirkning fra husdyrbrugets produktion vil begrænses til et acceptabelt niveau, når de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug og de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen overholdes
- at husdyrbruget - under overholdelse af de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug og af de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen - vil anvende den bedste tilgængelige teknik
- at produktionen ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af:
  - o Nabobeboelser
  - o Natura 2000-områder<sup>4</sup> og natur i øvrigt
  - o Overfladevand

---

<sup>3</sup> Lov nr. 1486 af 4/12/2009

<sup>4</sup> Natura 2000-områder: Internationale naturbeskyttelsesområder udpeget på baggrund af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver.

- o Nitratfølsomme indvindingsområder
- o Landskabelige værdier og værdifulde kulturmiljøer

Silkeborg Kommunes afgørelse begrundes med ovenstående vurdering, og med, at øvrige generelle afstandskrav samt de generelle beskyttelsesniveauer i bilag 3 i *Bekendtgørelse nr. 294 af 31. marts 2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug* overholdes.

Silkeborg Kommune godkender hermed udvidelsen af det ansøgte husdyrhold på bedriften Sepstrupvej 4, 8653 Them, matr. nr. 1a m.fl., til maksimalt 225,17 DE efter udvidelsen.

Udover miljøgodkendelse af bedriftens nuværende og planlagte produktionsanlæg og besætning meddeles der ved denne skrivelse:

- Miljøgodkendelse til udbringning af husdyrgødningen fra produktionen på de arealer – og i det omfang – som fremgår af bilagene.
- Miljøtilladelse til at forlænge kostalden.
- Miljøtilladelse til etablering af en ensilageplads (100 tons kapacitet).
- Samt miljøtilladelse til etablering af gyllebeholder på 2500 m<sup>3</sup>.

Miljøgodkendelsen omfatter alene ejendommen Hedegård, Sepstrupvej 4 med de angivne arealer, som fremgår af bilag 1.

Afgørelsen om miljøgodkendelse er truffet på grundlag af oplysningerne i IT-ansøgningen, Version 5, modtaget d. 10. maj 2012 og supplerende oplysninger modtaget i perioden frem til den 27. juni 2012.

Miljøgodkendelsen meddeles i henhold til § 11 stk. 2 i husdyrloven<sup>5</sup>, samt reglerne i godkendelsesbekendtgørelsen<sup>6</sup>, og omfatter de miljømæssige forhold, det vil sige forhold af betydning for det omgivende miljø som beskrevet i loven og bekendtgørelsen.

## 1.4 VILKÅR

---

### Placering i landskabet

- 3.2.1 Der skal plantes nord og øst for tilbygningen til kostalden (se bilag 2). Der skal plantes et læhegn, som vedligeholdes løbende, og i løbet af 4-5 år giver en vedvarende, effektiv afskærmning. Læhegnet skal bestå af minimum 3 rækker som plantes senest ét år efter at kostalden er udvidet.
- 3.2.2 Der skal plantes syd og vest for de to gyllebeholdere (se bilag 2). Der skal plantes 6 klumper af træer, som løbende vedligeholdes, og i løbet af 4-5 år giver en vedvarende, effektiv afskærmning med syd. Træklumperne skal bestå af mindst 3 træer pr. klump, og de skal være plantet senest ét år efter at den nye gyllebeholder er bygget.

### Husdyrhold og staldindretning

- 4.1.1 I kostalden (staldafsnit 1.1.1) skal der i gangarealet installeres skraber.

---

<sup>5</sup> Lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

<sup>6</sup> Bekendtgørelse nr. 294 af 31. marts 2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug



- 4.1.2 Der skal hver dag foretages skrabninger hver fjerde time i kostalden (staldafsnit 1.1.1). I den periode hvor malkekvæget er på græs, skal der foretages 4 skrabninger i døgnet i tidsrummet kl. 5 til kl. 22
- 4.1.3 For det nye gulv i den nye kostald (staldafsnit 1.1.2) gælder: Gulve støbt på stedet skal være dimensioneret med et fald på minimum 1,5 % mod gulvmidte. Præfabrikerede gulve skal have et fald på minimum 1,0 % mod gulvmidte.
- 4.1.4 Der skal hver dag foretages skrabninger hver anden time i den nye kostald (staldafsnit 1.1.2). I den periode hvor malkekvæget er på græs, skal der foretages 9 skrabninger i døgnet i tidsrummet kl. 5 til kl. 22
- 4.1.5 Lysningsarealet til ajle afløb/gylleopsamling må maksimalt udgøre 5 % af det samlede gangareal i den nye kostald (staldafsnit 1.1.2).
- 4.1.6 Der skal hver dag foretages skrabninger hver anden time i ungdyrstalden (staldafsnit 1.1.3).
- 4.1.7 Skrabning af gulve i kviestaldafsnittet kan undlades i de perioder kvierne er på græs, såfremt gulvene er rengjorte.
- 4.1.8 Enhver form for driftsstop af skrabere skal noteres i logbog med angivelse af årsag og varighed.
- 4.1.9 Logbog, servicefaktura, registrering fra datalogger eller lignende, der dokumenterer, at skraberen/robotkraberen er i drift og vedligeholdes, skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

### **Ensilage**

- 4.4.1 Kasseret ensilage fra ensilagesiloen skal løbende opsamles og opbevares, på en fast plads med afløb til gyllebeholder, overdækket med plast eller lignende.
- 4.4.2 Afløb fra ensilagepladser skal føres til separat opsamlingsbeholder med en opbevaringskapacitet på minimum én måned. Opbevaringskapaciteten skal beregnes ud fra forventet nedbør og størrelsen på de befæstede arealer ved ensilagepladserne. Der kan ske udsprinkling jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens regler, hvis kommunen giver tilladelse. Beholderen skal overholde kravene i DS 432.
- 4.4.3 Gammelt overdækningsmateriale fra ensilagepladser ol. skal løbende og minimum en gang om ugen, fjernes fra ensilagepladsområdet.
- 4.4.4 Der må ikke lægges markstakke med ensilage på marker i nitratfølsomt indvindingsopland (se bilag 5)

### **Energi- og vandforbrug**

- 4.5.1 Elforbruget skal registreres minimum 1 gang årligt og indføres i et skema, således at forbruget kan sammenlignes med tidligere års forbrug. Skal kunne fremvises ved forlangende.
- 4.5.2 Vandforbruget skal registreres mindst 1 gang årligt og vandforbruget skal indføres i et skema, således at forbruget kan sammenlignes med tidligere års forbrug. Skal kunne fremvises ved forlangende.

### **Flydende husdyrgødning**

- 5.2.1 Hvis der ikke bruges gyllevogn med egen påmonteret pumpe og returløb *eller* hvis der konstateres spild skal der etableres fast påfyldningsplads med afløb til gyllebeholder.

### **Fast gødning inkl. dybstrøelse**

- 5.6.1 Fast gødning og dybstrøelse skal køres på møddingsplads ved udmugning eller nedmuldes direkte på marken.

### **Anden organisk gødning**

- 5.7.1 Der må ikke modtages slam eller anden organisk gødning på ejendommen ud over de 23,9 DE i husdyrgødning der modtages i ansøgt drift. Dog må der anvendes startgødning til majs (f.eks. biogrow) og til kaliumkrævende afgrøder f.eks. vinasse. Organiske kaliumgødninger må dog ikke indeholde fosfor.

### **Fluer og skadedyr**

- 6.3.1 Opbevaring af foder skal ske på en måde, så der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter mv.).
- 6.3.2 Der skal til stadighed tilstræbes en god staldhygiejne, bl.a. skal sti-arealer og båse holdes tørre, og stalde og fodringsanlæg holdes rene.
- 6.3.3 Senest 14 dage efter kvierne er sat på græs i sommerhalvåret skal de staldafsnit kvierne har gået i rengøres.
- 6.3.4 Arealerne rundt om husdyrbruget skal holdes rene for ensilage, husdyrgødning m.v.
- 6.3.5 Såfremt der efter Silkeborg Kommunes vurdering opstår væsentlige gener for omgivelserne fra opformering af fluer eller skadedyr på husdyrbruget, kan Silkeborg Kommune meddele påbud om, at der skal udarbejdes og gennemføres et projekt med foranstaltninger, som minimerer generne.

### **Transport**

- 6.4.1 Ved transport af gylle på offentlige veje skal gylle vognens åbninger være forsynet med låg eller lignende, således at spild ikke kan finde sted. Skulle der alligevel ske spild, skal dette straks opsamles.
- 6.4.2 Ved tilsmudsning af offentlig vej, som følge af landbrugsmæssige aktiviteter herunder kørsel med markmaskiner og udkørsel til og fra markarealer, skal vejen rengøres umiddelbart efter ophør af aktiviteten.

### **Lys**

- 6.7.1 Hvis tilsynsmyndigheden skønner, at eventuelle klager vedrørende lys er velbegrundede, kan der kræves foranstaltninger på ejendommen, som fjerner lysgenerne.

### **Påvirkning fra arealerne**

- 7.1.1 Udbringning af husdyrgødning fra produktionen må kun finde sted på de 178,2 ha udspretningsarealer som fremgår af bilag 1.
- 7.1.2 Den samlede mængde husdyrgødning udbragt eller afsat ved afgræsning på bedriften må ikke overstige et gennemsnit på 1,4 DE/ha på de ejede og forpagtede arealer.

## 1.5 OFFENTLIGHED

---

### Partshøring, Nabohøring

Udkastet til miljøgodkendelse blev den 25. maj 2012 udsendt i høring hos naboer og skønnede parter i sagen, ansøger selv og organisationer og private, der har anmodet herom med frist for afgivelse af bemærkninger på 3 uger frem til den 22. juni 2012.

Der indkom bemærkninger fra ansøger selv. Der ønskes en præcisering af afsnittet om organisk gødning, samt en ændring af vilkåret, så det er muligt for Sepstrupvej 4 at anvende vinasse for at tilføre kalium til markerne. Da det er en økologisk bedrift kan der ikke anvendes handelsgødning. Derudover er der et ønske om at kunne anvende "biogrow" som startgødning til majs.

### *Kommunens bemærkninger*

Vilkår 5.7.1 er omformuleret, så det er muligt at anvende Biogrow og vinasse, da det vurderes, at ikke er nogen miljømæssige problemer ved at tilføre disse produkter. Vilkåret er primært stillet for at undgå tilførsel af store mængder fosfor med slam, og der er ikke fosfor i Vinasse. Der er fosfor i Biogrow, men tilførsel af startgødning til majs vurderes ikke, at medføre et væsentligt øget fosfortab fra arealerne. Ansøgers redegørelse for brug af organisk gødning i afsnit 5.7 er ændret og kommunens vurdering, samt vilkår 5.7.1 er ændret.

### *Offentliggørelse*

Godkendelsen bekendtgøres ved annoncering på kommunens hjemmeside og i Ekstraposten onsdag den 27. juni 2012.

Følgende er samtidig underrettet om godkendelse:

- Ansøger.
- Naboer, der har henvendt sig med bemærkninger, samt klageberettigede organisationer, se samlet liste efter afsnit 1.6.

## 1.6 KLAGEVEJLEDNING

---

Der kan efter kapitel 7 i *Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug* klages over Kommunens afgørelse. Klageberettigede omfatter ansøger, Miljøministeren, Sundhedsstyrelsen samt enhver, der må antages at have en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald. Der kan desuden klages af visse organisationer, som angivet i §§ 85-87 i *Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug*.

Afgørelsen vil blive offentliggjort i Ekstraposten den 27. juni 2012 og endvidere på kommunens hjemmeside [www.silkeborgkommune.dk](http://www.silkeborgkommune.dk).

Eventuel klage skal være skriftlig og stiles til Miljøklagenævnet, men skal indsendes til Silkeborg Kommune, Søvej 1, 8600 Silkeborg eller per e-mail til [teknisk@silkeborg.dk](mailto:teknisk@silkeborg.dk). Klagen skal være modtaget senest 4 uger fra offentliggørelsen dvs. senest den 25. juli 2012 indenfor kontorets åbningstid.

Kommunen videregiver klagen til Miljøklagenævnet umiddelbart efter klagefristens udløb. Ansøger vil få besked af kommunen, hvis der kommer klager over afgørelsen.

En klage har normalt ikke opsættende virkning, med mindre Miljøklagenævnet beslutter andet. Hvis tilladelsen indeholder vilkår til sikring af de landskabelige værdier eller vilkår om placering af gyllebeholdere, må tilladelsen ikke udnyttes før klagefristens udløb, og i disse tilfælde har klagen opsættende virkning, med mindre Miljøklagenævnet beslutter andet. Udnyttelse af tilladelsen sker på

ansøgers eget ansvar og indebærer ingen begrænsninger i Miljøklagenævnets ret til at ændre eller ophæve afgørelsen.

Ifølge § 90 i *Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug* kan afgørelsen desuden prøves ved domstolene. Et eventuelt sagsanlæg skal anlægges inden 6 måneder efter, at afgørelsen er offentliggjort, dvs. senest den 27. december 2012.

Med venlig hilsen

Morten Horsfeldt Jespersen  
Sektionsleder

Anders Isberg Nielsen  
Biolog

**Kopi af udkast til afgørelse med bilag er sendt til:**

**Ansøger:**

Niels Hedegaard Nielsen, Sepstrupvej 4, 8653 Them

**Konsulent:**

Natur- og Miljøkonsulent Rune Schaltz, Agri Nord, Horsøvej 11, 9500 Hobro.

E-mail: [rsc@agrinord.dk](mailto:rsc@agrinord.dk)

**Ejere og lejere af beboelser inden for lugtgenafstanden til byzone (211 m):**

Sepstrupvej 6, Anker Hedegaard Nielsen

**Bortforpagtere af arealer:**

Rustrupvej 17 Anne Grethe Madsen

Rustrupvej 23 og 25 Overgård Juletræer IS (v. Bjarne Overgaard)

Sepstrupvej 1, Poul Sørensen og Iben Henriksen

Sepstrupvej 2, Henrik Pedersen

Sepstrupvej 3, Karen Tvede

Sepstrupvej 11, Jens Jørgen Kyed

Sepstrupvej 12, Verner Dalsgaard

Sepstrupvej 23, Bent Valbjørn

Sepstrupvej 35, Konrad Møller

**Kopi af afgørelse med bilag er sendt til:**

**Ansøger:**

Niels Hedegaard Nielsen, Sepstrupvej 4, 8653 Them

**Konsulent:**

Natur- og Miljøkonsulent Rune Schaltz, Agri Nord, Horsøvej 11, 9500 Hobro.

E-mail: [rsc@agrinord.dk](mailto:rsc@agrinord.dk)

**Kopi af afgørelse sendt til:**

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 Kbh.  
Ø - via e-mail:

[dn@dn.dk](mailto:dn@dn.dk)

Danmarks Sportsfiskerforbund, Skyttevej 4 7182 Bredsten

[jkt@sportsfiskerforbundet.dk](mailto:jkt@sportsfiskerforbundet.dk)

Det økologiske Råd, Blegdamsvej 4B, 2200 København N – via  
e-mail

[husdyr@ecocouncil.dk](mailto:husdyr@ecocouncil.dk)

Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 Kbh. V -  
via e-mail:

[natur@dof.dk](mailto:natur@dof.dk)

Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø – via e-mail

[nst@nst.dk](mailto:nst@nst.dk)

Sundhedsstyrelsen, Embedslægerne Midtjylland, Lyseng Allé 1,  
8270 Højbjerg – via e-mail

[midt@sst.dk](mailto:midt@sst.dk)

Danmarks Fiskeriforening, Nordensvej 3, Taulov, 7000  
Fredericia - via e-mail

[mail@dkfisk.dk](mailto:mail@dkfisk.dk)

Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Formand: Niels  
Barslund – via e-mail

[nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk](mailto:nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk)

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Reventlowsgade 14, 1 sal,  
1651 Kbh. V - via e-mail:

[ae@aeraadet.dk](mailto:ae@aeraadet.dk)

Forbrugerrådet, Fiolstræde 17, Postbox 2188, 1017 Kbh. K - via  
e-mail

[fbr@fbr.dk](mailto:fbr@fbr.dk)

Gjern Natur

[post@gjern-natur.dk](mailto:post@gjern-natur.dk)

## 2 GENERELLE FORHOLD

---

---

### 2.1 BESKRIVELSE AF HUSDYRBRUGET

---

Ansøgningen om godkendelse omfatter de landbrugsmæssige aktiviteter på ejendommen Hedegård, Sepstrupvej 4, 8653 Them. Ansøger ønsker at udvide den nuværende besætning på 95 køer med fuldt opdræt af såvel kvier og ungtyre til 124 køer med kvier og tyrekalve svarende til en udvidelse fra 194,53 DE til 225,17 DE (præcisering af husdyrholdets størrelse og afvigelser ses af fremgår af afsnit 4.1)

### 2.2 MEDDELELSESPLIGT – ANLÆG, AREALER, EJERFORHOLD

---

Ansøger er bekendt med, at udskiftning af arealer kræver at kommunen underrettes. F.eks. ved ændrede ejerforhold, det være sig en forpagtning som erhverves, skal dette juridiske forhold anmeldes til kommunen. Nytilkomne arealer skal endvidere anmeldes inden de kan anvendes som udspretningsareal til miljøgodkendt husdyrgødning.

### 2.3 GYLDIGHED

---

Ansøger ønsker at have fem år til at udnytte miljøgodkendelsen efter, at kommunens endelige godkendelse er givet. Det skyldes bl.a. følgende forhold:

- 1) Hvis den endelige miljøgodkendelse og byggetilladelse foreligger sidst på året, vil der formodentligt ikke kunne bygges før i foråret.
- 2) Der er en vis sandsynlighed for, at byggeriet ikke kan påbegyndes straks efter den endelige godkendelse er givet. Det er således forventeligt, at håndværkerne har andre byggeprojekter, der først skal færdiggøres eller passes ind i planlægningen af det ønskede byggeri.
- 3) Omfattende byggeri, som nærværende, tager typisk flere år, da det omfatter stalde, ensilagesiloer, gylletanke samt læbeplantning.
- 4) Renovering af eksisterende stalde i henhold til lovmæssige krav på dyrevelfærdsområdet.
- 5) Udvidelse af besætningen kan først ske, når den nye stald står klar. Først da er der plads til dyrene.
- 6) Omlægning fra konventionel drift og til økologisk drift tager ca. 2 år.
- 7) Fra at en kalv bliver født går der op mod 27 mdr., før den får sin første kalv. Derfor er den normale udnyttelsesfrist på to år for lidt, når det ønskes at udvide besætningen med eget opdræt, af sundhedsmæssige årsager, i stedet for at indkøbe alle nye dyr.
- 8) Der udvindes råstoffer på en del af bedriftens arealer. Kontrakten udløber i juni 2016 og først herefter vil de pågældende arealer (ca. 6,9 ha) blive reetableret og kunne anvendes til udspretning af husdyrgødning igen.

Ansøger forventer, at udvidelsen i hovedtræk kommer til at forløbe således:

År 1: Tilbygning kostald

År 2: Etablering af ny gylletank

År 3: Udvidelse af ensilagesilo

År 4: Renovering i eksisterende stalde i henhold til lov om hold af malkekøer

År 5: Etablering af skærmende beplantning omkring nybyggeriet og dyrehold ventes i fuldt antal.

## KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

Der er søgt om maksimal frist for udnyttelse af godkendelsen på 5 år. Udvidelsen i sig selv på ca. 30 DE vurderes ikke at være så stor at der skal bruges 5 år, ligesom det tilhørende byggeri heller ikke vurderes, at tage mere end højst 2 år. Omlægning til økologi er allerede sat i gang. Det vurderes, at fristen for udnyttelse af godkendelsen kan sættes til 5 år, efter ansøgers ønske, for at undgå at han skal tilkøbe køer fra en anden økologisk besætning. Etablering af afskærmende beplantning er beskrevet i afsnit 3.2.

## 2.4 RETSBESKYTTELSE

---

Med denne miljøgodkendelse følger 8 års retsbeskyttelse. Dato for retsbeskyttelsens udløb er 27. juni 2020. Kommunen kan dog i særlige tilfælde meddele forbud eller påbud før der er forløbet 8 år, jf. § 40, stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

## 2.5 REVURDERING AF MILJØGODKENDELSEN

---

Virksomhedens miljøgodkendelse skal regelmæssigt og mindst hvert 10. år, tages op til revurdering, jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages, når der er forløbet 8 år. Det er planlagt at foretage den første revurdering i 2020.



### 3 HUSDYRBRUGETS BELIGGENHED OG PLANMÆSSIGE FORHOLD

#### 3.1 BYGGE- OG BESKYTTELSESLINIER, FREDNINGER MV.

##### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Husdyrbruget er placeret i landzonen, med ca. 55 meter til nærmeste beboelse, der ligger sydøst for de eksisterende staldbygninger. Byggeri i forbindelse med miljøgodkendelsen vil afholde 93 meter til samme beboelse, der endvidere er uden landbrugspligt. Nærmeste område, som er udlagt til boligområde (samlet bebyggelse) er Them, der er beliggende ca. 940 meter nordøst for ejendommens anlæg. Der er 1000 meter til nærmeste byzone, der også er Them. I midlertidig er der ved lokalplan vedtaget en kommende udvidelse af byzonegrænsen, som flyttes til ca. 570 meter øst for Hedegård. Denne afstand er derfor angivet som byzone, om end det blot er den fremtidige grænse.

I øvrigt skal der i henhold til lovens<sup>7</sup> § 8 redegøres for en række afstande, som vist i tabellen nedenfor.

Tabel 3.1 Afstandskrav og faktiske afstande i forhold til det planlagte byggeri.

	Afstandskrav (m)	Aktuel afstand (m)
Ikke-almene vandforsyningsanlæg	Min. 25	320 m
Almene vandforsyningsanlæg	Min. 50	1400 m
Vandløb, herunder dræn og søer	Min. 15	450 m
Offentlig vej og privat fællesvej	Min. 15	63 m
Levnedsmiddelvirksomhed	Min. 25	> 200m
Beboelse på samme ejendom	Min. 15	68 m
Naboskel	Min. 30	85 m

Det ansøgte anlægs placering inklusiv det projekterede byggeri er vurderet i forhold til en række bygge- og beskyttelseslinjer jf. Danmarks Miljøportal den 3. marts 2011. Nybyggeriet ligger i tilknytning til skovbeskyttelseslinjen. Erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri til landbrugsejendomme er dog jf. Naturbeskyttelsesloven ikke i konflikt hermed. Der er ikke fundet andre overlap mellem beskyttelseslinjer og anlægget.

Det skal understreges, at anlæggets placering ikke kan vurderes præcist ud fra indtegningen i [www.husdyrgodkendelse.dk](http://www.husdyrgodkendelse.dk). I stedet skal de vedlagte bilag og primært de endelige byggetegninger anvendes.

Det lokale kulturhistoriske museum, Silkeborg Museum<sup>8</sup> er underrettet om det planlagte byggeri med henblik på en vurdering af, om der kan være fortidsminder inden for byggefeltet. Forespørgslen har ikke givet anledning bemærkninger, efter de har udført en arkivalisk undersøgelse. En prøvegravning vil dog give en ekstra sikkerhedsstillelse.

<sup>7</sup> Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, nr. 1486 af 04/12 2009

<sup>8</sup> Silkeborg Museum, Hovedgårdsvej 7 8600 Silkeborg, info@silkeborgmuseum.dk

## KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

Der etableres ikke byggeri indenfor forbudszonerne i henhold til § 6 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Kommunen vurderer, at de generelle afstandskrav til vandforsyning, vej og naboskel m.v. i henhold til § 8 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er overholdt.

Der bygges indenfor skovbyggelinjer, men der er tale om erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri, som er tilladt for landbrug.

Silkeborg Kommune vurderer, at alle og bygge- og beskyttelseslinjer er overholdt. Oversigtskort over nye og gamle bygninger kan ses i bilag 4.

## VILKÅR

---

- ❖ Der stilles ingen vilkår

## 3.2 PLACERING I LANDSKABET

---

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---

Der er tale om en bedrift i det åbne land, i et område med spredt bebyggelse. I forbindelse med udvidelsen skal der opføres en mindre tilbygning til kostalden, en ny ensilagesilo i tilknytning til den eksisterende ensilagesiloplads samt en ny gyllebeholder. Byggeriet vil være i tilknytning til det eksisterende og ikke omfattet af landzonebestemmelserne. Byggeriet vil ske i den nordlige del af den naturlige bygningsparcel.

Terrænet omkring ejendommen er meget kuperet. Området er præget af dyrkede marker med spredte småbiotoper og flere store skov- og plantageområder.

Hedegård ligger ca. 100 meter over havets overflade (m.o.h.). Øst for ejendommen er en lavning 85 m.o.h. mens Hjortsballe Plantage indeholder en bakketop 127 m.o.h. Fra Hedegård og til lavningen er der ca. 250 meter. Der er hverken vandløb, søer eller dræn i lavningen. Vest og nord for ejendommen er der trækklædte bakketoppe over 120 m.o.h. Kun stik vest er terrænet i samme kote som Hedegård. Der er dog mange læhegn og småbiotoper inden Them By ca. 1000 meter i østlig retning. Hedegård er således godt sløret i landskabet.

Hedegård ligger midt på en blød bakke. En tilbygning til kostalden vil kræve, at der skal tilføres store mængder sand, da terrænet falder umiddelbart mod nord, for så derefter straks at stige mod Kollebakker og Bøgebjerg. Tilbygningen kan således virke større, end den egentlig er, idet den vil kunne få et præg af at "svæve" trods der ikke udbygges med mere end 4 spær, ved udsyn fra Sepstrupvej og mod vest. Allerede i dag kan denne tendens forekomme. For at afbøde dette, er der plantet læhegn på den østlige side af stalden, så den indgår som en naturlig del af træerne i Hjortsballe Plantage. Læhegnet forlænges ved tilbygningen.

Udvidelsen af ensilagepladsen samt etablering af endnu en gyllebeholder vil begge ligge vest for kostalden og grundet terrænforholdene, og eksisterende byggeri, ikke være synlig for omkringboende. Efterhånden som byggeriet fremskridter forlænges eksisterende beplantninger. Hedegård vurderes ikke at påvirke de landskabelige hensyn, som følge af udvidelsen, i forhold til den nuværende påvirkning. Den tager sig godt ud og falder naturligt ind i landskabet.

## KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

Gården ligger i overgangen mellem den småbølgede moræneflade vest for Them og den relativt store smeltevandsdal Lovdal. Gården ligger lidt hævet over lavninger både øst og vest for gården. Landskabet er

et åbent landbrugslandskab stort set uden læhegn og med smeltevandsdalens markante og høje skrænt vest for gården. Skrænten er skovklædt.

Gårdens bygninger ligger samlet og der bygges kun delvist i lavningerne øst og vest for gården.

Staldudvidelsen vil føre staldbygningen længere ud i lavningen nordøst for stalden. Den ekstra ensilageplads bygges mod nord i forlængelse af den nuværende ensilagesilo og placeres på den hævede flade uden at komme ud i lavningen. Den ny gylletank placeres lavt i lavningen vest for gården ind under den markante skrænt. Den vil være synlig fra Sepstrupvej et enkelt sted, men vil til gengæld ligge lavt i terrænet og kun være lidt synlig fra øst på Sepstrupvej.

Den ansøgte udvidelse vil medføre at den samlede bebyggelse for en mere dominerende visuel betydning i landskabet især for så vidt angår stalden, men også til dels den ny gylletank.

Det skal sikres, at der nord for staldudvidelsesgravlen ikke laves mere fladt areal end absolut nødvendigt, fordi en forlængelse af jordniveauet på dette sted kræver en stor tilførsel af jord ud i en lavning (figur 3.2.1). Der vil blive stillet vilkår om beplantning. Vilkårene følger ansøgers eget forslag om beplantning nord og øst for stalden samt syd for gyllebeholderne. På bilag 2 kan man se, hvor der skal plantes.

Det vurderes, at den ansøgte placering af alle tre bygninger er optimal i forhold til terræn og landskab på stedet og at landskabsværdien på stedet ikke nedsættes væsentligt ved det ansøgte.



Figur 3.2.1 - Lavninger omkring Sepstrupvej 4 markeret med sorte streger

## VILKÅR

---

- 3.2.1 Der skal plantes nord og øst for tilbygningen til kostalden (se bilag 2). Der skal plantes et læhegn, som vedligeholdes løbende, og i løbet af 4-5 år giver en vedvarende, effektiv afskærmning. Læhegnet skal bestå af minimum 3 rækker som plantes senest ét år efter at kostalden er udvidet.
- 3.2.2 Der skal plantes syd og vest for de to gyllebeholdere (se bilag 2). Der skal plantes 6 klumper af træer, som løbende vedligeholdes, og i løbet af 4-5 år giver en vedvarende, effektiv afskærmning

med syd. Træklumperne skal bestå af mindst 3 træer pr. klump, og de skal være plantet senest ét år efter at den nye gyllebeholder er bygget.

## 4 HUSDYRHOLD, STALDANLÆG OG DRIFT

### 4.1 HUSDYRHOLD OG STALDINDRETNING

#### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Den nuværende produktion er i forbindelse med en VVM-screening – J. nr. 8-50-749-2-05 af 6. april 2006 – godkendt til 165,7DE, fordelt på 95 køer, 25 kalve, 86 kvier samt 47 tyrekalve samt ungtyre. Med den nye dyreenhedsberegning svarer dette i 2011 til 194,53 DE. Der ønskes en udvidelse 124 køer med fuldt kvieopdræt. Produktionen af ungtyre ophører.

Tabel 4.1 Husdyrholdets størrelse efter udvidelsen, fordelt på stalde, stipladser og staldsystemer. Numrene på staldafsnittene refererer til IT-ansøgningssystemet

DYREHOLD OG STALDTYPE FOR ANSØGT DRIFT	Staldafsnit nr.	Vægt-/aldersgrænser	Antal årsdyr	Stipladser	DE
Malkeko, tung race, sengestald med spalter (ringkanal mm).	1.1.1.		75		100,09
Malkeko, tung race, dybstrøelse	1.1.1.		3		4
Malkeko, tung race, sengestald med præfabrikeret fast gulv	1.1.2.		27		36,03
Malkeko, tung race, sengestald med fast gulv med skrab hver 2. time	1.1.3.		19		25,36
Kvie/stud, tung race, sengestald med fast gulv med skrab hver 2. time	1.1.3.	5-kælv.	100		49,99
Kalve, tung race, dybstrøelse	1.1.4.	0-5 mdr.	28		7,33
Tyrekalv, tung race, dybstrøelse	1.1.4.	40-80 kg	66	12	1,73
1, voksen årshest, dybstrøelse	1.1.4.	Under 300 kg	3		0,64
Dyreenheder i alt					225,17

I de følgende afsnit, er de enkelte bygninger på ejendommen beskrevet. Staldafsnit nr. i tabel 4.1 refererer til IT-ansøgningsskemaet. For tegninger af anlæggene henvises der til bilagene 3 og 4 (afstande samt tegningsmateriale fra Dansk Landbrugsbyggeri A/S).

1.1.1. Kostald. 48 x 18 meter. Bygningshøjde ca. 7 meter. Taghældning er på 25 grader og der er grå eternit plader på taget med en række lysplader på hver halvdel af taget. Åben kip og naturlig ventilation. Bygget i røde mursten på sider og facader. Gavle i hvide stålplader. Facaden og gavlen mod syd indeholder en 4x4 meter grå rulleport samt en dobbeltdør i hvid ramme indtil tankrum og malkestald. Der er hvide enkeltdøre og vinduer i sider og facader. I den nordlige facade er der ligeledes en port som benyttes ved afgræsning i sommerhalvåret. Der anvendes megen afgræsning.

Staldsystemet er en løsdriftssengestald med sengebåse og spalter på gangene. I ansøgt produktion vil spalterne på gangarealerne blive skrabet. Der er kun malkekøer i stalden, goldkøer og kælvkvier opstaldes i 1.1.3. Kvier og ungtyre.

Tankrum og malkestald er i den sydøstlige del af stalden. I den modsatte side er der et par kælvningsbokse samt foderbord. Foderbordet er ikke gennemgående i kostalden, da det er adskilt fra sengebåsene.

Langs med den nordvestlige side af kostalden er der opstillet to udendørs siloer. Den ene er en grøn gastæt kornsilo på 12 m i højden med en diameter på ca. 6 meter. Siloen rummer ca. 2200 tdr. korn. Via rørsystem er der forbindelse til maskinhuset hvor valse er opstillet. Der vales således korn indendørs. Ved siden af denne er der en kraftfodersilo på 15 T som måler 9 meter i højden og 3 meter i bredden. Denne er beklædt med rustfri stålplader. Denne silo har forbindelse med kraftfoderautomaterne i kostalden.

Kostalden skal renoveres i henhold til lov om hold af malkekvæg. Dette kan gøres ved at lave sengebåsene lidt større og uden at gyllesystemet ændres.

1.1.2. Tilbygning til kostald. Der udvides med godt 17 m eller ca. 401 m<sup>2</sup>. Der anvendes samme materialevalg, dimension og byggestil som for den eksisterende kostald. Der vil muligvis blive sat gardiner på siden af stalden. Der etableres en sygesti i det nordøstlige hjørne af tilbygningen for at udnytte pladsen bedst muligt. Der laves en portåbning i den vestlige del af tilbygningen på 4x4 meter som giver adgang til endnu et foderbord.

1.1.3. Kvier + ungtyre. 46 x 19 m. Bygningshøjde på knap 7 meter. Taghældning 20 grader. Der er naturlig ventilation og ben kip. Grå eternit og to rækker lysplader på hver taghalvdel. Grå hæve/sænke gardiner på siderne. Den nederste meter henholdsvis røde mursten, mod syd, og røde stålplader mod nord. Ellers bygget i røde mursten. Hvide stålplader i gavlene. Facade mod øst indeholder en grå 4x4 meter rulleport samt en dobbelt trædør indtil sengebåsene. Denne stald er renoveret/udbygget i 2007 som led i VVM-screeningen fra 2006. Den er således en del af den oprindelige trelængede gård.

Staldsystemet er en løsdriftsstald med fast gulv, med 2 % hældning som skræbes hver anden time. Dette staldsystem har samme ammoniakfordampning som præfabrikeret fast gulv. I nudriften benyttes stalden til ungtyre, kvier samt goldkøer. Fremadrettet skal ungtyrene udgå til fordel for lidt flere goldkøer samt kvier. Stalden forestår ikke umiddelbar renovering.

1.1.4. Kalve. 16 x 14 meter med en bygningshøjde på godt 5 meter den er bygget i røde mursten og taghældningen er 25 grader. Taget er beklædt med grå eternit. Fortrinsvis naturlig ventilation, dog er der i sommerhalvåret også i spidsbelastningsperioder behov af at anvende mekanisk ventilation. Der er et enkelt ventilationsafkast på 0,7 meter som styres automatisk.

Benyttes til spædkalve og småkalve i dybstrøelse. Både i enkeltbokse samt større fællesbokse.

Den sidste længe af den trelængede gård benyttes til garage kemirum etc. Længden måler 10 x 9 meter og har en bygningshøjde på godt 5 meter. Taghældningen er på 25 grader og der er grå eternit på taget. På gårdspladsen og den østlige side af garagen er der opsat hyggebelysning. Lys herfra vurderer ikke at genere omkringboende.

1.1.5. Lille gylletank. Tank på 450 m<sup>3</sup> som anvendes til gylle. Radius på knap 11 meter og 4 meters elementer. Siderne rager ca. 2 meter over jorden. Senest godkendt i 2010. Vil evt. fremadrettet skulle anvendes til opbevaring af ensilagevand, ifald der ikke etableres set sprinkleranlæg hertil. Ingen stationær pumpe i tanken.

1.1.6. Stor gylletank. 1450 m<sup>3</sup>. radius på 21 meter og bygget i 4 meter elementer. Rager 2 meter over jorden. Godkendt i henhold til bekendtgørelse om beholderkontrol i 2010 og godkendt som den lille tank. Ingen stationær pumpe i tanken.

1.1.7. Møddingsplads. 17 x 12 meter. En meter mur som afgrænsning i fundablokke og fald mod bagkant på 20 cm. Mellem møddingspladsen og den lille gyllebeholder er der en brønd på godt 2 m<sup>3</sup> hvorfra der kan pumpes til gyllebeholderen.

Alt efter årstiden anvendes pladsen til forskellige formål. Således kan den både anvendes til ensilage, møddingsplads og/eller vaskeplads. Ansøger vil således opbevare den dybstrøelse som ikke direkte kan opmagasineres i markstak på denne plads – idet omfang strøelsen ikke anvendes som ekstra flydelags gardering i gylletankene. Størstedelen af dybstrøelse udbringes direkte i markstak eller nedpløjes direkte i marken ved udmugning. Dette grundet at dybstrøelsen fra fællesboksene opnår ”kompost” status i stalden. Møddingspladsen er således blot til spidsbelastningsperioder.

1.1.8. Ny gylletank. Der bygges en ny gyllebeholder i ansøgt produktion på 2500 m<sup>3</sup>. Bygges i elementer som de eksisterende. Siderne hæver sig 2 meter over jorden. Afskærms af læhegn idet omfang de eksisterende bygninger ikke skærmer herfor.

1.1.9. Markstak. Anvendes til størstedelen af den gødning som ikke nedpløjes direkte efter udbringning. Flyttes år efter år.

Maskinhus. 25 x 14 meter. Bygningshøjde på godt 6 meter. Taghældning på 25 grader. Beklædt med grå eternitplader. Sider, facader og gavle er beklædt med røde stålplader. 4x4 meter portåbning mod vest. Anvendes foruden til maskiner også til diesel- samt spildolie. Omkring dieseltanken er der støbt en kant, så diesel eller spildolie kan opsamles hvis tanken eller tønderne springer læk. Kornvalsen er placeret i maskinhuset.

Ensilagepladsen består af 3 siloer på 19 meter i længden og henholdsvis 6, 6 og 10 meter i bredden. Sideadskillelse med 2 meter grå elementer og bagmur i samme højde. Forplads med afløb til opsamlingsbeholder på 10 m<sup>3</sup>. Beholderen er placeret vest for pladsen og på den anden side af den interne kørevej mod nord – dvs. over mod den store gylletank.

Ensilagepladsen ønskes forlænget med 20 meter i længden. I forbindelse hermed ansøges der samtidig om tilladelse, til at etablere et sprinkleranlæg til udspreddning af overfladevand fra ensilagepladsen. Sprinkleranlægget vil etableres i henhold til Landbrugets Byggeblad herfor – for nuværende byggeblad nr. 103.09-05.

I forbindelse med omlægning til økologisk drift vil der ej være problemer med at finde marker tæt på ejendommen som altid vil være grønne, hvorved sprinkling af ensilagevand kan ske fyldest i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen. Om end terrænet falder lidt nord for ensilagepladsen stiger der hurtigt igen, og der er ikke maritime miljøer eller adgang hertil i forbindelse med lavningerne. I henhold til byggebladet skal der således sprinkles ensilagevand på godt 900 m<sup>2</sup> grønne marker. Dette er muligt i umiddelbar tilknytning til ensilagepladsen, hvorfor der samtidigt med denne miljøgodkendelse søges om tilladelse til at sprinkle ensilagevand ud på markerne.

## **BAT**

Drænet fast gulv:

I tilbygningen til den eksisterende kostald vælges der et 5 % gulv. Dvs. et BAT gulv. Ansøger vælger ikke umiddelbart linespil med skrab, men til gengæld et af de mange nye versioner af typen præfabrikeret fast gulv – multiplader.

Ansøger har endnu ikke taget stilling til, om han ønsker at bygge det faste gulv af præfabrikerede elementer eller lade det støbe på stedet. I praksis er det pladsstøbte sidestillet med det præfabrikerede. I BAT-byggebladet er det dog forudsat, at gulvet er lavet af præfabrikerede elementer. I praksis er der dog ikke forskel på ammoniakfordampningen, hvis gulvet er korrekt anlagt.

Dybstrøelse kalve og kælvningsbokse:

Ansøger har valgt et dybstrøelsessystem ud fra et synspunkt om bedre dyrevelfærd. Dybstrøelse kan være BAT, hvis strøelsen anvendes sammen med god praksis. Det er bl.a. at have tilstrækkeligt med strøelse,

hyppige skift samt passende udformning af gulvet. Det er i ansøgers interesse at sikre sig, at dyrene har tilstrækkeligt med strøelse, så lejet holdes tørt. Den passende udformning af gulvet sikres med beton, der er uigennemtrængelig for væsker. Derved sker der ikke tab af næringsstoffer til jord og grundvand. Det hyppige skift af strøelse sker ved de småkalve, hvor der af sundhedsmæssige årsager muges ud hver 2. uge i flueklækningsæsonen, som er i maj og august. Ved de større kalve sker der en løbende tilførsel af halm, så lejet i praksis skiftes ved etablering af en ny overflade. Der dannes efterhånden en tør, sammenpresset dybstrøelsesmåtte med iltfrie forhold. Derved opnås netop det, som den hyppige udskiftning skulle sikre; lavere ammoniakfordampning fra stalden og bedre dyrevelfærd.

Det er desuden nævnt i BREF-dokumentets resume<sup>9</sup> (side ix), at "Brugen af strøelse resulterer i fast gødning, der forøger det organiske stof i jorden. I nogle tilfælde er denne type gødning gavnlig for jordkvaliteten; dette er en meget positiv virkning på tværs af medierne."

Kvier og goldkøer

Disse opstaldes i en løsdriftsstald med sengebåse og fast gulv med 2 % hældning som skrubes hver anden time. Denne gulvtype har samme ammoniakemission som et præfabrikeret fast gulv. Stalden lever således allerede op til BAT.

Ansøger vil i øvrigt henlede opmærksomheden på flg. forhold:

- Bedriftens ansvarlige har konstant fokus på hvilke staldsystemer der er bedst anvendelig i relation til miljø og dermed ammoniak til omgivelserne.
- Der følges løbende op på udviklingen på staldsystemer der giver den mindst mulige miljøbelastning.
- Ansøgningen og det tilhørende produktionsanlæg bygger på principper der tilgodeser miljøet i det omfang loven tilsigter, og der vil løbende blive indhentet opdateret viden, med henblik på forbedringer der lever op til nutidens miljøkrav.
- Sigtet med anlægget er at der ud fra et proportionalitetssynspunkt konstant vil blive indhentet ny og bedste viden, der gør anlægget til en fremtidssikret virksomhed.
- Ved hvert miljøtilsyn vil der blive orienteret om hvilke overvejelser der er foretaget med henblik på bedriftens fremtid i relation til den teknologi der giver det største miljøhensyn.
- Stalden er opbygget efter princippet om fri adgang til afgræsning, hvilket i varme perioder betyder at lugt og ammoniak er mindre koncentreret, og dermed mindre risiko for øget koncentration af ammoniak til nærliggende naturarealer.
- Med naturlig ventilation er der sikret et stort luftskifte, hvilket betyder at staldgulvene primært er forholdsvis tørre, men det store lugtskifte betyder ligeledes en lavere koncentration af ammoniak og lugt.

## Fravalg af BAT

### *Drænet fast gulv*

Præfabrikeret, drænet gulv er fravalgt i den eksisterende uændrede kostald. Stalden er ikke en typisk stald, hvorfor der ikke er nogle standard mål herfor. Endvidere vil enkelte af gangarealerne reduceres i forbindelse med at den renoveres i henhold til lov om hold af malkekvæg. Hertil kommer at der er foretaget en proportionalitetsberegning for ændring af det eksisterende gyllesystem og til et med fast gulv. Alene udgifter til opfyldning med sand og udskiftning af spalter beløber sig til 173 kr. kg N reduceret. Der

---

<sup>9</sup> <http://www.mst.dk/NR/rdonlyres/26ACA4B3-026B-4761-95D7-963A23BF54BD/0/Intensivfjerkræogsvineproduktionresume.pdf>



er ikke medgået udgifter til arbejds løn, produktionstab etc. men til gengæld indeholder en værdi på 6 kr. kg N sparet.

Der etableres i stedet en robotskraber i kostalden for at efterleve kravet om årlig ammoniakreduktion. Etablering af en spalteskraber i eksisterende uændret produktion er, af Miljøklagenævnet, vurderet som værende BAT jf. "Gribskov afgørelsen" MKN 130-0000184.

Ansøger vurderer således at den eksisterende kostald lever op til BAT.

Fravalg af drænet fast gulv til småkalve

Præfabrikeret, drænet gulv er fravalgt, i 1.1.4. kalve, da der er tale om små kalve, der bør gå på dybstrøelse og ikke køer eller kvier, som er mere gulvtolerante. Der er etableret befæstet areal under dybstrøelsen, som hindrer nedsivning af næringsstoffer til jord og grundvand. Ud fra etiske og dyrevelfærdsmæssige principper har de små kalve brug for et leje med megen halm. Det er således også et krav, jf. lovgivning omkring opstaldning af småkalve, at dyrene går på strøelse i hele arealet de første måneder. Dertil kommer, at etablering af et fast, drænet gulv vil kræve væsentlige ændringer af eksisterende gulv- og kanalsystem, hvilket vil være en uforholdsmæssig stor omkostning. Yderligere er dybstrøelse BAT for aldersgruppen, ligesom dybstrøelse er det i kælvningsbokse og sygebokse.

Gulvet i ungdyrstalden fra 2007 er et fast gulv med 2 % hældning som skræbes hver anden time. Pr. definition dermed et BAT gulv idet ammoniakemissionen er 4 %. Der er således intet behov for udskiftning heraf, dels er det ikke nedslidt og dels har det den ønskede ammoniakemission.

## KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

For et kvægbrug kan der være en vis variation i antallet af dyr. Antallet af DE for den samlede bedrift forventes, at ligge et sted mellem 220 DE og op til maksimale tilladte dyrehold på 225,17 DE. Miljøvurderingen er foretaget ud fra en besætning på 124 malkekøer, 100 kvier (5 mdr. til kælvning) 28 småkalve (0 til 5 mdr.) og 66 tyrekalve (40 kg-70 kg) samt 3 heste under 300 kg svarende til 225,17 DE med de pr. 1. januar 2011 gældende dyreenhedsberegninger. Ved ændringer i dyreenhedsberegninger er det antallet af dyr der er grundlaget for denne miljøgodkendelse.

### **BAT**

For godkendelser efter § 11 i husdyrloven skal nye staldbygninger som minimum leve op til de BAT-teknologiblade der gælder for den pågældende dyretype. Forlængelse af en stald regnes også som nyt byggeri. Den ønskede gulvtype med 5 % lysning og skrab har en ammoniakfordampning på 4 %, hvilket er det laveste man kan opnå i 2012. Der vil blive stillet vilkår om at gulvet i det nye staldafsnit skal være med højst 4 % ammoniakfordampning. Reduktionen i ammoniakfordampning opnås både ved gulvtypen, men også ved jævnlig skrabning. For at opnå et gulv med kun 4 % fordampning, skal skraberens rengøre gulvet minimum hver 2. time. I sommerperioden, hvor køerne er på græs en stor del af tiden, vurderes det, at det ikke er proportionelt at lade skraberens køre 12 gange i døgnet, når der ikke er nogen dyr i stalden. Dyrene vil kun afsætte gødning på gulvet, når de malkes. Hedegårds køer vurderes at opholde sig i stalden ca. 3/4 af døgnet om sommeren. Det vurderes, at skræbefrekvensen kan nedsættes til 9 gange i døgnet i den nye kostald (med en staldtid på 3/4 af døgnet vil der skulle skræbes 3/4 af 12, dvs. 9 gange).

I kostalden ændres der ikke på gyllesystemet ved udvidelsen, men båsenes størrelse udvides, så stalden overholder krav til dyrevelfærd. Der er redegjort for omkostningerne ved at ændre staldens ammoniakfordampning til 4 %. Prisen for et nyt gyllesystem og fast gulv er vurderet til mindst 173 kr. pr. kg N der reduceres. Det vurderes, at der ikke er proportionalitet i, at ændre staldens gulv, da det koster mere end 100 kr. pr. kg N der reduceres. Silkeborg Kommune vurderer, at udskiftning af spaltegulvet i kostalden med et fast gulv, vil være den billigste måde at opnå BAT-gulv på, da præfabrikerede gulve ikke passer på målene i stalden og vil kræve omfattende og dyrere ombygning. Gylleforsuring kan ikke anvendes på økologiske brug. Skrab på både spalter og i gyllekanal, vurderes også at kræve dyrere ombygning end omlægning til fast gulv med skrab.

Der er valgt en løsning med robotskrab i kostalden. Skraberens vil reducere ammoniakfordampningen med 25 %. Det koster under 66 kr. pr. kg N reduceret ved brug af robotskrab (jf. 'Teknologiblad' fra miljøstyrelsen, om skrabning i kvægstalde). Det er derfor proportionelt, at benytte skraber i kostalden. Spaltegulvet skal skrubes mindst hver 4. time for at opnå en effekt på 25 %. Det skal sikres at robotskraberen kan skrabe med forskelligt interval i den nye stald og den gamle stald hhv. 12 gange i døgnet og 6 gange i døgnet. I den periode hvor køerne græsser, kan skrabning af gulvet i kostalden reduceres til 4 gange i døgnet.

Da der er tilstrækkelig kapacitet på møddingspladsen til den årlige producerede mængde dybstrøelse/fast gødning er der stilles vilkår om at fast gødning/dybstrøelse skal opbevares her og ikke i markstak. Se afsnit 5.6.

## VILKÅR

---

- 4.1.1 I kostalden (staldafsnit 1.1.1) skal der i gangarealet installeres skraber.
- 4.1.2 Der skal hver dag foretages skrabninger hver fjerde time i kostalden (staldafsnit 1.1.1). I den periode hvor malkekvæget er på græs, skal der foretages 4 skrabninger i døgnet i tidsrummet kl. 5 til kl. 22
- 4.1.3 For det nye gulv i den nye kostald (staldafsnit 1.1.2) gælder: Gulve støbt på stedet skal være dimensioneret med et fald på minimum 1,5 % mod gulvmidte. Præfabrikerede gulve skal have et fald på minimum 1,0 % mod gulvmidte.
- 4.1.4 Der skal hver dag foretages skrabninger hver anden time i den nye kostald (staldafsnit 1.1.2). I den periode hvor malkekvæget er på græs, skal der foretages 9 skrabninger i døgnet i tidsrummet kl. 5 til kl. 22
- 4.1.5 Lysningsarealet til ajlefløb/gylleopsamling må maksimalt udgøre 5 % af det samlede gangareal i den nye kostald (staldafsnit 1.1.2).
- 4.1.6 Der skal hver dag foretages skrabninger hver anden time i ungdyrstalden (staldafsnit 1.1.3).
- 4.1.7 Skrabning af gulve i kviestaldafsnittet kan undlades i de perioder kvierne er på græs, såfremt gulvene er rengjorte.
- 4.1.8 Enhver form for driftsstop af skraber skal noteres i logbog med angivelse af årsag og varighed.
- 4.1.9 Logbog, servicefaktura, registrering fra datalogger eller lignende, der dokumenterer, at skraber/robotskraber er i drift og vedligeholdes, skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

## 4.2 VENTILATION

---

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---

Der er etableres naturlig ventilation i alle stalde til dyr. I kalvestalden er der dog også en mekanisk ventilator fra gammel tid. Denne er dog stadig nødvendig i spidsbelastningsperioder i sommerhalvåret, da stalden er mere lukket. Tilbygningen til kostalden vil have naturlig ventilation.

Trods et enkelt ventilationsafkast i kalvestalden er det ikke noget som påvirker ejendommens samlede energiforbrug. Studielandbrugene som eksempel, og generelt mønster landbrug, anvender 480 kWh pr. DE. Hedegård anvender 482 kWh.

## **BAT**

Staldene er med naturlig ventilation og der er derfor ikke energiforbrug til dette. Ansøger vurderer dette som værende BAT.

## **KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING**

---

Kommunen vurderer, at ventilationssystemet ikke giver anledning til gener for de omkringboende naboer. Der er tale om naturlig ventilation for næsten hele produktionen når kostalden er forlænget og taget i brug. Brug af den mekaniske ventilator, vurderes ikke at give anledning til øget støj eller lugt fra kalvestalden. Naturlig ventilation er ifølge BREF-dokumentet bedst tilgængelig teknologi.

Silkeborg Kommune vurderer, at der anvendes BAT i forhold til ventilation.

## **VILKÅR**

---

Der stilles ingen vilkår

## **4.3 FODRING**

---

### **MILJØTEKNISK REDEGØRELSE**

---

Det er forureningsforebyggende at gennemføre effektiv fodring til reduktion af udskillelsen af kvælstof og fosfor, ved at sikre, at foderets indhold af næringsstoffer modsvarer dyrenes behov, og at næringsstofferne er let optagelige.

Til gengæld fokuseres der på optimal ernæring og derigennem dyrevelfærd ved at udarbejde foderplaner i samarbejde med en kvægkonsulent, som kan bidrage med den nyeste viden inden for kvægfodring. Til det formål tages der analyser af alt grovfoder, så foderplanen afpasses grovfoderets sammensætning og kvalitet. Foderplanlægningen optimeres ved at foretage en-dagsfoderkontroller (EFK) med henblik på at optimere fodringen og fodersammensætningen. Det er dog valgt ikke at lægge sig fast på et bestemt niveau for udskillelsen af kvælstof og fosfor i husdyrgødningen.

I sommerhalvåret praktiseres afgræsning i udpræget form med bedriftens køer og kvier. Herved reduceres dels ammoniakfordampningen fra stald og lager og dernæst spares ressourcer ved at køerne selv afhenter og optager foderet i marken. Tiltaget indgår dog ikke i ammoniakberegningen idet ammoniakken så i stedet afsættes i marken. Når græsset er bedst, kan køerne hente ca. 14 Fe i døgnet direkte i marken.

Der anvendes ikke en fuldfoderblander på Hedegård. I stedet anvendes en blokskærer som direkte udskærer en blok ensilage og transporterer denne ind på foderbordet. Kraftfodermidler tildeles via kraftfoderautomater. Der bruges således ikke ressourcer på foderblanding ligesom fodringen er hurtigt. Hertil kommer at foderbordet ved denne foderpraksis er reduceret hvorved spild undgås. Spild i markstakken ved at ensilagen ikke "luftes" ved udtagning med skovl/grab reducerer endvidere svindet i ensilagestakken.

Kraftfoder tildeles via kraftfoder automat. Dette giver mulighed for at hver ko tildeles præcis det behov som dens præstation fordrer. Dvs. at ejer løbende justerer kraftfodertildelingen til den enkelte ko i forbindelse med antal dage på laktationskurven. Inputtet justeres således til outputtet på individniveau hvilket alt andet lige giver en bedre udnyttelse af ressourcerne.

Ansøger vurderer at praksissen omkring fodring er BAT.

## Fravalg af BAT

Fodringstiltaget er ikke anvendt med hensyn til ammoniakemissionen, der kan reduceres ved at nedsætte foderets indhold af fordøjeligt råprotein. Tiltaget harmonerer ikke med den fodring, der praktiseres på Hedegård med en stor andel af græs i grovfoderet. I øvrigt advarer kvægbrugskonsulenter mod nedsættelse af råproteinindholdet, da det kan få konsekvenser for dyrenes sundhed. Der er således en betragtelig risiko forbundet med en relativt lille virkning på ammoniakfordampningen, idet fodertiltaget blot påvirker ammoniakfordampningen med få procent.

Det vil endvidere være særlig problematisk for kvægejendomme med økologisk produktionsform at blive begrænset i foderets indhold af råprotein – derved kvælstof. Dette grundet deres proteintildeling sker ved megen anvendelse af græs, som har et meget højt og biologisk korrekt proteinindhold, og til dels grundet reduktion kun kan ske i græs, hvilket så vil bevirke flere majs i sædskiftet. Majs er ej så dyrkningssikre som græs, og er endvidere en dyrere afgrøde at etablere i forhold til udbyttet. Endeligt vil det ikke være ressourcemæssig korrekt, at producerer en stor mængde græs, som skal lægges på lager og i stedet indkøbe proteinfattige alternativer. Hverken efter husdyrgodkendelsesloven eller via økologi forskrifterne.

Af historiske årsager er ejendommen begrænset til at anvende 4,2 gram fosfor pr. FE hos køerne. Derfor er dette angivet hos køerne. Der er dog ikke behov for denne foderrestriktion i ansøgt produktion, hvorfor foderrestriktionen for fosfor udgår.

Trods lavere fosfortildeling i nudriften, grundet fosforvilkåret fra Amtets tid, er der i ansøgt produktion et underskud på 3 kilo pr. ha.

## KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Miljøstyrelsen skriver følgende i teknologibladet for reduceret tildeling af råprotein til malkekøer: 'Økologiske bedrifter: Mulighederne for at reducere råprotein i foderet ved brug af AAT-PBV-teknologien er typisk mindre på økologiske bedrifter pga. en høj andel af græsmarksafgrøder og et krav om 60 procent grovfoder. Endelig betyder forbud mod fodermidler med GMO, at der er færre fodermidler til rådighed til afstemning af foderrationen. Silkeborg Kommune vurderer, at reduktion af foderets indhold af råprotein ikke vil have tilstrækkelig stor effekt på udledningen af ammoniak, det konkrete tilfælde. Desuden vil krav om et lavere indhold af råprotein, være svært at leve op til, da der er et begrænset udvalg af fodermidler til rådighed sammenlignet med ikke-økologiske landbrug. Fordampningen af ammoniak overholder både BAT-krav og de generelle krav og derfor vurderer Silkeborg Kommune, at der ikke skal stilles krav til foderets indhold af råprotein.

Tildeling af fosfor i foderet følger normen. Begrænsning af fosfor i foderet bruges til at reducere udledningen af fosfor ved udspreddning af husdyrgødning på arealerne. Beregninger fra husdyrgodkendelse.dk, viser, at der er fosforbalance på arealerne og det vurderes derfor, at der ikke er behov for at stille yderligere krav til foderets indhold af fosfor på bedriften.

## VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

## 4.4 ENSILAGE

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

I fremtiden forventer ansøger, at det årlige forbrug af ensilage på Hedegård vil være på ca. 409.000 FE. I nudriften er det tilsvarende tal ca. 322.000 FE. Der er således tale om en lille stigning, hvorfor der også ansøges om forlængelse af ensilagesilopladsen. I og for sig er det ikke en stor mængde grovfoder, men det skal henholdes til, at Hedegård anvender hyppig afgræsning i sommerhalvåret. Den totale mængde, der

opbevares kan være større, specielt i år med en god grovfoderhøst, eller hvor afgræsning kompliceres af vejrliget.

Ensilagen opbevares i eksisterende køresiloplads samt udvidelse hertil. Det forventes at al ensilage fremover som hovedregel vil kunne opbevares herpå. I særlige år med mange slæt kan det dog blive nødvendigt med en markstak. Dette ventes dog mere undtagelsen end reglen fremover.

Opbevaring på fast plads vil reducere spildet og øge kvaliteten af ensilage, idet forureningskilderne alt andet lige er mindre ved en fast plads end hvis ensilagen opbevares i markstak.

Ensilagesiloerne har afløb til en separatopsamlingsbeholder på 10 m<sup>3</sup>. I forbindelse med udvidelsen af pladsen anmodes om tilladelse til etablering af et sprinkleranlæg, som omtalt indledende i denne godkendelse. I henhold til byggebladet for sprinkleranlæg skal der således forefindes et grønt areal på ca. 900 m<sup>2</sup> for at imødekomme pladsens størrelse.

I tilfælde af frost mm. viderepumpes vandet fra beholderen og over i gyllesystemet. Ved etablering af en stor gylletank kan den gamle gylletank på 450 m<sup>3</sup> evt. anvendes som alternativ eller nødløsning til et sprinkleranlæg. Ved almindelig nedbør estimeres den opsamlede mængde til godt 631 m<sup>3</sup> pr. år.

Halm opbevares i maskinhuset og/eller i markstak hvis behov herfor. Der anvendes knap 100 bigballer om året. Kraftfoder opbevares dels i den gastætte silo, i kraft af korn, mens færdigblandet kraftfoder opbevares i kraftfodersiloen ved kostalden, samt i siloer indendørs i ungdyrstalden – indhak mod garagen. Som følge af omlægningen til økologi, og dermed behov for større selvforsyningsgrad, vurderes mængden af kraftfoder at forblive uændret. Kraftfoderbehovet ventes på ca. 350.000 FE.

Diverse sækkevarer, primært mineraler, opbevares ligeledes i ungdyrstalden.

#### KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

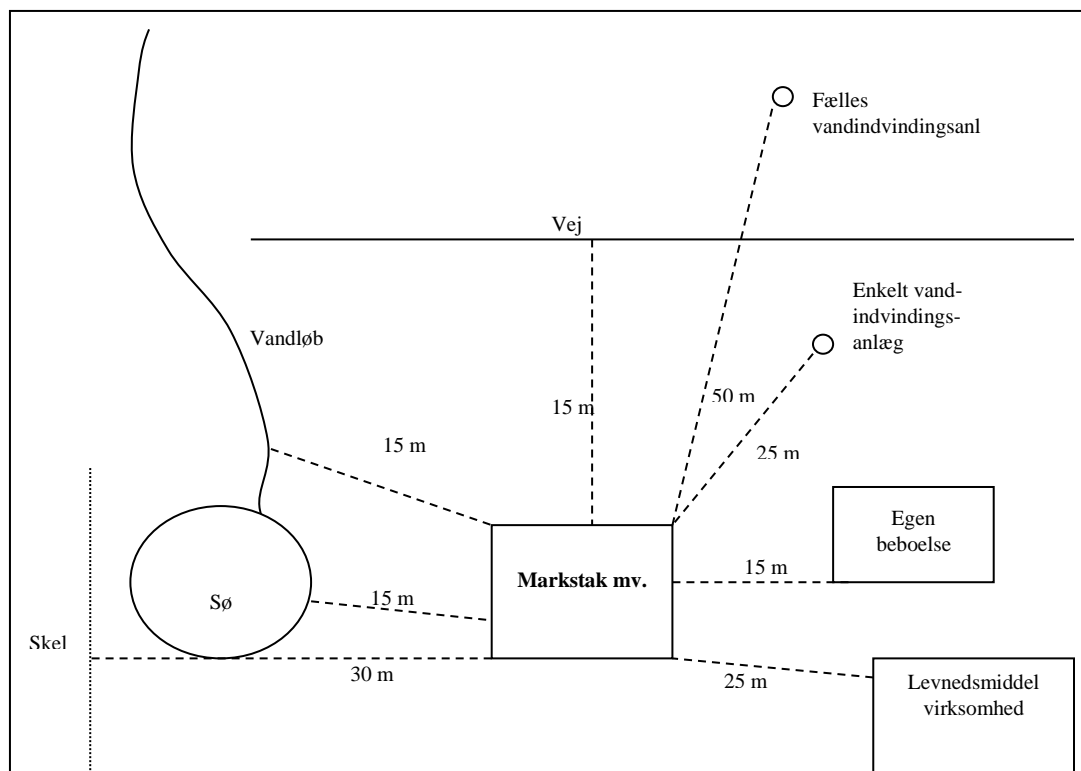
Opbevaring af ensilage i et plansiloanlæg, giver den mindste påvirkning af omgivelserne. Der vil være lavere risiko for udvaskning af næringsstoffer til overfladevand og grundvand, samt mindre spild og dermed bedre udnyttelse af foderet.

Det vurderes, at opbevaringen er BAT ifølge referencedokumentet for bedst tilgængelige teknikker (BREF), og at husdyrbruget i øvrigt overholder de generelle regler for ensilageopbevaring, jf. §§ 12-13 i BEK. 1695 af 19/12 2006, Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v.

Det er vigtigt, at kasseret ensilage og ensilagespild opsamles løbende fra pladsen og opbevares overdækket for at undgå, at der opstår lugtgener. Der er med denne miljøgodkendelse stillet vilkår til håndtering af kasseret ensilage. Fordærvet ensilage der ikke fjernes dagligt, er kilde til lugtgener, som bidrager til ejendommens samlede lugtpåvirkning fra stald og lager af husdyrgødning. Det er derfor vigtigt, at pladsen dagligt holdes ren.

Udsprinkling af ensilagesaft kræver en særlig tilladelse fra kommunen. Ansøgningen om at sprinkle ensilagesaft ud, er sendt videre til behandling i kommunens spildevandsteam. Tilladelsen til at udsprinkle ensilagesaften gives særskilt. Denne miljøgodkendelse omfatter *ikke* en tilladelse til at udsprinkle ensilagesaft.

Kommunen tillader, at der bruges markstakke til ensilage, men kun i begrænset omfang som der er redegjort for i den miljøteknisk redegørelse. Der gælder en række afstandskrav for ensilagestakke i marken. Se figur 4.4.1 herunder.



Figur 4.4.1. - Afstandskrav til placering af markstak. Mindste afstand er angivet.

Der må ikke lægges markstakke i nitratfølsomme områder. Dette udelukker de dele af følgende arealer: 8, 8-1, 9, 10, 11, 11-1, 11-2, 11-3, 12, 13, 14, 15, 15-1, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 30, 30-1, 30-2, 31, 31-1, 32-1 og 33 (se også bilag 5), der ifølge statens kortværk ligger i nitratfølsomt indvindingsopland, fra at kunne benyttes til placering af markstak med ensilage.

Markstakke med ensilage må ikke placeres på drænedede jorde med afløb til søer eller vandløb eller vandløbsnært. Der er ingen vandløb på- og nær udspretningsarealerne tilknyttet ejendommen. Der er tale om sandjorde.

Silkeborg Kommune vurderer, at opbevaring og håndtering af ensilage sker på en forsvarlig og miljømæssig god måde, idet saftafløb fra ensilagen opsamles og da der kun anvendes ensilagestakke i meget begrænset omfang.

#### VILKÅR

- 4.4.1 Kasseret ensilage fra ensilagesiloen skal løbende opsamles og opbevares, på en fast plads med afløb til gyllebeholder, overdækket med plast eller lignende.
- 4.4.2 Afløb fra ensilagepladser skal føres til separat opsamlingsbeholder med en opbevaringskapacitet på minimum én måned. Opbevaringskapaciteten skal beregnes ud fra forventet nedbør og størrelsen på de befæstede arealer ved ensilagepladserne. Der kan ske udsprinkling jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens regler, hvis kommunen giver tilladelse. Beholderen skal overholde kravene i DS 432.
- 4.4.3 Gammelt overdækningsmateriale fra ensilagepladser ol. skal løbende og minimum en gang om ugen, fjernes fra ensilagepladsområdet.
- 4.4.4 Der må ikke lægges markstakke med ensilage på marker i nitratfølsomt indvindingsopland (se bilag 5).

#### 4.5 ENERGI- OG VANDFORBRUG

## MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

### Energi

Elektricitet anvendes til malkning, hegning, køling af mælk, valsning af korn, gyllepumpning samt belysning. Bedriftens årlige elforbrug til gårdens drift forventes at stige fra 95.000 kWh til 100.000 kWh. Stigningen skyldes primært behovet for strøm til skraberobotten som fremadrettet skal kører i kostalden. Sekundært at malkeanlægget skal anvendes en ½ time mere hver dag, som følge af udvidelsen.

Stuehuset opvarmes med Stokerfyr.

Dieselolieforbruget ventes at stige dels på grund af, at omlægningen til økologisk drift medfører flere grovfoderafgrøder og dels som følge af et væsentligt forøget energiforbrug ved nedfældning af gylle på alle græs og sortjordsmarker. Indtil 2011 var kravet blot gældende for disse arealer indenfor en bufferzone på 1000 m til § 7 natur. Dog synes økologer nu permanent undtaget for nedfældning i første slæt græs, men ej for de efterfølgende. Hertil kommer et endnu større areal med græs.

Der sker ingen egenproduktion af energi fra vindmølle, biogasanlæg eller andet.

Tabel 4.5.1 Råvare- og energiforbrug (tons, m<sup>3</sup>, kg, l)

(Faktisk/beregnet)	Nudrift	Efter udvidelse	Opbevaring
Dieselolie til traktorer mv.	10.000 l	11.500 l	1800 l tank i maskinhus
Elforbrug til lys/malkning mm.	95.000 kWh	100.000 kWh	Nedgravede kabler

### Energibesparende foranstaltninger:

På ejendommen minimeres elforbruget ved:

- Energisparerlysstofrør udskiftes med de eksisterende ved løbende udskiftning. Lyset i staldene er tændt efter behov og styres af foderstyringssystemet. Der er lys i staldene i ca. 10 timer i døgnet i vinterhalvåret og ca. 2 timer i døgnet i sommerhalvåret. Tidsrummet kan dog variere.
- Automatisk styret belysning/natbelysning/ lys- og/eller bevægelsessensor
- Staldene er med naturlig ventilation og der er derfor ikke energiforbrug til dette.
- Udendørs belysning er dagslysstyret eller med bevægelsessensorer
- Der er etableret varmegenvinding i forbindelse med mælkenedkølingen. Varmen anvendes til at opvarme køernes drikkevand med og til opvarmning af brugsvand i stalden.
- Der er installeret et vaskeløsningsanlæg ved vask af malkeanlæg. Metoden resulterer i en sparet vask, svarende til en reduktion i vand-, energi- samt kemiforbrug på 33 %.
- Logistikken i forbindelse med afhentning af foder til stald, er indrettet så afstanden giver færrest muligt driftstimer, hvilket minimerer energiforbruget.
- Gyllen fra kostald og til lager pumpes via en traktordreven pumpe.
- Der overvejes at tage kontakt til en energisparerkonsulent med henblik på at gennemgå ejendommens energiforbrug.

### Vand

Hedegård forsynes af vand fra Them vandværk. Vandforbruget er beregnet ud fra normværdier og er vist i Tabel 4.5.2. I seneste regnskab er forbruget på 4.415 m<sup>3</sup>. Et så lavt forbrug hænger sammen med at der genbruges/reduceres vand i forbindelse med vask af malkeanlæg mm. samt at der er megen fokus på drikkekopper, drikkekar samt vand til græssende dyr.

Maskinstationen udfører det tunge arbejde som udbringning af husdyrgødning samt ensilering. Herved er vaskevand på ejendommen minimalt. Dog vaskes sprøjten på vaskepladsen, men denne praksis ophører i forbindelse med omlægningen til økologisk produktion.

Nedgravede rørledninger til græssende dyr lukkes uden for sæsonen så frostsprængninger undgås. Hertil er der daglig opsyn med drikkekar i marken.

Der er ingen vandindvindingstilladelse til markvanding.

Tabel 4.5.2 Beregningerne er foretaget p.g.a. normtal angivet i Håndbog i kvæghold 2006.

	Nudrift, m <sup>3</sup>	Ansøgt, m <sup>3</sup>
Drikkevand	4.040	5620
Vask malkeanlæg	190	250
Vask maskiner	15	15
Sanitær vand	170	170
Vand i alt	4.415	6.055

#### **Vandbesparende foranstaltninger:**

Ifølge BREF-dokumentet er det BAT at reducere vandforbruget ved at finde en balance mellem rengøring og brug af så lidt vand som muligt. Hedegård lever op til BAT mht. vandforbrug på følgende punkter:

- Dagligt eftersyn af vandkopper samt kar.
- Bedriftens drikkevandsinstallationer rengøres og efterses jævnlige med henblik på at undgå spild.
- Vaskevandet fra rengøring af mælketank og malkeanlæg genanvendes til vask af malkestalden.
- Vandforbruget registreres løbende.
- Synlige rørsamlinger og evt. lækager identificeres og repareres hurtigst muligt.
- Nedgravede rør til vanding af græssende dyr lukkes udenfor sæsonen. Dagligt tilsyn i sæsonen.

#### **KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING**

---

##### *Elforbrug*

Ifølge normtal fra EnergiMidt bør elforbruget ikke overstige følgende:

Malkekvægsbesætning: = 750 - 800 kWh/ko + vanding.

Der er skønnet, et elforbrug på 100.000 kWh pr. år. Hvilket svarer til ca. 806 kWh pr. ko. Det vurderes derfor, at der ikke er mulighed for at reducere elforbruget på ejendommen væsentligt.

Energiforbruget bør dog alligevel løbende følges, og forbruget bør af flere årsager til stadighed søges minimeret. Silkeborg Kommune vurderer, at bedrifter med mere end 75 DE, som minimum bør kunne aflæse årlige variationer i EL-forbruget. Der stilles derfor vilkår til en årlig aflæsning af EL-forbrug. Det vil være i ejers egen interesse at minimere driftsomkostningerne med hensyn til forbrug af energi, hvorfor Silkeborg Kommune antager, at der ikke vil blive forbrugt mere energi end nødvendigt. Mange el-selskaber tilbyder fjernaflæsning af el til deres kunder, og her vil der være mulighed for at kunne registrere el-forbruget time for time.

##### *Vandforbrug*



Ifølge tal fra 'Håndbog i kvæghold, 2009 er det årlige forbrug af drikkevand til 124 malkekøer inkl. opdræt af tung race på 4900 m<sup>3</sup> (vask af malkeanlæg medregnet). Det estimerede ansøgte vandforbrug er væsentligt højere end de normale Silkeborg Kommune anvender. Det noget højere vandforbrug forklares ved, at der anvendes forskellige skøn af det daglige vandforbrug. Når dyrene er på græs vil de højst sandsynligt have et højere vandforbrug grundet i større fordampning fra dyrene i bevægelse. Det vurderes derfor, at ansøgers skøn på 6055 m<sup>3</sup> kan accepteres.

Vandforbruget skal kunne sammenlignes med de tidligere års forbrug for at se om forbruget har været stigende. Registreringerne skal kunne fremvises ved tilsyn på ejendommen. Det vurderes, at der i ansøgt drift vil være fokus på at nedbringe vandforbruget med de beskrevne tiltag med genanvendelse af vaskevand samt løbende kontrol og eftersyn af vandinstallationer.

### **Samlet vurdering af energi- og vandforbrug**

Kommunen vurderer, at der med de nuværende og planlagte tiltag til registrering og minimering af energiforbruget sikres, at forbruget minimeres mest muligt.

Kommunen vurderer, at energi- og vandforbruget er på et fornuftigt niveau i forhold til bedriftens produktion.

### **VILKÅR**

---

4.5.1 Elforbruget skal registreres minimum 1 gang årligt og indføres i et skema, således at forbruget kan sammenlignes med tidligere års forbrug. Skal kunne fremvises ved forlangende.

4.5.2 Vandforbruget skal registreres mindst 1 gang årligt og vandforbruget skal indføres i et skema, således at forbruget kan sammenlignes med tidligere års forbrug. Skal kunne fremvises ved forlangende.

## **4.6 SPILDEVAND HERUNDER REGNVAND**

---

### **MILJØTEKNISK REDEGØRELSE**

---

Spildevand fra produktionen udgøres af mælkerumsvand, vand fra rengøring af stalde og vand fra vaskepladsen, i alt ca. 205 m<sup>3</sup>. Dette forbrug ventes at stige med knap 60 m<sup>3</sup> som følge af øgede antal køer der skal malkes. Spildevandet ledes til gyllesystemet.

Overfladevand fra befæstede og ikke forurenede arealer udledes diffust til jordoverflade. Overfladevand fra tagene opsamles og nedsives primært nord for ejendommen. Den nye gylletank har ligeledes et omløbsdræn, af hensyn til evt. trykvand fra terrænet. Drænbrønde samt rørledninger er angivet på beredskabskortet. Tagoverfladearealet udgør ca. 2400 m<sup>2</sup> hvorved der kan forventes nedsivet knap 1.700 m<sup>3</sup> vand. Dette ventes at stige til 1.950 m<sup>3</sup> ved tilbygningen til kostalden.

Møddingspladsen der alt efter årstiden også anvendes til vaskeplads og ensilageplads har fald mod bagkant. Hertil er der forbindelse til en lille opsamlingsbeholder som pumper over i den gamle gyllebeholder. Opsamlingsbeholderen er på ca. 2 m<sup>3</sup> og er placeret umiddelbart mellem pladsen samt den lille gylletank.

Ensilagepladsen der for nuværende udgør ca. 550 m<sup>2</sup> bidrager teoretisk med 380 m<sup>3</sup> regnvand. For nuværende ledes dette til en separat opsamlingsbeholder på 10 m<sup>3</sup> hvorfra det udspredes på bevoksede arealer efter husdyrgødningsbekendtgørelsen. Ved udvidelsen af pladsen med ca. 440 m<sup>2</sup> ansøges der om tilladelse til at udlede regnvandet via et sprinkleranlæg. Sprinkleranlægget vil etableres i henhold til byggebladene på området, og der vil sprinkles på bevoksede marker omkring gården. Dette vil være muligt en stor del af året, eftersom der omlægges til økologi og at dyrene går på græs. Herved vil der altid

være græsmarker i umiddelbar tilknytning til stalden. Den periode af året hvor sprinkling ikke er mulig, vil der pumpes direkte til gyllesystemet.

Der tilknyttes en ekstra fortank således kapaciteten bliver på 30 m<sup>3</sup> samlet i henhold til byggebladet. Den eksisterende kan så benyttes til en dags nedbør, mens de ekstra 20 m<sup>3</sup>, som bygges særskilt, er bufferkapaciteten. Alternativet er at bygge en stor på 30 m<sup>3</sup>.

Sanitært spildevand fra stalde ledes til septiktank, som tømmes via kommunal ordning, og vandet derfra udledes til et nedsivningsanlæg vest for stuehuset. Sanitært spildevand estimeres til 170 m<sup>3</sup> årligt.

Påfyldning af sprøjte sker i nudrift på ”møddingspladsen” hvor der er fast bund med bagfald og separat opsamlingsbeholder med forbindelse til gyllesystemet. Sprøjteudstyret rengøres indvendig med integreret rengøringsystem, hvorefter skyllevand tilføres den netop sprøjtede mark. I forbindelse med omlægning af produktion til økologi bliver der ikke i ansøgt drift anvendt sprøjtemidler.

Der må ikke tages vand til påfyldning direkte fra boring eller overfladevand.

#### KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

Rengøringsvand fra rengøring i stalde, mælkerumsvand ledes til gyllesystem. Dette er i henhold til gældende lovgivning. Spildevandsmængden forventes, at være indregnet i normtallene for gødningsmængder. Lige som der er indregnet standardmængder af regnvand til gyllebeholder.

Kommunen vurderer, at det spildevand der er omfattet af husdyrgødningsbekendtgørelsen håndteres i overensstemmelse med denne bekendtgørelses regler.

Kommunen vurderer, at opbevaringskapaciteten i gyllebeholderen er tilstrækkelig til at rumme de givne mængder spildevand, herunder regnvand fra evt. befæstede arealer samt gyllebeholder og møddingsplads, i ansøgt drift, for yderligere oplysninger henvises til afsnit 5 om gødningsproduktion.

Kommunen vurderer, at afledning af overfladevand (tagvand o.l.) sker i henhold til miljøbeskyttelseslovens bestemmelser. Der nedsives ikke regnvand tættere end 25 m fra drikkevandsboringer og der udledes ikke regnvand direkte i eller via dræn til vandløb. Der gøres opmærksom på at der skal søges om en særskilt tilladelse til nedsivning af tagvand ved kommunen.

Gylleholdere skal overholde afstandskravet til dræn på 15 m.

Sanitært spildevand fra stuehuset ledes til septiktank og herefter til nedsivningsanlæg. Kommunen vurderer, at sanitært spildevand håndteres i overensstemmelse med spildevandsbekendtgørelses regler.

#### VILKÅR

---

Der stilles ingen vilkår

#### 4.7 AFFALD

---

##### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---

Hedegård er med i ”sundhedsordning I”. Som led heri medtager dyrlægen klinisk risikoaffald i form af medicin glas og rester samt kanyler. Alternativt opsamles affaldet og leveres til apotek eller behørig kommunal modtagestation. Kanyleboks opbevares i tilknytning til malkestalden og opbevares forsvarligt således børn og andre ikke får fingre heri.

Der er ikke de store mængder affald ved den daglige drift i stalden, da kraftfoder ankommer i løs vægt. Det daglige affald fra stalden består primært af ensilageplast samt emballage fra sækkevarer. På ejendommen er der en halvcontainer på 8 m<sup>3</sup> som tømmes efter aftale med Marius Pedersen. Containeren medtager alt brandbart og er placeret nord for ungdyrstalden og over mod ensilagesiloerne, hvorved overskydende plast hurtigt kan bortskaffes.

Tabel 4.4 Ejendommens mængder og håndtering af affald.

EAK – koder	Mængde	Opbevaring	Bortskaffelse
16 01 06 Blyakkumulatorer	2 stk.	Maskinhus/garage	Kommunens genbrugsplads
13 02 04 Mineralsk ikke chlorede motor, gear og smøreløser	400 l	Maskinhus	Dansk Oliegenbrug / leverandøren
02 01 09 Landbrugskemikalieaffald	Normalt ingen	Kemikalierum	Leverandøren / kommunal modtagestation
15 01 01 Papir og pap - emballage		Halvcontainer	Marius Pedersen
Klinisk risikoaffald (medicinalglas og -rester samt kanyler)	Helst ingen	Kanyleboks og medicinskab, malkerum	Afløses til dyrlæge
Landbrugsplast	1½ T	Halvcontainer	Marius Pedersen
Rengjorte kemikaliedunke	20 -25 stk.	Halvcontainer	Marius Pedersen
Husholdningsaffald		Stuehus	Dagrenovation

I ansøgt drift ophører landbrugskemikalie affaldet og forbruget og opbevaring af medicin reduceres kraftigt som følge af omlægningen til økologi. Forbruget af plastik ventes uændret idet markstakkene afløses af en ny ensilagesilo.

Spildolien opbevares i maskinhuset sammen med dieselolien, det opbevares i en certificeret tank på 1.800 liter. Begge opbevares på fast bund og uden afløb. Der er støbt en ”snublekant” omkring tankene således evt. utætheder kan opsamles. Spildolien samles og afhentes af Dansk Oliegenbrug når mængden opnår 400 liter. Således kan der opbevares olie fra flere år.

Andet affald f.eks. jern og byggeaffald opsamles på bedriften og bortskaffes til produkthandler og/eller behørig modtagestation.

#### DAKA

Døde dyr (EAK-kode 02 01 02)

Døde dyr placeres på et befæstet areal i henhold til bekendtgørelsen<sup>10</sup> om opbevaring af døde dyr (se beredskabskortet). Dyrene skal hæves over jorden, typisk på en udtjent spalte eller en palle. En eventuel overdækning skal være fast – f.eks. i form af en kadaverkappe. De tilmeldes destruktionsanstalt inden for et døgn. Dyrene opbevares i henhold til bekendtgørelsen i skygge og på en placering, der ligger i passende afstand fra offentlig vej, og som samtidig ikke støder omkringboende eller forbipasserende.

Antal køer døde dyr ventes at stige fra 8 og til 13 stk. Kalvene vil bidrage med det største antal.

#### KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

<sup>10</sup> Bkg. om opbevaring af døde dyr, nr. 439 af 11/5-07

Bedriften er omfattet af reglerne i affaldsbekendtgørelsen, derfor skal alt affald fra ejendommen bortskaffes i overensstemmelse med kommunes affaldsregulativ. De gældende affaldsregulativer kan findes på kommunens hjemmeside. [www.silkeborgkommune.dk](http://www.silkeborgkommune.dk)

Kommunen vurderer, at der ikke vil være problemer med bortskaffelse af affald fra virksomheden og at opbevaring af affald inden afhentning, herunder døde dyr, sker på forsvarlig vis.

## VILKÅR

---

Der stilles ingen vilkår

## 4.8 RÅVARER OG HJÆLPESTOFFER

---

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---

Mængder og opbevaring af ensilage- og foderopbevaring er vist i afsnit 4.4.

Der anvendes omkring 100 stk. bigballer om året. Halm kan forårsage støvgener. Ved placering ved/i maskinhus eller i markstak, vurdere ansøger at der ikke være væsentlige støvgener for naboer.

Tabel 4.5 Opbevaring og mængder af råvarer og hjælpestoffer

Råvare/hjælpestof	Mængde	Opbevaring (beholdertype samt sted)
Dieselolie (tankkapacitet)	1.800 l	Tank på fast gulv under tag i maskinhus
Pesticider*	150 l	I original emballage i aflåst, kemikalierum
Kraftfoder	15 T og 2 x 6 T	Udendørs silo samt ungdyrstald
Korn	2.200 tdr.	Gastæt silo udendørs
Halm (tons el. antal baller)	100 stk.	Maskinhus/markstak

\* Udgår ved omlægning til økologi.

Kornet vales på bedriften. Dette sker i maskinhuset hvortil der er rørkontakt med den gastætte silo. Der er herved kun et minimum af støj og støvgener forbundet hermed. Halmen som der anvendes i sengebåsene i kostalden samt i dybstrøelsesboksene tildeles på traditionelvis. Der forventes således ikke gener forbundet herved.

### KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

Silkeborg Kommune vurderer, at håndtering og opbevaring af kemikalier m.v. vil foregå på en miljømæssig forsvarlig måde.

Det vurderes, at forbruget af råvarer er fornuftigt i forhold til bedriftens størrelse og driftsform. Råvarerne opbevares forsvarligt, således at der ikke opstår uhygiejniske forhold, alle kemikalier, medicin, samt andre giftige råvarer opbevares utilgængeligt for børn.

## VILKÅR

---

Der stilles ingen vilkår

## 4.9 DRIFTSFORSTYRRELSER ELLER UHELD

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Tabel 4.6 Typer og håndtering af driftsforstyrrelser på ejendommen.

Type	Forebyggende foranstaltninger	Akut håndtering af uheld
Gylleudslip	Der er tilbageløb på gyllevognen Der er ikke fast pumpe på gyllebeholderen Gyllebeholdere tilses jævnlige og bliver kontrolleret hver 10. år. Gyllepumpning under opsyn	Beredskabsplan
Strømsvigt	Nedgravede kabler	Beredskabsplan
Olieudslip	Tanke på fast grund uden afløb og ”snublekant”	Beredskabsplan
Kemikalieudslip	Påfyldning på fast bund, ingen afløb i kemikalierum	Beredskabsplan

Sker der uheld der kan medføre alvorlige påvirkninger af natur om miljø vil alarmcentralen straks blive kontaktet. Ligeledes vil Silkeborg Kommune efterfølgende blive underrettet. Der er udarbejdet en beredskabsplan for driftsuheld. Medarbejder, ejer og andre med fast adgang til bedriften er vejledt i beredskabsplanen, der er vedlagt som bilag 6.

Skulle uheldet være ude er skaderne let at begrænse grundet terrænet omkring ejendommen. Yderligere er der ikke vandløb eller drænbrønde med forbindelse hertil. Vandmiljøet vil således ikke blive påvirket af et evt. udslip. Ved evt. gylle udslip fra stald og lager vil gyllen samles i lavningerne på markerne 2, 3, 4 eller 6. I forhold til evt. skader på § 3 natur ligger disse udpegninger alle højere i terrænet.

Gyllen fra kostalden pumpes via en traktortrukken pumpe. Fra ungdyrstalden sker det med en gyllepumpe. Uanset stald der pumpes fra sker det dog under opsyn. Grunden til at gyllen pumpes fra kostalden med en traktordrevenpumpe er bl.a. ud fra et sikkerheds hensyn, pga. terrænfaldet fra stald og til lager. En elektrisk pumpe vil utilsigtet kunne starte ved elektriske forstyrrelser, og uheld kan således ske derved. Denne form for uheld er reduceret når der anvendes en traktor der manuelt tilkobles pumpen, når gyllen skal pumpes fra stald og til lager.

Fra ungdyrstalden er det dog nødvendigt med en elektrisk pumpe, idet der jo som bekendt er et fast gulv i denne stald, hvorved der skal pumpes flere gange dagligt.

Gylletankene er etableret uden stationær pumpe og gyllen suges direkte i tankene fra gyllevognen.

Ved udbringning af husdyrgødning udbringes dette i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen og der udbringes kun på arealer hvor der ikke kan ske overfladeafstrømning af husdyrgødning.

### KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Det kan ikke undgås, at der sker uheld på et stort landbrug. Med en beredskabsplan på bedriften, kan konsekvenserne af disse uheld minimeres, da typisk forekommende uheld vil være beskrevet med en plan for hvilke foranstaltninger der vil begrænse omfanget af uheldet.

Såfremt den gældende lovgivning overholdes – arbejdstilsynets regler - vurderes det, at ejendommen sikres i et rimeligt omfang mod driftsforstyrrelser og uheld.

For yderligere oplysninger henvises der til vurdering af Management i afsnit, samt til Beredskabsplanen og beredskabskort jf. bilag 6 og 7.

VILKÅR

---

Der stilles ingen vilkår

## 5 GØDNINGSPRODUKTION OG -HÅNDBLIVNING

### 5.1 GØDNINGSTYPER OG MÆNGDER

#### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Bedriftens produktion af husdyrgødning fordelt på typer med oplysninger om indhold af N og P fremgår af nedenstående tabel 5.1.1 samt kapacitetsberegningen, der er vedlagt som bilag 8. I ansøgt drift bliver der ca. produceret 3.143 m<sup>3</sup> gylle og 117 T dybstrøelse. I nudriften er de tilsvarende tal henholdsvis 2.722 m<sup>3</sup> og 100 T.

Forholdet mellem gylle og dybstrøelse vil ikke ændre sig som følge af udvidelsen i antal køer. Køer og kvier afgræsser hyppigt i sommerhalvåret. Følgelig er der ej behov for så stor opbevaringskapacitet. Den teoretiske opbevaringskapacitet sammenholdt med afgræsning og ekstra tilførsel af vaskevand er vedlagt som bilag. Af denne fremgår det, at der er ca. 15 mdr. opbevaringskapacitet på ejendommen. Dermed tilstrækkelig i forhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Tabel 5.1.1 Tabellen viser de forskellige gødnings typer der indgår i produktionen, hvor meget der afsættes og modtages, indholdet af kvælstof og fosfor i disse samt udnyttelses procenten og hvor mange dyreenheder gødningen ca. stammer fra.

Gødningstype	Kg kvælstof	Kg fosfor	Udnyttelses %	DE
Gylle kvæg	18.991,2	3302,6	70	211,5
Dybstrøelse	1299,5	188,7	45	13,7
Modtaget husdyrgødning	2390	372,4	-	23,9
Afsat ved afgræsning (*)	Ikke beregnet	Ikke beregnet	-	-
Afsat husdyrgødning (kvæggylle)	0	0	-	0
<b>I alt</b>	<b>22.680,7</b>	<b>3863,7</b>		<b>249,1</b>

(\*) Dyrene er på græs i sommerhalvåret, men dette indgår ikke i beregningerne

#### KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Det samlede husdyrtryk på ejede og forpagtede arealer er på 1,4 DE/ha. Vurdering af flydende og fast husdyrgødning kan ses i afsnittene 5.2 og 5.6.

### 5.2 FLYDENDE HUSDYRGØDNING

#### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Tabel 5.1 Opbevaring af flydende husdyrgødning på ejendommen. Numrene på gyllebeholderne refererer til numrene i IT-ansøgningskemaet og afstandskortet.

Beholder	Beholder nr.	Kapacitet (m <sup>3</sup> )	Dimension, m (højde over og under jorden)	Kontrolår	Overdækning	Pumpe-system fra beholder til gyllevogn
Lille gylletank	1.1.5.	450	2	2010	-	Selvsug.
Stor gylletank	1.1.6.	1.450	2	2010	-	Selvsug.
Ny gylletank	1.1.8.	2.500	2		-	Selvsug.
Kanal kostald		300				
I alt		4.700				

Se desuden erklæring om opbevaringskapacitet, bilag 8.

### BAT

Godt landmandskab er en vigtig del af BAT herunder at planlægge gødning af markerne korrekt. Det er således BAT at udforme lagringsfaciliteterne for husdyrgødning med tilstrækkelig kapacitet, indtil yderligere behandling eller tilførsel på markerne kan udføres. Hedegård har tilstrækkelig opbevaringskapacitet og lever derudover op til andre aspekter af BAT mht. opbevaring af flydende husdyrgødning. Driften og indretningen af bedriften lever således op til BAT ved:

- At den flydende husdyrgødning opbevares i en stabil beholder, der kan modstå mekaniske, termiske, samt kemiske påvirkninger.
- At beholderens bund og vægge er tætte og beskyttede mod tæring.
- At beholderen tømmes regelmæssigt af hensyn til eftersyn og vedligeholdelse, fortrinsvist hvert år.
- At der først sker omrøring af gyllebeholderen kort tid før beholderen skal tømmes f.eks. ved udspreddning.
- At beholderen dækkes ved at bruge et flydelag, såsom snittet halm, lærred, folie, tørv, ekspanderet ler (LECA), ekspanderet polystyren (EPS) eller naturlig udtørringsskorpe.

Med kvæggylle er det normalt ej problematisk med et naturlig solid og bastant flydelag. For at genetablere flydelaget efter omrøring og udkørsel af gylle kan dybstrøelse fra spædkalveboksene anvendes. Dybstrøelse anvendes generelt også som ekstra flydelag, hvis det vurderes nødvendigt.

Ansøger mener, at ejendommens praksis vedr. udbringning af flydende husdyrgødning lever op til BAT på nedenstående punkter. Det er således BAT:

- At minimere emissionerne fra gødning til jord og grundvandet ved at afbalancere mængden af gødningen med afgrødens forventede krav.
- At tage hensyn til de pågældende markers karakteristika, når der tilføres gødning på dem; dette gælder i særdeleshed jordbundsforholdene, jordtypen og arealets hældning, klimatiske forhold, nedbør og kunstvanding, jordens anvendelse og dyrkningsmetoder, herunder veksel drift. Det sker bl.a. ved udarbejdelse af mark- og gødningsplaner samt gennemgang af markerne med en planteavlskonsulent.
- At afstemme den producerede husdyrgødning med udspreddingsarealet og afgrødernes gødningsbehov samt frigivelse af næringsstoffer fra jorden. Det kan bl.a. ske ved:



- mark- og gødningsplanlægning
- jordbundsanalyser
- at analysere gyllen for indhold af kvælstof og fosfor
- At reducere forurening af vand ved navnlig at gøre alt det følgende:
  - ikke at tilføre gødning til stejlt hældende marker
  - ikke at tilføre gødning på arealer, der støder op til vandløb (ved at efterlade et stykke jord ubehandlet)
  - at sprede gødning så tæt så muligt før den maksimale afgrødevækst og optagelse af næringsstoffer finder sted
  - ikke at tilføre gødning til jorden, når marken er vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket
- Ved afgrødehøjde under 10 cm tilstræbes det at udbringe gødningen under ideelle vejrforhold dvs. kølig, fugtigt og vindstille eller ved direkte nedfældning.
- At nedfælde gylle på sort jord og i græsmarker.
- At gyllen udbringes med slæbeslanger og nedharves indenfor 2 timer.
- At håndtere spredningen af gødning således, at lugtgener mindskes på steder, hvor det er sandsynligt, at naboer kan berøres, ved navnlig at gøre alt det følgende:
  - at sprede gødning i løbet af dagen, når der er mindre sandsynlighed for at folk er hjemme samt at undgå weekender og helligdage
  - at være opmærksom på vindretning i forhold til nabohusene

Ansøger forbeholder sig dog muligheden for at udsprede husdyrgødning i weekender, hvis der har været ekstraordinære vejrforhold, som har hindret udkørsel i en lang periode. Dette forbehold tages for i disse specielle situationer at optimere udbringningen i forhold til planternes optagelse af husdyrgødningens næringsstoffer og herunder at mindske ammoniakfordampningen og lugtemissionen.

#### Fravalg af BAT:

Der er ikke fast overdækning på gylletanken/tankene. Med kvæggylle er det almindeligvis ikke problematisk at etablere et godt flydelag og der er derfor begrænset effekt ved etablering af fast overdækning. Gyllen er konstant overdækket med et tæt og stabilt naturligt flydelag, der også er BAT ifølge BREF-dokumentet. Flydelaget kontrolleres jævnligt hvilket sikrer, at der altid er minimal emission af ammoniak. Derfor er en fast overdækning fravalgt.

Ammoniakfordampningen fra gyllebeholderne er på henholdsvis 58 kg N og 186 kg N – respektive den lille og store gylletank. Ammoniakmodellen forudsætter endvidere at fordampningen svarer til 2 % af det totale kvælstofindhold.

Med en fast overdækning kan fordampningen reduceres til 1 %. Dermed vil fordampningen fra de to tanke være reduceret til 29 og 93 kg N. En overdækning koster henholdsvis 98.000 kr. og 133.000 kr., hvilket giver en udgift på 673 kr./N og 262 kr./N. Det vurderer ansøger ikke som værende proportionalt.

Alternativet kunne evt. være en flydedug. Her er prisen mere overkommelig, ca. det halve af en fast overdækning. Til gengæld er ammoniakreduktion blot 25 %. Etablering af flydedug vil således koste 827 kr./N og 320 kr./N reduceret. Det vurderer ansøger ej heller proportionalt

Beregningerne indeholder en gevinst på 6 kr. N sparet. Udgifter til overdækning mm. fra Agrotop A/S. Det vurderes derfor, at der ikke er proportionalitet imellem den opnåede miljøeffekt og omkostningerne. Specielt ikke, når det tages i betragtning, at det naturlige flydelag også er BAT ifølge BREF-dokumentet. Hertil kommer yderligere at de valgte løsninger mht. opbevaring, staldteknologi mv. i ansøgers projekt lever således op til beskyttelsesniveauerne i bekendtgørelse om tilladelse og miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug<sup>11</sup>. Målet med den generelle reduktion af ammoniakfordampningen uanset, om der er langt til

---

<sup>11</sup> Bekendtgørelse nr. 648 af 18. juni 2007

nærmeste følsomme naturområde, har været at nedbringe baggrundsbelastningen med ammoniak. I den politiske aftale hedder det bl.a. ”Sigtet med at stille nye krav til ammoniakreduktionen er at sikre, at der både generelt og specielt i forhold til særligt sårbare naturområder sker en forstærket fortsat reduktion af ammoniakbelastningen af Danmarks natur.”<sup>12</sup> Effekten af den generelle ammoniakreduktion slår bl.a. igennem ved, at Miljøministeriet forventer, at 90 % af alle dyreenheder vil stå i miljøgodkendte stalde i 2015<sup>13</sup>.

### *Nedfældning*

Nedfældning til voksende kornafgrøder er fravalgt på grund af risikoen for afgrødeskader, energi- og arbejdskraftbehov samt udledning af drivhusgasser. Denne beslutning understøttes af Miljøstyrelsens egen vurdering af BAT for udbringning af flydende husdyrgødning<sup>14</sup>:

*”Fra 1. januar 2011 gælder desuden, at udbringning i sort jord og græsmarker skal ske ved nedfældning. Når kravet om nedfældning i sort jord og græsmarker træder i kraft, vurderes de lovbundne virkemidler at have reduceret ammoniaktabet ved udbringning af gylle på sort jord fra 20-30 % af total N til under 1 % - det vil sige en reduktion på ca. 95 %. I vinterafgrøder vurderes de lovbundne virkemidler af have reduceret ammoniaktabet fra ca. 30 % til ca. 12 % - det vil sige en reduktion på ca. 60 %. En yderligere reduktion af ammoniaktabet ved udbringning i vinterafgrøder vil kunne opnås ved nedfældning, men da nedfældning af husdyrgødning kan medvirke til udbyttetab og desuden medfører en øget udledning af drivhusgasser, er de samfundsøkonomiske omkostninger ved denne teknologi uforholdsmæssig høje. Alternativt vil svovlsyrebehandling af gylle kunne medvirke til at reducere ammoniakfordampningen i marken, men denne teknologi vurderes at være uforholdsmæssig dyr. På denne baggrund er det Miljøstyrelsens konklusion, at gældende samt kommende lovkrav til udbringning af husdyrgødning vil kunne betragtes som værende BAT for så vidt angår ammoniaktabet i marken.”*

Der kan suppleres, at økologer ved bekendtgørelse nr. 114 af 11/02/2011 bliver fritaget for nedfældning i græsmarker i perioden 1. februar til 1. maj. Dette grundet at forsøger viser markante markskader med deraf følgende udbyttetab og således større udvaskning til følge. Yderligere har økologer ikke mulighed for at tilsætte syre til gyllen. Dispensationen gælder umiddelbart til 2014.

### KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Ifølge lovgivningen skal husdyrbrug, der oplagrer husdyrgødning, have opbevaringsanlæg for husdyrgødning med en kapacitet, der er tilstrækkelig til, at udbringningen kan ske i overensstemmelse med gældende regler herfor. Udnyttelsen af husdyrgødningens næringsstofindhold skal opfylde kravene i bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække.

En opbevaringskapacitet på ca. 15 måneder anses for at være rigelig. Ifølge husdyrgødningsbekendtgørelsen skal der være minimum 7 måneders opbevarings kapacitet for kvægbrug, hvor mindst 2/3 af dyreenhederne udgøres af kvæg, og hvor dyrene går ude i sommerhalvåret. Det vurderes, at opbevaringskravet, i dette tilfælde, er 7 måneder, da de fleste dyr går på græs i sommerhalvåret.

Begge beholdere er kontrolleret for styrke og tæthed ved beholderkontrol i 2010.

Det er redegjort for prisen pr. kg kvælstof ved at overdække gyllebeholdere. Fast overdækning reducerer ammoniakfordampningen med 50 %, eller fra 2 % til 1 %. Tiltag der reducerer ammoniak- og lugtfordampningen fra gyllebeholdere må ikke være uforholdsmæssigt dyre. Silkeborg Kommune

---

<sup>12</sup> <http://www.mim.dk/NR/rdonlyres/1C1EF706-22E0-4441-83F3-A39BA22378AE/0/06Landbrugsaftale.pdf>

<sup>13</sup> [http://www.mim.dk/Nyheder/Pressemeddelelser/2006/2006-06-22\\_Landbrugsaftale.htm](http://www.mim.dk/Nyheder/Pressemeddelelser/2006/2006-06-22_Landbrugsaftale.htm)

<sup>14</sup> Høringsudkast. Vejledende BAT - Standardvilkår for slagtesvin (75 – 210 dyreenheder) - omfattet af § 11 i husdyrgodkendelsesloven, j.nr. MST-1240-00205, 20. november 2009.

vurderer, at ammoniakreducerende teknikker til 100 kr. pr. kg reduceret kvælstof er proportionale. I tilfældet med overdækning af gyllebeholdere på Hedegård, er prisen meget højere end dette beløb. Det vurderes, at der ikke er proportionalitet i at overdække gyllebeholderne med fast overdækning. Placeringen af den nye beholder fremgår af bilag 3.

Der stilles vilkår til etablering af befæstede arealer i det tilfælde at der ikke benyttes udstyr med opsugning og nødoverløb til gyllebeholderen.

Regnvand fra det samlede befæstede areal er medtaget i kapacitetsberegningerne selvom det er usikkert om der etableres befæstede arealer på ejendommen. Det er dermed sikret, at der er tilstrækkelig kapacitet hvis der etableres befæstede arealer.

Samlet set vurderes det, at opbevaring og håndtering af flydende husdyrgødning sker på forsvarlig vis.

## VILKÅR

---

5.2.1 Hvis der ikke bruges gyllevogn med egen påmonteret pumpe og returløb *eller* hvis der konstateres spild skal der etableres fast påfyldningsplads med afløb til gyllebeholder.

## 5.3 GYLLEFORSURING

---

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---

#### Fravalg af BAT

Gylleforsuring er BAT-teknik ifølge Miljøstyrelsens BAT-blade på [http://www.mst.dk/Landbrug/BAT-blade\\_oversigt.htm](http://www.mst.dk/Landbrug/BAT-blade_oversigt.htm). Der installeres ikke forsøringsanlæg idet tilbygning vil omfatte et gulvsystem med 4 % fordampning. Et forsøringsanlæg vil opretholde samme niveau i stalden. Forskellen vil således blot være en reduktion i ammoniakfordampningen fra lagertanken svarende til ca. 1 %. Det er dermed ikke rentabelt at installere forsøringsanlæg til kr. 600.000.

Med det aktuelle produktionsanlæg er det ikke muligt at installere forsuring i alle staldafsnit. F.eks. i ungdyrstalden er der fast gulv med 2 % hældning og skrab hver anden time. Dette gulvsystem har dog en fordampning på 4 %. Her er det også kun tabet i gylletank, som kan reduceres yderligere.

I den eksisterede kostald er det i BAT beregningerne, vedlagt som bilag 9, redegjort for at en ammoniakfordampning i ved omlægning til et præfabrikeret fast gulv (4 % gulv) vil koste 173 kr./kg N reduceret, blot i sand og nye spalter. Udgiften til et forsøringsanlæg vil være den tredobbelte. Dermed står det ikke mål med udgiften.

Endelig må gylleforsuring ikke anvendes på økologiske brug.

Det generelle ammoniakreduktionskrav (jf. afsnit 6.1) kan opfyldes på anden og den samlede emission for ejendommen falder som helhed. Derfor er forsuring fravalgt.

### KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

Der må ikke anvendes gylleforsuring på økologiske landbrug. Der stilles ingen krav om brug af gylleforsuring. Kommunen vil følge op på muligheden for gylleforsuring ved næste revurdering af miljøgodkendelsen.

## 5.4 GYLLESEPARERING

---

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---

## **Fralvalg af BAT**

Ansøger har valgt ikke at investere i et gyllesepareringsanlæg, da han har tilstrækkeligt harmoniareal til udbringning af gyllen på almindelig vis. Separation er problematisk, idet fiberfraktionen som oftest fjernes fra bedriften. Dette har nogle uheldige konsekvenser for markbruget, hvor det manglende organiske materiale, og ikke mindst fosfor, i jorden på længere sigt betyder, at der skal bruges flere hjælpestoffer for at få et rentabelt markbrug.

Hertil kommer at der endnu ikke forefindes separationsanlæg på markedet, som er bevist stabile og som er driftssikre over tid. Når den tid fremkommer, vil næste øvelse bestå i afsætning af fibermateriale. Specielt dette punkt fremhæver Miljøstyrelsen<sup>15</sup> som bevæggrund for ikke at vurdere separation som BAT.

På økologiske brug vil det ramme med dobbelt effekt idet der ikke kan tilføres ”kunstige” næringsstoffer ude fra. Specielt forfor, som der allerede er et underskud af på 3 kg/ha, vil blive en mangel vare for afgrøderne ved separation.

Separation er derfor fravalgt.

## **KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING**

---

Silkeborg Kommune stiller ikke krav om at gyllen separeres i en tynd fraktion og i en fiberfraktion. Virkemidlet anvendes typisk, hvor der er behov for reducere fosformængden der udbringes på arealerne. Der er fosforbalance i projektet og kommunen kræver ikke yderligere reduktion. Der bruges desuden meget energi til at separere gylle og ammoniakfordampningen vil være større fra et anlæg med gylleseparering. Begge forhold medfører forøget forurening i det konkrete tilfælde, da der ikke opnås nogen positiv effekt i marken ved gylleseparation, andet end en højere udnyttelsesgrad i planterne.

## **5.5 GYLLEKØLING**

---

### **MILJØTEKNISK REDEGØRELSE**

---

#### **Fralvalg af BAT**

I svinestalde er det muligt at opnå en ammoniakreducerende effekt ved installering af gyllekøling. Tilsvarende dokumentation findes ikke for kvægstalde og der er på nuværende tidspunkt ikke udført forsøg i Danmark, der viser en effekt af gyllekøling i kvægstalde.

Enkelte forsøg er udført i Sverige i en bindestald med grebning, og med nogen succes. Bindestalde er i midlertidig forældet, og størst effekt har siden vist sig ved placering af køleslanger i selve gyllen i gyllekanalen. Dette giver nogle konstruktionsmæssige udfordringer, men den største hurdle er dog, hvad skal varmen bruges til? Der genanvendes jo tilstrækkelig varme fra genindvinding fra køling af mælk.

Gyllekøling kan derfor ikke betragtes som BAT.

## **KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING**

---

---

<sup>15</sup> [http://www.mst.dk/NR/ronlyres/08A008F6-C7B4-4C02-A2F8-B17053DB7DE3/0/MST\\_Resume\\_Teknologi\\_Kv%C3%A6g.pdf](http://www.mst.dk/NR/ronlyres/08A008F6-C7B4-4C02-A2F8-B17053DB7DE3/0/MST_Resume_Teknologi_Kv%C3%A6g.pdf)

Silkeborg Kommune kender ikke til nogen dokumenteret effekt af gyllekøling for kvægstalde. Det er et virkemiddel, der anvendes i svinestalde, hvorfor der ikke stilles krav om gyllekøling i den konkrete sag.

## 5.6 FAST GØDNING INKL. DYBSTRØELSE

---

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Bedriftens produktion samt evt. modtagelse og afsætning af husdyrgødning fordelt på typer med oplysninger om indhold af N og P fremgår af IT-ansøgningsskemaet samt kapacitetsberegningen. Der vil være tale om en lille stigning med 17 T til i alt 117 T (ca. 200 m<sup>3</sup>).

Der er af daværende Århus Amts screening fra 2006 et vilkår om, at al dybstrøelse skal opbevares i markstak, for den dels som ikke umiddelbart kan nedmuldes direkte i marken. Amtet har herved indirekte dispenseret Hedegård fra husdyrgødningsbekendtgørelsens kapitel 4 litra § 9. Denne praksis kan ikke fortsætte, hvorfor der på Hedegård fremadrettet vil benyttes ”møddingspladsen” til dybstrøelse som ikke nedmuldes direkte i marken eller som anvendes stil flydelag i gylletankene. Den del som er kompost køres dog i markstak, som afdækkes med et for ammoniak svært gennemtrængelig materiale.

Møddingspladsen ligger vest for ungdyrstalden. Der er bagfald med ca. 20 cm. Og endvidere afløb til en separat opsamlingsbeholder med forbindelse til den lille gylletank.

Dybstrøelsen lægges på møddingspladsen, der er placeret nord/syd/øst/vest for de eksisterende bygninger. Afløb fra møddingspladsen ledes til opsamlingsbrønd, hvorfra det pumpes til gyllebeholder. Dybstrøelsen overdækkes med mindre der er daglig tilførsel, jf. reglerne i husdyrbekendtgørelsen. Stakken roterer hvert år.

#### Stalde med dybstrøelse

På Hedegård vil der kun være dybstrøelse fra de små kvie- og tyrekalve, hvor der muges ud hyppigt, samt kælvning- og sygestier. Dybstrøelses lageret bidrager imidlertid kun med en mindre del af ammoniakfordampningen, hvilket vil sige 3,8 %, af ejendommens samlede dampning. Den lille andel skyldes, at kvælstofudskillelsen fra de små kalve er ret begrænset. Den hyppige udmugning hos spædkalvene i enkeltbokse sker af hensyn til dyrenes sundhed og trivsel, og for at mindske smittespredning samt minimering af fluegener.

De lidt større kalve dvs. fra ca. en mdr. og til 5 mdr. hvorefter de flyttes til ungdyrstalden går ligeledes på dybstrøelse. Dybstrøelse er BAT, hvis strøelsen anvendes sammen med god praksis. Det er bl.a. at have tilstrækkeligt med strøelse. Det er i ansøgers interesse at sikre sig, at dyrene har tilstrækkeligt med strøelse, så lejet holdes tørt. Den passende udformning af gulvet sikres med beton, der er uigennemtrængelig for væsker. Derved sker der ikke tab af næringsstoffer til jord og grundvand. For kalvene sker der en løbende tilførsel af halm, så lejet i praksis skiftes ved etablering af en ny overflade. Der dannes efterhånden en tør, sammenpresset dybstrøelsesmåtte med iltfrie forhold. Derved opnås netop det, som den hyppige udskiftning sikrer, nemlig lavere ammoniakfordampning fra stalden og bedre dyrevelfærd.

Isoleret set ud fra et ammoniaksynspunkt vil det være ideelt med en større andel af direkte nedpløjning efter udmugning. Dette vil dog ske på bekostning af bl.a. dyrevelfærden. Det vil således blive en høj pris at betale for en i øvrigt yderst begrænset effekt.

Hedegård vurderer at dybstrøelse til kalve, kælvnings- sygebokse er BAT samt opbevaring af gødningstypen ligeledes.

## **BAT**

BAT i forbindelse med udbringning og tildeling af dybstrøelse efterlever de samme principper som for flydende husdyrgødning under pkt. 5.2 hvorfor der henvises dertil.

Markstakken overdækkes straks efter fyldning og ved udbringning nedmuldes dybstrøelsen hurtigst mulig, dvs. indenfor 6 timer jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen.

## **Fravalg af BAT**

Der efterleves BAT ved opbevaring og udbringning af dybstrøelse.

## **KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING**

---

Silkeborg Kommune har beregnet ammoniaknedfaldet i hedeområdet vest for ejendommen i to scenarier. I det ene tilfælde med opbevaring af al fast gødning på møddingspladsen, og det andet med oplag af fast gødning i marken. Beregningerne viste en lavere ammoniakdeposition i naturområdet i det scenarie, hvor al fast gødning bliver opbevaret på møddingsplads. Silkeborg Kommune vurderer, at det er rimeligt at stille krav om opbevaring af fast gødning på møddingspladsen, da der allerede er kapacitet til den årlige mængde gødning, og fordi ammoniakdepositionen ikke øges.

Ifølge kommunens oplysninger er møddingspladsen 200 m<sup>2</sup>. Der er mur på tre af siderne og en kapacitet på ca. 300 m<sup>3</sup>. Ifølge kapacitetsopgørelsen, bilag 8, produceres der årligt ca. 200 m<sup>2</sup> og ca. 130 m<sup>3</sup> køres direkte i marken og nedmuldes. Det vurderes, at der er tilstrækkelig kapacitet til at opbevare de resterende 70 m<sup>3</sup> fast gødning på møddingspladsen. Der er dermed ikke behov for at opbevare fast gødning i markstak.

Der vil altid være en større udsivning af næringsstoffer fra en markstak, end fra en møddingsplads med fast bund og opsamling af møddingssaft. Der vil derfor altid være en større risiko for forurening af overfladevand og grundvand, ved opbevaring af fast gødning i marken.

Opbevaring af fast gødning og dybstrøelse på møddingspladsen fjerner den øgede risiko for forurening af overfladevand og grundvand der er fra markstakke med fast gødning. Der vil være et lavere ammoniaktab fra den faste gødning på møddingspladsen, i forhold til håndtering og flytning af komposteret gødning til en markstak. I forbindelse med håndteringen af gødningen vil der nemlig være en hvis fordampning.

Det fremgår af husdyrgødningsbekendtgørelsen, at lagre uden daglig tilførsel skal overdækkes med kompostdug eller lufttæt materiale straks efter udlægning. Daglig tilførsel af fast gødning, er kun i de tilfælde hvor der er et udmugningsanlæg. Møddingspladsen på Hedegaard skal overdækkes, da der ikke er tale om daglig tilførsel via udmugningsanlæg.

## **VILKÅR**

---

5.6.1 Fast gødning og dybstrøelse skal køres på møddingsplads ved udmugning eller nedmuldes direkte på marken.

## **5.7 ANDEN ORGANISK GØDNING**

---

### **MILJØTEKNISK REDEGØRELSE**

---

Økologer bruger typisk biogrow (kød og benmel, 10-3-1(henholdsvis N, P og K)). Der er den eneste mulighed for at tilføre fosfor som startgødning til majs. Konventionelle MGK'er, trods fosforbegrænsninger på bedriften, har ifølge praksis og wikivejledningen accept af at anvende fosfor som startsgødning til majs. Økologerne kan kun anvende biogrow som fosforkilde til majsstartgødning pt.

Biogrow anvendes pelleteret eller som granulart, og kan måske således betegnes som reel "handelsgødning" og ikke organisk gødning. Økologer bør ikke afskæres denne mulighed.

Vinasse kan tildeles både flydende (0,8; 0; 21 – henholdsvis N, P, K) og tør (< 0,4; 0; 21 – NPK). Vinasse indeholder marginalt N, ingen fosfor og anvendes udelukkende som kaliumkilde. Kræver dog at markens kalital er under 8.

## KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

Miljøvurderingen af husdyrbrugets udledning af fosfor (afsnit 7.2 / 7.3) bygger på at der er fosforbalance på arealerne. Der er lagt vægt på dette i vurderingen.

Det vurderes, at der ikke må modtages anden organisk gødning på husdyrbruget til udspreddning på arealerne, da der oftest er store mængder fosfor i de gødningstyper, der kan anvendes på marker. Ved tilførsel af fosforrig gødning ville vurderingen af husdyrbrugets fosforregnskab ikke være korrekt.

Det er dog muligt at anvende Biogrow og vinasse, da det vurderes, at ikke er nogen miljømæssige problemer ved at tilføre disse produkter. Der er ikke fosfor i Vinasse. Der er fosfor i Biogrow, men tilførsel af startgødning til majs vurderes ikke, at medføre et væsentligt øget fosfortab fra arealerne.

## VILKÅR

---

5.7.1 Der må ikke modtages slam eller anden organisk gødning på ejendommen ud over de 23,9 DE i husdyrgødning der modtages i ansøgt drift. Dog må der anvendes startgødning til majs (f.eks. biogrow) og til kaliumkrævende afgrøder f.eks. vinasse. Organiske kaliumgødninger må dog ikke indeholde fosfor.

## 6 FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGET

---

### 6.1 AMMONIAK OG NATUR

---

#### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Ungtyre i nudrift og ansøgt drift opstaldes i en sengestald med fast gulv og 2 % hældning som skrubes hver anden time. Dette staldsystem rummer husdyrgodkendelse.dk i midlertidig ikke mulighed for at vælge til pågældende dyretype. Af hensyn til worst-case scenarior på bedriften som helhed, herunder gødningsformer, opbevaring samt markeeffekter, er ungtyrernes staldsystem derfor angivet til trædeudmugning, som har samme ammoniakfordampning og gødningstype. Det giver således ikke nogen forskel i beregningerne.

Ved udvidelser eller nyetableringer af husdyrbrug over 75 DE stilles generelle krav om reduktion af ammoniakfordampningen fra staldanlægget. Indtil 15. marts 2011 har denne bevæget sig fra de oprindelige 15 % i 2007 og til nuværende 25 %. Denne reduktion beregnes i forhold til et reference staldsystem, der er et tidssvarende staldsystem beregnet med normtal for 2005/2006. Kravet om reduceret ammoniakemission gælder for udvidelser samt stalde, der renoveres, men kan efterleves ved reduktion af ammoniaktabet for både de eksisterende og det nye anlæg. Kvægbrug hvor græsandelen i grovfoderet udgør mere end 40 %, fastholdes det generelle ammoniakreduktionskrav dog på 15 %. Økologer vil typisk være omfattet heraf. Det vil således sandsynligvis også ske på Hedegård, men en fastlåsning af fodringsmuligheder er ikke ønskværdig hvorfor de 25 % efterleves.

Foruden det generelle ammoniakreduktionskrav er der særlige restriktioner for ejendommen indenfor 1.000 meter fra særlige følsomme naturområder. Restriktionerne skelner mellem 0-300 meter fra anlægget (bufferzone 1) og 300-1.000 meter fra anlægget (bufferzone 2). Indenfor bufferzone 1 må ammoniakfordampningen fra anlægget ikke forøges ved udvidelse af dyreholdet og inden for bufferzone 2 må ammoniakfordampningen forøges i forhold til, hvor mange andre ejendomme med dyrehold over 75 DE der påvirker naturområdet. Som tidligere omtalt er Hedegård beliggende i bufferzone 2. Afstanden til heden, som udløser § 7, er ca. 850 meter i vestlig retning.

Ved at vælge en gulvtype, som er bedre end referencesystemet kan det generelle ammoniakreduktionskrav opfyldes for ejendommen. Ansøger har således valgt et 4 % gulv i tilbygningen. Af denne type findes flere varianter over præfabrikeret fast gulv. Ungdyrstalden har ligeledes en gulvtype som har samme lave ammoniakemission som præfabrikeret fast gulv – nemlig fast gulv med 2 % hældning og skrab hver anden time, som har en lavere ammoniakfordampning end referencesystemet.

I den eksisterende kostald (1.1.1.), etableres der en spalteskraber for at reducere ammoniakfordampningen herfra med 25 %. Der er angivet 24,1 % grundet forholdsmæssig fradrag pga. kælvningsboksene. Effekten er dokumenteret som en reduktion i fordampningen på 25 % ifølge Miljøstyrelsens teknologibeskrivelse<sup>16</sup>.

Uden spalteskraberen kan det årlige ammoniakkrav efterleves med – 24 kg. Dog vil ejendommens samlede emission blive forøget til 1818 kg. Dette strider imod ejendommen samlede BAT niveau som jf. Miljøstyrelsens ”vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) fra 2010, kan udregnes til 1655 kg. Afgørelser fra Natur & Miljøklagenævnet angiver at ejendommen skal efterleve BAT niveauet. Spalteskraberen i den eksisterende kostald medvirker således hertil. Faktisk vil skraberens ved 6 gange daglig skrab overopfylde BAT kravet med 30 kilo N. Denne margin bør ansøger tilgodeskrives ved evt. senere udvidelser.

---

<sup>16</sup> <http://www.mst.dk/NR/rdonlyres/AEED9CC9-30B7-41A8-AE44-61F5A977ADB6/0/Skraberepaangangarealeristaldetilmalkekvaegredigeretaflonkhendeligudgave.pdf>



## Natur

### Beskyttet § 3-natur og Natura 2000

Inden for en afstand af 1000 meter fra ejendommen ligger der flere mindre søer og vandhuller, samt et enkelt lille moseområde 920 meter nordøst for Hedegård. Vandhullerne og søerne ligger alle sydøst og nordøst for ejendommen. Den nærmeste ca. 460 meter mod nordøst.

Overdrev findes i mindre områder syd, vest og nord for Hedegård. Det nærmeste ligger knap 300 meter stik vest for ejendommen. De andre ligger i væsentlig større afstand. Kendetegnet for dem er dog, at de alle er under grænsen på 2½ ha, og dermed ikke omfattes som § 7 beskyttede. De er alle under 2 ha.

Heder ligger der flere af vest for ejendommen i Hjortballe Plantage. Det nærmeste hedeområde 150 meter vest fra kvistalden. Det kan rettelig diskuteres hvorvidt dette hedeområde stadig er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 i forhold til udpegningsgrundlaget fra 1992. Følges den naturlige udvikling over tid vil luftfotos afsløre at der frem til 2010, år for år, er sket en øget træmasse-tilvækst i hedeområdet. Det bør således undersøges om hedeområdets afgrænsninger stadig er korrekte – i hvert fald for den nordlige dels vedkommende. Denne del synes naturligt at være vokset ud af den beskyttede status.

Yderligere ca. 600 meter vest herfor ligger Gavlbanksen som er et større hedeområde. Størrelsen berettiger et § 7 område. Bidraget fra ejendommen er ca. 0,128 kg ammoniak i totalbelastning. Hermed væsentlig under totalbelastningskravene som implementeres i ændringen til bekendtgørelsen pr. 15. marts. 2011. Der erkendes ikke bidrag fra andre husdyrbrug over 75 DE til samme naturområde, og som samtidigt indgår i 1000 meter fællesmængden fra Hedegård.

Nærmeste natura 2000 område er Thorsø ca. 3,2 km nord for Hedegård og Skærbæk plantage ca. 3,4 km sydvest for Hedegård. Hedegård belaster ikke disse med ammoniak fra stalde og lager. Ingen af udbringingsarealerne har endvidere direkte kontakt med natura 2000 områder.

Der henvises i øvrigt til afsnit 6.1 vedr. ammoniakfordampning.

Nærmeste § 7-naturområde ligger 850 m mod vest i form af en hede. Pga. den store afstand er der ikke behov for projektilpasninger for at sikre, at ammoniakkravet i forhold til bufferzoner overholdes. IT-ansøgningssystemet på [www.husdyrgodkendelse.dk](http://www.husdyrgodkendelse.dk) viser da også, at den beregnede merdeposition af ammoniak til § 7-området er 0,00 kg N om året per ha. Yderligere beregninger kan endvidere afsløre at totalbelastning til § 7 naturområdet er 0,128 kg N/ha, hvilket er et marginalt fald i forhold til nudriften, hvor totalbelastningen er på 0,132 kg N/ha. Faldet hænger endvidere sammen med at ejendommens totale ammoniakemission falder som følge af udvidelsen. Der er tale om et fald på 60 kg svarende til 3,7 %.

Der er ikke andre husdyrbrug over 75 DE, jf. ansøgers oplysninger, som bidrager til samme § 7 naturområde. Hedegård kunne således i realiteten bidrage med op til 0,7 kg N/ha.

De valgte løsninger mht. staldteknologi i ansøgers projekt lever således op til beskyttelsesniveauerne i bekendtgørelse om tilladelse og miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug<sup>17</sup>. Målet med en generel reduktion af ammoniakfordampningen uanset, om der er langt til nærmeste følsomme naturområde, har været at nedbringe baggrundsbelastningen med ammoniak. I den politiske aftale hedder det bl.a. ”Sigtet med at stille nye krav til ammoniakreduktionen er at sikre, at der både generelt og specielt i forhold til særligt sårbare naturområder sker en forstærket fortsat reduktion af ammoniakbelastningen af Danmarks natur.”<sup>18</sup> Effekten af den generelle ammoniakreduktion slår bl.a. igennem ved, at Miljøministeriet forventer, at 90 % af alle dyreenheder vil stå i miljøgodkendte stalde i 2015<sup>19</sup>. Derved er ansøgers projekt i

---

17 Bekendtgørelse nr. 648 af 18. juni 2007

18 <http://www.mim.dk/NR/rdonlyres/1C1EF706-22E0-4441-83F3-A39BA22378AE/0/06Landbrugsaftale.pdf>

19 [http://www.mim.dk/Nyheder/Pressemeddelelser/2006/2006-06-22\\_Landbrugsaftale.htm](http://www.mim.dk/Nyheder/Pressemeddelelser/2006/2006-06-22_Landbrugsaftale.htm)

overensstemmelse med de retningslinjer, som udstikker målene for sikre en mindre ammoniakpåvirkning af følsomme naturarealer.

Endnu et af tiltagene i bekendtgørelse om tilladelse og miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug<sup>20</sup> er, at krav til udbringningsmetode på bestemte arealer. Udbringning af flydende husdyrgødning på sort jord og græsmarker skal således ske ved nedfældning.

Markstakken overdækkes og placeres i størst mulig afstand fra § 7 området. Gyllebeholderne har solid og bastande flydelag.

## **BAT**

Hedegård efterlever BAT kravet jf. Miljøstyrelsens notat desangående fra 2010. Dette overopfyldes egentlig hvilket dog samtidigt sikre ejendommens samlede ammoniakemission rent faktisk falder hvilket kommer den omkringliggende §§ 3 og 7 natur til gode. Hedegård vil således kunne udvides uden at påvirke den omkringliggende natur negativt i forhold til ammoniakfordampning. Dette må i særdeleshed betegnes som BAT.

## **KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING**

### **Anlæggets påvirkning af naturarealer**

Ca. 150 meter vest for anlægget ligger der en hede på godt 34.000 m<sup>2</sup>. Heden er besigtiget i 2011 og der er fundet en karakteristisk hedevegetation på området. Der er efter besigtigelsen foretaget en endelig udpegning af hedeområdet.

Tålegrænsen for tør hede er 10-20 Kg N/ha/år (Skov- og Naturstyrelsen, 2005).

Baggrundsbelastningen i Silkeborg Kommune er beregnet til 14 Kg N/ha/år, DMU 2007.

Den nedre grænse for naturtypens tålegrænse er således overskredet alene ved baggrundsbelastningen.

Heden er omfattet af § 7 og beliggende mindre end 1000 meter fra anlægget. Der findes ikke andre husdyrbrug med mere end 75 DE indenfor 1000 m.. Merdepositionen må således jf. reglerne om bufferzone II ikke være mere end 0,7 Kg N/ha/år, og total-depositionen må ikke overstige 1 kg.

Merdepositionen på heden er i ansøgningssystemet beregnet til 0 kg N/ha og total-depositionen er beregnet til 0,5 kg hvorfor anlægget efter Silkeborg Kommunes vurdering ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af naturtilstanden på heden. Den øgede påvirkninger pga. udvidelsen kan modvirkes ved at foretage rydning af opvækst af birk og bævreasp på heden, eller ved at etablere ekstensiv græsning af området.

### **Anden natur**

Vest for ovennævnte hede ligger yderligere en række heder og overdrev, hvoraf flere er A-målsatte og indeholder artsrig og fin natur (Gavlbanker og Hjortsballe hederne). Da områderne ligger længere væk end den ovenfor nævnte hede forventes merdepositionen på naturområderne at være så lille at det ifølge Silkeborg Kommunes vurdering ikke vil medføre en effekt på naturtilstanden i områderne.

### **Internationale beskyttelsesområder**

Det nærmeste internationale naturbeskyttelsesområde (Natura2000) er habitatområde H 49 Sepstrup og Vrads sande mm, der ligger ca. 3,5 km. sydvest for anlægget og habitatområde H 48 Salten Ådal og Salten Langsø der ligger godt 4 km syd for anlægget. I begge områder findes kvælstoffølsomme naturtyper, med ugunstig bevaringsstatus.

---

<sup>20</sup> Bekendtgørelse nr. 648 af 18. juni 2007

Afstanden til naturområderne er så stor at den luftbårne emission fra anlægget ikke vurderes at vil påvirke områderne væsentligt.

## VILKÅR

---

Der stilles ingen vilkår

## 6.2 LUGT

---

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---

Miljøstyrelsens ansøgningssystem på [www.husdyrgodkendelse.dk](http://www.husdyrgodkendelse.dk) har beregnet hvilke afstande, der mindst skal være fra staldene til forskellige beboelsestyper, se tabellen nedenfor. Her ses også de målte afstande til den nærmeste beboelse inden for hver type.

Tabel 6.2.1 Afstandskrav og faktiske afstande fra ejendommen.

OMRÅDETYPE	Lovens krav - minimum afstand (m) (geneafstanden)	Korteste afstand (m)	Bemærkning
Byzone	211,7	594	Fremtidig zone Them
Samlet bebyggelse	122,5	922	Them
Enkelt bolig	42,7	78	Aftægts hus

Nærmeste samlede bebyggelse er samtidig også byzone. I begge tilfælde er det Them som ligger øst for Hedegård. Definitionen på om en beboelsesejendom ligger i samlet bebyggelse er formuleret i husdyrgødningsbekendtgørelsens<sup>21</sup> § 4, st. 3, nr. 1: ”Ved en samlet bebyggelse forstås, at der indenfor en afstand af 200 m fra beboelsesbygningen ligger mere end 6 andre beboelsesbygninger på hver sin samlede faste ejendom, jf. § 2 i lov om udstykning og anden registrering i matriklen.

Beboelsesbygninger på ejendomme med landbrugspligt efter landbrugslovens regler samt beboelsesbygninger, der ejes af driftsherren, medregnes ikke.” Derfor er den nærmeste beboelsesejendom, der udløser samlet bebyggelse, Kaldævej 10 i Them.

Lugtgeneafstandene er beregnet ved fuld besætning. Alle eksisterende og nye stalde indgår i beregningen. Afræssende dyr fragår ikke i lugtgeneberegningen. Der er således tale om worst-case scenarieret. Reelt vil lugtgeneafstandene således være endnu kortere.

Lugtens udbredelse i nærområde, afhænger bl.a. af antal og typer af husdyr og geografisk placering. Disse faktorer indgår i lugtberegningen. I den samlede vurdering af lugtgenerne fra husdyrbruget skal påvirkningen fra eventuelle andre husdyrbrug større end 75 DE inddrages, hvis ansøgers staldanlæg er beliggende tættere end 300 meter fra byzone/sommerhusområde, samlet bebyggelse/visse lokalplaner i landzone eller tættere end 100 meter fra en enkeltbolig. Der er imidlertid ikke andre husdyrbrug indenfor hhv. 300 eller 100 m, så lugtgenegrænserne er ikke skærpede af denne årsag.

Angivelsen af byzone er ikke den faktiske grænse i dag, men er angivet i henhold til vedtaget lokalplan hvori den nuværende byzonegrænse udvides markant mod vest – dermed tættere på Hedegård.

---

<sup>21</sup> Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v., nr. 814 af 13/07 2006

## KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

Der er ingen dyrehold større end 75 DE inden for 1000 m af Hedegård, Sepstrupvej 4.

Lovens minimumskrav for afstande til nærmeste beboelser/bebyggelser indenfor de i tabel 6.2.1 nævnte 3 typer er overholdt. Kommunen vurderer derfor, at lugt fra staldene ikke vil give væsentlige gener for naboerne.

Gyllebeholderne skal være med det lovpligtige intakte flydelag, der næsten lige så effektivt stopper for lugtafgivelse som fast overdækning. Det er derfor kommunens vurdering, at lugt fra gyllebeholderen ikke vil være til gene for naboerne.

Når gyllen skal omrøres og bringes ud, vil der altid være lugtgener. Det anbefales at varsle de nærmeste naboer inden der udbringes gylle.

## VILKÅR

---

Der stilles ingen vilkår

## 6.3 FLUER OG SKADEDYR

---

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---

Bekæmpelse af rotter og mosegrise sker i henhold til Statens Skadedyrlaboratoriums retningslinjer.

Fluelarver bekæmpes i dybstrøelsen ved udmugning og efterfølgende vask.

#### Generel bekæmpelse af skadedyr

Der holdes orden i og omkring staldanlægget og der er et højt hygiejneniveau på bedriften.

#### Fluegener

I maj og juni hvor fluernes to store klækningsperioder forekommer, muges der hyppigt ud hos kalvene, og specielt kalvene i enkeltbokse. Udmugningen kan suppleres med vask. Fra de lidt større kalve hvor gødningsmåttan er kompost og derfor kan magasineres i markstak sker dette i grelle tilfælde. Normalt vil der blot være tale om enkeltboksene.

#### Rottebekæmpelse

Rotter bekæmpes på Hedegård og der er indgået aftale med ISS herom.

Ejer har certifikat til bekæmpelse af mosegrise på ejendommen.

## KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

I forbindelse med dyreholdet kan der forekomme gener fra skadedyr (rotter, mosegrise m.v.), som skal afhjælpes, samt gener fra fluer, som skal bekæmpes effektivt.

Silkeborg Kommune vurderer, at der kan være en risiko for opformering af fluer og andre skadedyr. Det er derfor vigtigt at der opretholdes en god hygiejne, og daglig rengøring er en væsentlig parameter til bekæmpelse af fluer.

Denne lille stueflue kan sprede sig op til 1 km fra udklækningsstedet, men plagen er dog størst inden for en halv kilometer. Ejeren af husdyrbruget har pligt til at bekæmpe fluer, og den grundlæggende kendsgerning er:

*Et husdyrbrug kan ikke producere fluer, hvis larverne ikke kan finde føde dvs. frisk, fugtig gødning.*

*Den vigtigste forholdsregel er derfor, at holde husdyrbruget rent for gødning. Da tiden fra æg til fuldvoksen larve varer ca. 3 uger kan der ved hyppig rengøring forebygges fluegener.*

Fast gødning skal dækkes med plastik eller lignende. Herved forhindres de voksne fluer i at komme væk, og en stor del af dyrene dræbes af varmen fra solen og gæringsprocesserne i gødningen. Bemærk at retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium opdateres en gang årligt.

## VILKÅR

---

- 6.3.1 Opbevaring af foder skal ske på en måde, så der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter mv.).
- 6.3.2 Der skal til stadighed tilstræbes en god staldhygiejne, bl.a. skal sti-arealer og båse holdes tørre, og stalde og fodringsanlæg holdes rene.
- 6.3.3 Senest 14 dage efter kvierne er sat på græs i sommerhalvåret skal de staldafsnit kvierne har gået i rengøres.
- 6.3.4 Arealerne rundt om husdyrbruget skal holdes rene for ensilage, husdyrgødning m.v.
- 6.3.5 Såfremt der efter Silkeborg Kommunes vurdering opstår væsentlige gener for omgivelserne fra opformering af fluer eller skadedyr på husdyrbruget, kan Silkeborg Kommune meddele påbud om, at der skal udarbejdes og gennemføres et projekt med foranstaltninger, som minimerer generne.

## 6.4 TRANSPORT

---

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---

Interne transporter, altså transporter med dyr, foder og gødning, foregår fra Hedegård og ad Sepstrupvej eller Rustrupvej såfremt de ikke kan foregå på markveje.

Eksterne transporter, altså mælk, kraftfoder, dyr sker typisk med udgangspunkt i Hovedvej A 13 eller landevej 52 og dernæst gennem Them. Disse hovedtransportveje ligger alle indenfor kort afstand af Hedegård.

Mælkeafhentning kan ske i alle døgnets timer, og både hver og hver anden dag. For indeværende sker det hver dag, men muligheden for hver 2. dags afhentning foreligger fremadrettet. Mælken leveres til det lokale Them mejeri. Slagtedyr hentes typisk tidligt om morgenen, alt efter hvor mange stop der er på ruten, hvilket vil sige fra kl. 02.00 og fremad. Kraftfoder leveres typisk fra kl. 06.00 om morgenen og indtil kl. 18.00 om aftenen.

Tabel 6.1 Tabel over transporter til og fra ejendommen før og efter udvidelsen.

Art	Antal transporter		Kapacitet	
	Før	Efter	Før	Efter
Mælk	365	183	32 T	32 T
Levering af kraftfoder	15	11-15	24T	24-32 T
Egen foderproduktion	72	91	25 m <sup>3</sup>	30 m <sup>3</sup>
Levering af brændstof	6	7	-	-
Dyr til levebrug (tyrekalve)	0	17	-	10-30 stk.
Dyr til slagteri	10	10	10-15 stk.	10-15 stk.
Udbringning af gylle	136	125	20 m <sup>3</sup>	25 m <sup>3</sup>
Udbringning af dybstrøelse	10	12	10 T	10 T
Døde dyr	8	10	10-30 stk.	10-30 stk.
Diverse	5	5	-	-
<b>I alt</b>	<b>627</b>	<b>475</b>		

Hovedparten af transporterne sker indenfor normal arbejdstid. Ligeledes er hovedparten af arealerne placeret således, at gyllekørsel sker på interne veje eller vejstrækninger hvor der kun er få beboelser. Alle arealer kan nås via Sepstrupvej, Ansøvej/Højmarkevej eller Rustrupvej, se bilag 10 for en oversigt af transportveje.

Ved etablering af den nye gyllebeholder på 2500 m<sup>3</sup> vil Hedegård have tilstrækkelig opbevaringskapacitet til gylle. Der er således ikke behov for at flytte gylle i vinterhalvåret til lejet tankkapacitet.

Hedegård kan ved udvidelse og ensilagesilopladsen håndtere langt størstedelen af foderet på fast underlag. Foruden at det bevirker til en højere udnyttelse af ressourcerne, vil lette arbejdet med rengøring og dermed at minimere skadedyrenes muligheder. Det vil i midlertidig også mindske antal transporter, idet alt foder nu kan køres direkte fra silo og til staldene. En kort afstand herimellem er et must med ejendommens fodermetode.

Der udbringes som hovedregel ikke husdyrgødning på lør,- søn- eller helligdage nærmere end 200 meter til beboelser i byzone, sommerhusområde etc. jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen. Hedegård forsøger herudover generelt ikke at udbringe gødning i weekender eller på helligdage. Idet gødningen udbringes af maskinstation samt at ansøger ikke er herre over vejret kan ansøger i særlige tilfælde blive nødsaget til at udbringe gødning i weekender. Dette vil dog aldrig ske hvis der er kendskab til fester ol. langs med ruten.

Det samlede antal transporter vil således forblive uforandret eller faldende alt efter om mælken fremadrettet skal afhentes hver anden dag, eller hver dag som det er tilfælde i nudriften. Faldet evt. stagnationen skyldes uudnyttet transportkapacitet som større gylle- og ensilagevogne. Det vurderes således ingen gener forbundet med transporterne til Hedegård som følge af udvidelsen.

## KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Antallet af gylletransporter falder, da der benyttes gyllevogn med større kapacitet. Dette vil medføre færre gener på de transportveje der benyttes. Antallet af mælketransporter halveres og giver dermed også færre gener.

Silkeborg Kommune vurderer, at der er valgt de mest hensigtsmæssige transportveje for gyllekørsel og markkørsel, og at der ikke er nogen bedre alternative ruter. De valgte ruter er begrænset til småveje uden væsentlig trafik.

Silkeborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste, at transporterne til og fra husdyrbrugets produktionsanlæg ikke vil være til væsentlig gene for nabobeboelser og omgivelser i øvrigt, når nedenstående vilkår for miljøgodkendelsen overholdes.

## VILKÅR

---

6.4.1 Ved transport af gylle på offentlige veje skal gylle vognens åbninger være forsynet med låg eller lignende, således at spild ikke kan finde sted. Skulle der alligevel ske spild, skal dette straks opsamles.

6.4.2 Ved tilsmudsning af offentlig vej, som følge af landbrugsmæssige aktiviteter herunder kørsel med markmaskiner og udkørsel til og fra markarealer, skal vejen rengøres umiddelbart efter ophør af aktiviteten.

## 6.5 STØJ FRA ANLÆGGET OG MASKINER

---

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---

#### Beskrivelse af støjkluder

Ejendommens støjkluder er hovedsageligt kornvalse, malkeanlæg, gyllepumpe, kompressor, den daglige brug af traktor samt transporter til og fra ejendommen.

#### Driftsperiode for støjkluder

Brugen af traktor vil normalt begrænses til at foregå i dagtimerne. Traktor bruges hver dag i forbindelse med fodring mens den ca. benyttes en gang om måneden til at pumpe gylle fra kostalden og over i gylletankene. Dog må der påregnes sæsonbestemt arbejde (eksempelvis ensilering, husdyrgødning samt så- og høstarbejder) der går udover dagtimerne. Dette vil dog være begrænset til perioder på få dage ad gangen.

Malkeanlægget anvendes dagligt i tidsrummet fra ca. 05.30 og igen fra kl. 17.30. Der malkes en god times tid hver gang.

Valsen anvendes dagligt og indenfor normal arbejdstid.

#### Tiltag mod støjkluder

Malkestalden er i isoleret rum, således at støjen er reduceret mest muligt. Endvidere er såvel vakuumpumpe som køleanlæg placeret indendørs. Kompressor og valse er placeret i maskinhus, hvorved støjgener begrænses mest muligt.

Brug af traktor til udtagning af foder ved blokskære samt ved gyllepumpning foregår ved ca. 1.450 r.p.m. hvilket svarer til medium gas.

Det er vurderet, at der ikke er støjgener, der kan erkendes udenfor ejendommen, derfor skønnes det ikke nødvendigt med tiltag mod støj. Ansøger er ikke bekendt med at ejendommens støj skulle have været påklaget på et tidligere tidspunkt.

### KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

Silkeborg Kommune vurderer, at støjafgivelsen fra husdyrbrugets produktionsanlæg generelt vil være lavt.

Eventuel støj fra bedriftens interne transportere samt støj fra de forskellige transportere til og fra anlægget, må forventes at blive mindre i takt med, at antallet af transportere falder i forbindelse med produktionsudvidelsen, se tabel 6.4.1.

Silkeborg Kommune vurderer, at støjen fra produktionsanlægget med tilknyttede aktiviteter generelt ikke vil give anledning til væsentlige støjgener ved de omkringliggende nabobeboelser, i det de fleste støjkilder er placeret indendørs eller er placeret hensigtsmæssigt i forhold til naboerne.

Såfremt der indkommer klager over støj fra produktionsanlægget med tilknyttede aktiviteter, vil Kommunen indhente dokumentation for, at støjkravene i Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 om 'Ekstern støj fra virksomheder' overholdes.

## VILKÅR

---

Der stilles ingen vilkår

## 6.6 STØV FRA ANLÆG OG MASKINER

---

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---

Støv sker hovedsagelig i forbindelse med transportere på ejendommen samt ved behandling af foder, herunder valsning af korn, samt strøelse til dybstrøelsesbokse.

Kornet opbevares i en gastæt silo og kraftfoder uddeles til køerne via rørforbundne kraftfoderautomater med siloen. I ungdyrstalden dog via vogn, hvor denne køres under skoddet til siloen. Der er således tale om lukkede systemer eller systemer indendørs, hvorved støv herfra vil være minimalt. I forbindelse med levering af kraftfoder og mineraler kan der opstå støvgener, hvilket dog oftest er af begrænset karakter. Ved udvidelsen vil foderforbruget stige, men da blandingen i sig selv ikke forårsager væsentlige støvgener, vil der derfor ikke ske en forøgelse af eventuelle støvgener ved udvidelsen.

Ved beboelser langs grusveje er der ved transport med gylle og grovfoder megen opmærksomhed rettet mod disse. Der køres efter forholdene.

Da antal transportere stagnerer eller falder ventes der ikke mere støv herfra end i nudriften. Ansøger er ikke bekendt med at driften skulle forårsage støvgener i nudriften.

### KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

Med hensyn til støvgener fra gården forventes det ikke at give væsentlige problemer. Dog henvises der til god landmandspraksis, at al transport til og fra bedriften skal, for at begrænse støvgener, foregå ved hensynsfuld kørsel, samt at alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

Silkeborg Kommune vurderer, at produktionsanlægget med tilknyttede aktiviteter generelt ikke vil give anledning til væsentlige støvgener ved de omkringliggende nabobeboelser.

Såfremt der modtages klager over støvgener, vil kommunen lave en mere konkret vurdering og evt. stille mere specifikke krav for at undgå støvgener.

## VILKÅR

---

Der stilles inden vilkår



## 6.7 LYS

---

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---

Staldene er etableret med lysplader, og der er installeret automatisk tænd/sluk funktion i ko- samt ungdyrstalden, således lyset automatisk er på vågeblus om natten. Arbejdslys skal manuelt aktiveres i denne periode. Hos kalvene skal lyset tændes og slukkes manuelt.

Der er udendørs lys på gårdspladsen samt på den østlige side af garagen. Lyset har karakter af hyggebelysning og vil ikke genere omkringboende. Der er ikke opsat udendørs belysning ved malkerum eller andre portåbninger ved staldene.

Der er som sagt vågeblus i kostalden af hensyn til dyrenes velfærd. Hertil kommer at såvel køer, men specielt ungdyr, året rundt skal opstaldes et vist antal timer i døgnet med en vis lysstyrke for at reproduktionen lykkes. Dermed et spørgsmål om bedre udnyttelse af ressourcerne. Deraf vil der i vinterhalvåret forekomme kunstig lys fra disse to stalde. Dyrene skal optimalt have 16 timers lys med mindst 100 lux. Behovet fordeles følgelig omkring den naturlige belysning, men den vil i sagens natur ikke være tilstrækkelig om vinteren. I staldene er lyset tændt i arbejdstiden efter behov.

Terrænet omkring Hedegård gør naturligt at evt. lysgener kun vil kunne forekomme ved færdsel op til ejendommen. Dvs. fra Sepstrupvej og mod vest. Om end kostalden er med naturlig ventilation, er størstedelen heraf placeret under tagudhænget samt ved åben kip. Yderligere er der beplantet på den østlige side af kostalden. En beplantning som forlænges ved tilbygningen af kostalden.

Ungdyrstalden er også med naturlig ventilation og med hæve/sænke gardiner. I perioder hvor de er helt nedsænkede vil lysgener kunne opstå i gårdspladsen samt over mod maskinhuset. Andre bygninger samt terræn afskærmer således i forhold til omkringboende.

Lys fra færdsel på ensilagepladsen vil afskærmes af andre bygninger samt af terrænet.

Ansøger vurderer således, at der ikke kan erkendes lysgener udenfor ejendommen.

### KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

Det vurderes, at belysningen ikke vil give anledning til væsentlige problemer eller gener for omkringboende eller trafikanter nær ejendommen. Hvis kommunen modtager klager over lysgener, vil der blive lavet en konkret vurdering og evt. blive stillet mere specifikke krav for at undgå generne. Dette forbehold indarbejdes som vilkår i miljøgodkendelsen. Der er redegjort for foranstaltninger, som nedsætter eventuelle lysgener. I sommerhalvåret vil behovet for belysning være mindre end om vinteren, samtidig med at læhegn vil have blade i sommerhalvåret og dermed skærme for lys mod Sepstrupvej. I vinterhalvåret skærmer læhegnet ikke så effektivt da det er uden løv og behovet for kunstigt lys er større. Der vil derfor være størst risiko for lysgener i denne periode. Silkeborg vurderer dog, at der ikke er grundlag for at kræve lysdæmpende foranstaltninger, medmindre kommunen modtager konkrete klager over gener ved belysningen.

### VILKÅR

---

6.7.1 Hvis tilsynsmyndigheden skønner, at eventuelle klager vedrørende lys er velbegrundede, kan der kræves foranstaltninger på ejendommen, som fjerner lysgenerne.

## 7 PÅVIRKNING FRA AREALERNE

---

---

### 7.1 UDBRINGNINGSAREALERNE

---

#### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Ansøger råder over 134,7 ha eget jord og 43,5 ha forpagtet jord. Der indgår i alt 178,2 ha til udspreddning af husdyrgødning i bedriftens harmoniareal. Der er ikke indgået aftaler med tredjemand. Derved ingen gylleaftaler. Der afgræsses ej heller på andre bedrifters arealer.

De ejede og forpagtede arealer ligger alle udenfor kendte nitrat- og fosforklasser. Af nitratfølsomme indvindingsoplande er der helt eller delvist overlap med 93,63 ha. Godt en tredjedel af arealerne har således berøring hermed. Der er ikke lavet indsatsplaner for indvindingsområder, ligesom der ej heller er lavet sårbarhedskortlægning for områderne på ansøgningstidspunktet.

Det fremgår af transportveje og ejerforhold (bilag 10), hvilke arealer der er eget og forpagtet samt hvilke, der kan anvendes til udspreddning af husdyrgødning. I bilagslisten i husdyrgodkendelse.dk er endvidere uploadet MIF/MIF filer fra gis, som angiver eksakte størrelser og tilhørsforhold på markniveau. Her skal blot nævnes, at der er indgået forpagtningsaftaler med Rustrupvej nr. 17, 23 og 25 og med Sepstrupvej nr. 1, 2, 3, 11, 12, 23 og 35.

Idet produktionen omlægges fra konventionel drift og til økologisk drift sker der store ændringer i marken. Dels vil husdyrtrykket blot være på 1,4 DE ha, salgsafgrøder i form af vintersæd udgå og anvendelse af handelsgødning samt kemikalier vil ophøre.

Som følge heraf, samt det forhold at arealerne er meget robuste i forhold til fosfor, overholdes kravene til arealernes fosforoverskud. Der er reelt et underskud på 3 kilo P/ha.

Det lavere husdyrtryk samt manglende handelsgødning vil endvidere bevirke at nitratudvaskningen til grundvand vil falde med henholdsvis 13 og 16 mg nitrat/l – JB1 og JB 4. I ansøgt produktion vil nitratudvaskningen således blot være på 35 mg (JB 4) og 44 mg nitrat/l (JB1). Kravene til drikkevand er 50 mg nitrat/liter. Tallene fra FarmN er i en meters jorddybde, hvorved koncentrationen i grundvandsmagasinet vil være endnu lavere.

Overfladevand er ikke berørt. Det skyldes dels at arealerne er beliggende udenfor kendte nitratklasser, samt det forhold at den beregnede udvaskning i FarmN er på 49,2 kg N/ha hvor tålegrænsen er 67,9 kg N/ha.

#### **Natur og beskyttelseslinier mm.**

Som anført overstående ligger arealerne særdeles godt i forhold til husdyrgodkendelseslovens arealrestriktioner. Dette gode forhold afspejler sig også i relation til § 3 natur samt beskyttelseslinier.

Der forefindes tre overlap med beskyttet § 3 natur på bedriftens 178,2 ha harmoniareal. Det ene overlap er et overdrev som er udpeget midt i den forpagtede mark 24. Marken bliver derved delt på midten. Udpegningen vurderes korrekt og pågældende del af marken indgår følgelig ikke i harmoniarealet.

På mark nr. 7 er der ved indhakked vest for ejendommen "Lundkrog" et ganske minimalt overlap med et overdrev. Overlappet er på 0,01 ha. Granskning af luftfotos fra flyfotoarkivet indikerer, at overlappet ikke er korrekt, og må skyldes forskydninger i kortet eller upræcis angivelse af udpegningen. Arealet indgår i omdriften.

Mark 11-2 skulle ifølge Danmarks Miljøportal være overdrev for de nordligste 0,2 ha. Pågældende indgår i omdriften, og vil også gøre det fremadrettet idet ansøger mener, der er tale om en fejludpegning. Arealet har tidligere været dyrket op gennem 1960'erne og 70'erne. I 1980'erne har ejendommen skiftet ejer og den nye har beplantet flere af de hidtidige dyrkede marker – herunder den nordlige del af mark 11-2. Luftfotoene springer desværre fra 1983 og til 1989. I den periode er der beplantet i den nordlige del. I perioden 2004 til 2006 fjernes træerne og arealet indgår igen i omdriften.

Ansøger mener, at det er en fejl, at den nordlige del af marken er udpeget som overdrev. Arealet har tidligere klar været med i omdriften, som omtalt overstående, og det forhold at det i en årerække bliver beplantet, medfører ikke automatisk en beskyttelse efter Naturbeskyttelseslovens § 3. Og slet ikke overdrev.

Arealet er derfor i god tro igen inddraget i omdriften, og vil fortsætte hermed.

Ingen af arealerne har direkte tilknytning til EF-habitatområder. Flere af markerne ligger i relation til den historiske § 7 bufferzone på 1000 meter, hvor gyllenedfældning skal praktiseres i sortjord og på græsmarker. Til året 2011 ophæves denne bestemmelse mod at alle sortjords arealer samt græsmarker skal nedfælde gyllen. Økologer er dog undtaget til maj 2014 i første slæt græs.

På mark nr. 25 er der en beskyttet rundhøj – fredningsnummer 251073 på lokaliteten 160606-303. Højen indgår ikke i harmoniareal og fredningszonen på to meter respekteres naturligvis. Højen bevirker yderligere en beskyttelseslinie til fortidsminder, 100 meter, på de omkringliggende marker. Dvs. mark nr. 6 og 25. Et andet fortidsminde afkastet ligeledes berøring med en beskyttelseslinie ved markerne 12, 31-1 samt 32. Fortsættelse af almindelig landbrugsmæssig drift kolliderer ikke med denne beskyttelseslinie.

Der er ikke direkte tilknytning til beskyttede sten- og jorddiger for markerne, men der findes marker som har tilknytning via skel. Der drejer sig om markerne 12, 13, 14 og 30-1 i det sydlige skel samt 21 i det nordøstlige skel.

SFL natur er udpeget på markerne 4-1, 7, 11-1, 11-2, 27, 27-1 og 33. Ligesom fredskov grænser op til flere af markerne i vest.

Råstofindvinding er udpeget på en mindre del af bedriftens jorde. Således er råstofområde "Asklev" gyldig fra 25. september 2009 til og med 2016. Hedegård har markerne 12, 13, 14, 15, 15-1, 16, 32 og 32-1 beliggende heri. Selskabet bagved er i dialog med Hedegård omkring udvinding af råstoffer på markerne 14, 15, 15-1 og 16 svarende til ca. 20 ha. Der er ikke indgået endelig aftale herom endnu. Ifald den indgås vil der blive tale om udgravning af 4 ha ad gangen. Således vil der mangle harmoni til 5,6 DE ved fuldt husdyrtryk. I beregningerne tages der udgangspunkt i worst-case scenarieret. Dvs. at der ikke korrigeres for midlertidig marginalt mindre harmoniareal. Dette grundet at der søges om udvidelse over 5 år, samt at indvindingstilladelsen udløber ultimo 2015. Arealet er således tilbage i harmonien inden fristen for miljøgodkendelsens anvendelse udløber, og dermed inden at Hedegård senest skal op i fuld produktion.

Danmarks Miljøportal har den 3. marts 2011 ikke afsløret andet kendskab til kendt beskyttelseslinier, fredninger, udpegninger etc.

## KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Udbringning af husdyrgødning fra produktionen må kun finde sted på de 178,2 ha udsprædningsarealer som fremgår af bilag 1. Inden der foretages ændringer af bedriftens udsprædningsarealer eller af markarealer hos tredje mand skal der indgives anmeldelse herom til kommunen. Udskiftning af arealer inden for samme kategori (ejede/forpagtede og tredjemands arealer) kan ske uden en ny godkendelse, såfremt kommunen vurderer, at de nye arealer ikke er mere sårbare, jf. § 15 i bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug.

Silkeborg Kommune vurderer, at der ikke kommer til at mangle arealer til udsprædning af husdyrgødning, i den periode hvor der graves råstoffer i Asklev råstofområde. Der lægges vægt på, at der kun udvindes 4

ha ad gangen. Husdyrbruget har et overskud af arealer i forhold til at overholde harmonikravet på 1,4 DE/ha og en udgravning i 4 ha af harmoniarealet, vurderes ikke at give nogen miljømæssige problemer.

#### **Natur på eller nær udbringningsarealer**

De omtalte overlap med natur på markerne 7 og 11-2 vurderes at være af underordnet betydning. Silkeborg Kommune vurderer, at der er tale om unøjagtige udpegninger på kortet eller kortforskydninger.

#### **VILKÅR**

---

7.1.1 Udbringning af husdyrgødning fra produktionen må kun finde sted på de 178,2 ha udspretningsarealer som fremgår af bilag 1.

7.1.2 Den samlede mængde husdyrgødning udbragt eller afsat ved afgræsning på bedriften må ikke overstige et gennemsnit på 1,4 DE/ha på de ejede og forpagtede arealer.

## **7.2 PÅVIRKNINGER AF SØER OG VANDLØB**

---

### **MILJØTEKNISK REDEGØRELSE**

---

Ingen af bedriftens arealer ligger i umiddelbar nærhed af beskyttede søer eller vandløb. Trods terrænet til tider er lettere kuperet er der flere kilometer til nærmeste beskyttede eller målsatte sø eller vandløb. Nærmeste beskyttede sø er Gjessø og Hummelsø, mens nærmeste beskyttede vandløb er et kildevæld, som længere nedstrøms bliver til Salten å.

Til ejendommen Hedegård hører der 178,2 ha ejede/forpagtede udspretningsarealer. Alle arealer ligger i Silkeborg Kommune. Der ansøges om driftsændring fra nudrift 194,5 DE til ansøgt drift på 225,2 DE i kvæg. På ejede/forpagtede arealer udspreddes husdyrgødning svarende til 1,4 DE/ha i ansøgt drift. Bilag 1 viser alle udspretningsarealer tilknyttet Sepstrupvej 4.

Der vandes på ikke på markerne. Der er valgt referencesædskifte K2 på alle arealerne.

Samtlige 178,2 ha udspretningsarealer afvander til søerne Ørn Sø og Salten Langsø og herfra videre til Gudenåen og Randers Fjord. Se tabel 7.1.2 for en nærmere beskrivelse af afvandingsforholdene for de enkelte arealer.

Der ligger flere indskudte søer i vandløbssystemet mellem udspretningsarealerne og Randers Fjord, da arealerne ligger opstrøms Silkeborg Langsø. Der indgår stærkt skrånende partier, på og grænsende til flere af udspretningsarealerne. Der er lavbund på areal 35. Ingen af bedriftens udspretningsarealer ligger tæt på vandløb.

#### **Kvælstof**

Ifølge beregningerne i husdyrgodkendelse.dk tilføres der i ansøgt drift 22.680 kg N/år (127,3 kg N/ha/år) til de ejede og forpagtede udspretningsarealer. Kvælstofudvaskningen fra egne arealer er beregnet til 49,2 kg N/ha ud ad rodzonen eller i alt 8767,4 kg N/år i ansøgt drift.

#### **Fosfor**

Fosforregnskabet fremgår af tabel 7.2.1. Der er fosforbalance ved det valgte sædskifte på ejede/forpagtede arealer, da der fraføres mere fosfor med afgrøderne end der tilføres med husdyrgødning.

Tabel 7.2.1 – Fosforregnskab

	<b>Ansøgt drift</b>	
Produceret	3863,7 kg P/år	
Afsat til Aftalearealer	0 kg P/år	
Afsat på egne og forpagtede arealer (178,2 ha)	3863,7 kg P/år	21,7 kg P/ha/år
Fraført	4401,5 kg P/år	24,7 kg P/ha/år
P-overskud	-537,8 kg P/år	-3,0 kg P/ha/år

Tabel 7.2.2 – Detaljeret oversigt over afvanding fra udspretningsarealer til nærrecipient (vandløb/sø) og til kystområde. Nogle arealer afvander til forskellige vandområder og kan derfor være nævnt flere gange.

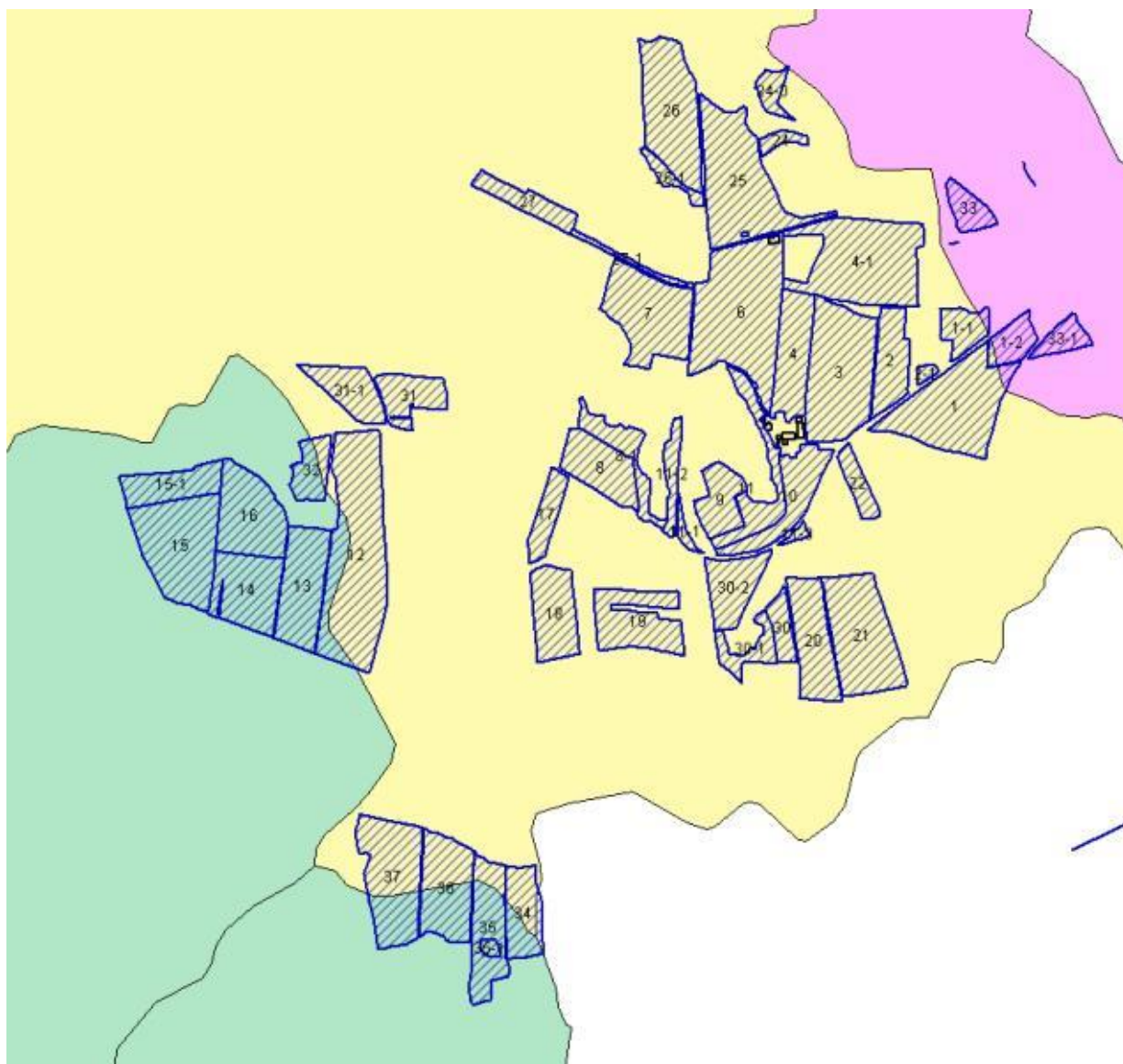
Marknummer	Samlet areal (ha)	Vandløb	Søopland (Første sø)	Kystområde
12, 13, 14, 15, 15-1, 16, 32, 34, 35, 36, 37	36,8	Salten Å	Salten Langsø	Randers Fjord
1, 1-1, 1-2, 33, 33-1	4,4	Hulbæk	Borre Sø	
1, 1-1, 1-2, 2, 3, 4, 4-1, 6, 7, 8, 8-1, 9, 10, 11, 11-1, 11-2, 11-3, 12, 17, 18, 19, 2-1, 20, 21, 22, 24, 24-0, 25, 26, 26-1, 27, 27-1, 30, 30-1, 30-2, 31, 31-1, 32, 34, 35, 36, 37	136,5	Løgager Bæk	Ørn Sø	

Bilag 11 er en oversigt over de enkelte arealers status i forhold til dræn, jordbundstype, okkerklasse, vandløbsnærhed, skrånende partier og det beregnede overskud af kvælstof og fosfor som følge af udspretning af husdyrgødning. Der er angivet en risikovurdering for tab af fosfor ved udsivning, udvaskning eller direkte afstrømning, baseret på status for det enkelte areal. Bedømmelsen af risiko er knyttet til kommunens vurdering i det følgende afsnit og således ikke en del af den miljøtekniske redegørelse. I de tilfælde, hvor der ikke er overensstemmelse mellem ansøgningens oplysninger og Silkeborg Kommunes registreringer, er kommunens registreringer lagt til grund for vurderingerne. Fosfortal er ikke oplyst.

#### KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

De ansøgte udspretningsarealer ligger i oplandet til Ørn Sø og Salten Langsø og hermed også de søer der ligger nedstrøms i Gudenåens vandsystem. Gudenåen har udløb i Randers Fjord, hvor der indgår internationalt beskyttelsesområde. Begge søer er omfattet af natura 2000 områder. Ifølge basisanalysen er målsætningen for søerne ikke opfyldt. Generelt bemærkes, at ingen af de berørte søer anses for særskilt kvælstoffølsomme, idet fosfor anses for at være den primært styrende faktor for graden af algevækst i disse.

De angivne jordbundstyper i ansøgningen stemmer overens med Silkeborg Kommunes oplysninger om jordbundsforholdene.



Figur 7.2.1 - Oversigt over de arealernes tilknytning til vandløbene. Grønne områder afvander via Salten Å, Gule områder afvander via Løgager Bæk og Pink områder afvander via Hulbæk.

## Ørnsø

### Søbeskrivelse og oplandskarakteristik

Ørnsø er 42 ha stor. Den ligger umiddelbart vest for Silkeborg i Silkeborg Kommune. De nærmeste omgivelser er skovklædte bakker med spredt bebyggelse af helårshuse og fritidshuse. Den rekreative udnyttelse af Ørnsø omfatter især lystfiskeri. Søen modtager vand fra tilløbene Funder Å, Sandemandsbæk, Døde Å, Arnakke kilden og et enkelt unavngivent tilløb. Søen har afløb i Lyså, der strømmer videre til Silkeborg Langsø, som er en del af Gudenå-systemet, som igen afvander til Randers Fjord.

Søen har et oplandsareal på 55,65 km<sup>2</sup>, hvoraf 50 % er dyrket. Resten består primært af skov samt en mindre andel af naturarealer, andre vandområder og befæstede eller bebyggede arealer. Jordtypen på de dyrkede arealer består overvejende af lige dele grovsand og lerblandet sandjord. En stor del af jorderne (39 % er ikke klassificeret, men er antageligt overvejende sandede). Der er også lidt humusjord. Søen er omfattet af Natura 2000 område nr. 57, Silkeborgskovene og EF-habitatområde H181. Udpegningsgrundlaget for søen er sø-naturtype 3150: Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks. Der indgår ikke fredninger eller badevandsudpegning.

Søen er karakteriseret som søtype 9 i den statslige vandplanlægning, hvilket vil sige en kalkrig, ikke brunvandet, fersk, lavvandet sø. Middeldybden er 4,0 m. Maks. dybden er 10,5 m, og vandets opholdstid (den tid det tager at skifte alt vandet i søen ud) er 18,3 dage.

### Målsætning

I den statslige vandplan for Randers Fjord er Ørnsø målsat med god økologisk tilstand og et krav til den nedre grænse for klorofyl for lavvandede søer på 21 µg/l. Søen er dyb (middeldybde > 3 m), men da der er en ustabil lagdeling anses den som værende lavvand med den nedre klorofylgrænse. Dette skyldes at referenceværdien for sø typer som Ørnsø antages at være lavere end for lavvandede søer. Klorofyl er det kvalitetskrav, som anvendes i vandplanen som udtryk for vandets kvalitet og indholdet af svævealger i søvandet. Det er svævealger som fx blågrønalger, der gør søvandet uklart i de fleste søer. Algevæksten i søer skyldes primært plantenæringsstofferne kvælstof og fosfor. I vandplanen er der for Ørnsø fastsat et niveau for fosfor og kvælstof på henholdsvis 0,059 mg P/l og 0,85 mg N/l.

### Tilstand

Ifølge vandplanens redegørelsesdel har Ørnsø et klorofylindhold på 41 µg/l (sommeregningsmiddel) og befinder sig i moderat tilstand i forhold til målopfyldelse.

Ørnsø er gennem flere årtier blevet forurenet med fosfor fra spildevand og dambrug, men indholdet af fosfor og kvælstof i søen er reduceret siden 1980'erne i takt med den forbedrede rensning af spildevand, og lukning af dambrug langs Funder Å samt anvendelse af bedre fodertyper og renseforanstaltninger på de eksisterende dambrug. Fosfor- og kvælstofindholdet var således henholdsvis 0,064 mg/l og 1,17 mg/l i 2003. Et fald i næringsstofniveauet generelt i søen har resulteret i et fald i klorofylkoncentrationen i perioden 1989-2003 fra ca. 60 µg/l til 35 µg/l (sommeregningsmiddel 2003). Sigtdybden varierer fra år til år, men der kan ikke påvises nogen signifikant ændring i perioden 1989-2003. Søens planteplankton er domineret af kiselalger, men i varme og stille perioder kan der ske opblomstring af blågrønalger. Der findes ingen nyere undersøgelser af undervandsvegetation og fisk. Ved en undersøgelse i 1990 blev der ikke fundet undervandsvegetation i søen. En fiskeundersøgelse fra 1998 viste, at søen er artsrig med 15 arter med dominans af skalle, aborre og brasen. I 2005 er der fundet forhøjede værdier af tungmetallerne kobber og krom i sedimentet. I vandplanen er søen placeret som et "Vandområde med behov for stofbestemt indsats" (Indsatskategori 3) for kobber og "Vandområde under observation" (Indsatskategori 2) for krom.

Miljømålet er ikke opfyldt, idet kravet til klorofyl er overskredet. Der er ikke oplyst en prognose for målopfyldelse i 2015, idet der henvises til, at det på grund af intern belastning er uvist, hvor stor en grad af målopfyldelse, der kan forventes opnået. Dog er skønnet et fald i klorofyl fra aktuelt 0,041 µg/l til 0,040 µg/l i 2015. Da der ikke er planlagt yderligere indsatser i oplandet til søen, er det efter Silkeborg Kommunes vurdering rimeligt at antage, at der sker en svag, men ikke afgørende positiv udvikling i vandkvaliteten de kommende år, bedømt ud fra udviklingen i vandkvaliteten de senere år.

### Belastning og indsatsbehov

Ifølge det tekniske baggrundsnotat til vandplanen tilføres søen primært næringsstoffer fra det åbne land og dambrug, men også fra regnvandsudløb og spredt bebyggelse. Ifølge vandplanen forudsættes en indsats ved baseline i 2015 på 56 kg P/år på grund af allerede planlagte eller gennemførte tiltag. Belastningen ved baseline i 2015 er opgjort til 3,39 tons fosfor.

Ifølge vandplanen synes der ikke at være behov for yderligere indsats overfor den eksterne belastning for at opfylde miljømålet. Det vurderes dog ud fra de foreliggende data, at der er en intern belastning i søen, som delvist vil hindre målopfyldelse i 2015. Datagrundlaget er utilstrækkeligt til at vurdere, om det er relevant at restaurere søen. Silkeborg Kommune vurderer, at det med den aktuelle fosforkoncentration i søen (2003 data) er væsentligt at sikre, at søen ikke tilføres yderligere mængde fosfor, idet der er behov for at få den interne belastning bragt under kontrol, og samtidig er kravet til støtteparameteren fosfor overskredet.



I forhold til miljøfarlige, forurenende stoffer betyder placeringen i indsatskategori 2 og 3, at udledningen af miljøfarlige forurenende stoffer i oplandet skal reguleres efter gældende regler, og at der skal tilvejebringes viden om kilder og belastning. Da husdyrbrug ikke forventes at kunne være medvirkende årsag til forhøjet indhold af tungmetaller, indgår dette forhold ikke i den videre vurdering.

## **Salten Langsø**

### **Søbeskrivelse og oplandskarakteristik**

Salten Langsø er 299 ha stor. Den ligger sydøst for Them i Silkeborg Kommune. De nærmeste omgivelser er skovklædte bakker med enkelte bebyggelser. Søen modtager, fra Silkeborg Kommune, vand fra tilløbene Salten Å, Frisholm Bæk, Højkol Bæk, Ildal Bæk, og flere unavngivne tilløb. Søen har afløb i Salten Å, der strømmer videre til Gudensø, som er en del af Gudenå-systemet, som igen afvander til Randers Fjord.

Søen har et oplandsareal på 168,6 km<sup>2</sup>, hvoraf 37 % er dyrket. Resten består primært af skov samt en mindre andel af naturarealer, andre vandområder og befæstede eller bebyggede arealer. Jordtypen på de dyrkede arealer består overvejende af lige dele grovsand og lerblandet sandjord. Søen er omfattet af Natura 2000 område nr. 52, Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenåen og EF-habitatområde H48 og Fuglebeskyttelsesområde F33. Udpegningsgrundlaget for søen er sø-naturtype 3150: Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks.

Søen er karakteriseret som søtype 9 i den statslige vandplanlægning, hvilket vil sige en kalkrig, ikke brunvandet, fersk, lavvandet sø. Middeldybden er 4,5 m. Maks. dybden er 12 m, og vandets opholdstid (den tid det tager at skifte alt vandet i søen ud) er 64,2 dage.

### **Målsætning**

I den statslige vandplan for Randers Fjord er Salten Langsø målsat med god økologisk tilstand og et krav til den nedre grænse for klorofyl for lavvandede søer på 21 µg/l. Søen er dyb (middeldybde > 3 m), men da der er en ustabil lagdeling anses den som værende lavvand med den nedre klorofylgrænse. Dette skyldes at referenceværdien for sø typer som Salten Langsø antages at være lavere end for lavvandede søer. Klorofyl er det kvalitetskrav, som anvendes i vandplanen som udtryk for vandets kvalitet og indholdet af svævealger i søvandet. Det er svævealger som fx blågrønalger, der gør søvandet uklart i de fleste søer. Algevæksten i søer skyldes primært plantenæringsstofferne kvælstof og fosfor. I vandplanen er der for Salten Langsø fastsat et niveau for støtteparametrene fosfor og kvælstof på henholdsvis 0,038 mg P/l og 0,48 mg N/l.

### **Tilstand**

Ifølge vandplanens redegørelsesdel har Salten Langsø et klorofylindhold på 25 µg/l (sommergennemsnit) og befinder sig i moderat tilstand i forhold til målopfyldelse.

Salten Langsø er gennem flere årtier blevet forurenede med fosfor fra spildevand og dambrug, men indholdet af fosfor og kvælstof i søen er reduceret siden 1980'erne i takt med den forbedrede rensning af spildevand, samt anvendelse af bedre fodertyper og renseforanstaltninger på de eksisterende dambrug. Søen tilføres dog stadig for meget fosfor. En fiskeundersøgelse fra 2004 viste, at søen er artsrig med 13 arter med dominans af skalle og aborre. I 2005 er der fundet forhøjede værdier af tungmetallet kobber i sedimentet. I vandplanen er søen placeret som et "Vandområde med behov for stofbestemt indsats" (Indsatskategori 3) og "Vandområde under observation" (Indsatskategori 2).

### **Belastning og indsatsbehov**

Belastningen ved baseline i 2015 er opgjort til 7,024 tons fosfor.

Ifølge vandplanen synes der ikke at være behov for yderligere indsats overfor den eksterne belastning for at opfylde miljømålet. Det vurderes dog ud fra de foreliggende data, at der er en intern belastning i søen, som delvist vil hindre målopfyldelse i 2015. Datagrundlaget er utilstrækkeligt til at vurdere, om det er

relevant at restaurere søen. Silkeborg Kommune vurderer, at det med den aktuelle fosforkoncentration i søen (2003 data) er væsentligt at sikre, at søen ikke tilføres yderligere mængde fosfor, idet der er behov for at få den interne belastning bragt under kontrol.

I forhold til miljøfarlige, forurenende stoffer betyder placeringen i indsatskategori 2 og 3, at udledningen af miljøfarlige forurenende stoffer i oplandet skal reguleres efter gældende regler, og at der skal tilvejebringes viden om kilder og belastning. Da husdyrbrug ikke forventes at kunne være medvirkende årsag til forhøjet indhold af tungmetaller, indgår dette forhold ikke i den videre vurdering.

### **Borre Sø**

Det er kun 4,4 ha af det samlede udspretningsareal, der afvander til Borre Sø. Silkeborg Kommune vurderer, at der ikke er behov for en særskilt vurdering for Borre Sø i den konkrete sag. Borre Sø er ikke særskilt kvælstoffølsom og der er fosforbalance i det ansøgte projekt. Den samlede vurdering af overfladevand vil derfor være dækkende for afvanding til Borre Sø

### **Vandløb og vandhuller**

Vandløb anses generelt ikke for at være følsomme overfor tilførsel af næringsstoffer. Direkte afstrømning af husdyrgødning kan skade levevilkårene for flora og især fauna i vandløbene. Ingen af arealerne ligger vandløbsnært. Det vurderes, at der ikke er risiko for direkte afstrømning af husdyrgødning til vandløb.

Der ligger flere små vandhuller nær husdyrbrugets arealer. Afstand til de berørte arealer fremgår af bilag 11. Ingen af de små vandhuller er højt målsatte, og ingen udspretningsarealer skrånede direkte ned til vandhullerne. På areal 1-1 er der en bræmme på ca. 5 m mellem vandhul og udspretningsareal og det vurderes, at der ikke er risiko for direkte afstrømning af husdyrgødning til vandhullet, da terrænet her er fladt.

Der er lavbund i fosforklasse II, med risiko for udsivning af fosfor på areal 35. Arealet er ikke drænet, men er klassificeret som fosforklasse II i kortværk fra miljøstyrelsen. Arealet afvander til Natura 2000 området - Randers Fjord, der er overbelastet med fosfor. I det konkrete tilfælde, vurderes det at det er af underordnet betydning om arealet er flyttet i P-klasse II, da der er fosforbalance i projektet.

### **VILKÅR**

Der stilles ingen vilkår

---

## **7.3 KVÆLSTOF OG FOSFOR TIL FJORD & HAV**

---

### **MILJØTEKNISK REDEGØRELSE**

Alle 178,2 ha ejet/forpagtede udspretningsarealer afvander til Randers Fjord.

Randers Fjord er overbelastet med fosfor ifølge statens kortlægning. Det generelle beskyttelsesniveau for fosfor er ifølge ansøgningsystemet overholdt.

### **Fosfor**

Som redegjort for ovenfor i afsnit 7.2 er der fosforbalance på de ejede og forpagtede udspretningsarealer.

Ifølge ansøgningen er husdyrlovens generelle beskyttelsesniveau for kvælstof og fosfor i oplandet til de af loven omfattede, beskyttede vandområder overholdt.

Bedriftens ejede og forpagtede udspretningsarealer ligger alle indenfor fosforoverbelastede oplande til marine Natura 2000-områder. I fosforoverbelastede oplande til marine Natura 2000-områder kan der stilles specielle krav til fosforoverskuddet, hvis arealerne desuden ligger i et udpeget lavbundsområde med okkerklasse 2 eller derover. Ingen af bedriftens arealer ligger i okkerklasser eller i lavbundsområde.

Selvom arealerne skulle være beliggende her indenfor, er det afgørende mht. fosforregulering, dog om arealerne er detailafvandet i form af dræn eller grøfter. Ansøgers arealer er ikke drænede, så udvidelsesplanerne giver ikke anledning til at stille krav til fosforoverskuddet. Da risikoen for udvaskning af fosfor til marine Natura2000-områder derfor er meget lille, stilles der ikke specielle krav til fosforoverskuddet. Beregningen i [www.husdyrgodkendelse.dk](http://www.husdyrgodkendelse.dk) viser da også at kravet til fosforoverskud er overholdt.

Ansøger har blot en enkelt mark som indeholder et dræn – mark nr. 1. Det vides ikke om det er afledning fra andre marker, eller om det er funktionelt. Grundet mark 1 ikke er lavbund eller omfattet af okkerklasserne har det ingen betydning.

I VVM-screeningen var det et krav at indholdet af fosfor i køernes foder blev reduceret. Dette er således angivet i nudriften, men kravet udgår i ansøgt drift. Begrundelse for dette er at der nu findes bedre beregningsmetoder og at afgrøderne frafører mere fosfor end husdyrgødningen tilfører.

Beregningerne viser, at der i ansøgt drift vil være et fosforunderskud på 3 kg/ha. Heri også at reduktionskravet for fosforoverskud er overholdt.

### **Kvælstof**

I bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug<sup>22</sup> er de nitratfølsomme oplande i Danmark inddelt i tre nitratklasser, som bestemmer beskyttelsesniveauerne ud fra de generelle harmoniregler:

Nitratklasse 1: 85 % af de generelle harmoniregler

Nitratklasse 2: 65 % af de generelle harmoniregler

Nitratklasse 3: 50 % af de generelle harmoniregler

Ingen af bedriftens arealer er beliggende indenfor de af Miljøstyrelsens udpegede nitratklasser. Derfor er der ikke behov for ekstra efterafgrøder ud over de lovpligtige. Der anvendes ikke handelsgødning da der omlægges til økologisk produktion. Bedriften efterlever således kravene til nærmeste nitratfølsomme oplande, som er Gudenåsystemet og derved senere vandløb til Randers Fjord.

Husdyrtrykket i den ansøgte drift er på 1,4 DE/ha, som økologerne skal følge, og sædskifte K2 er valgt. Dette sædskifte er også referencesædskifte for udvaskningsberegningerne, hvorfor der ikke stilles krav til afgrødevalget i den ansøgte drift.

### **Kvælstof**

Ifølge beregningerne i [husdyrgodkendelse.dk](http://husdyrgodkendelse.dk) tilføres der i ansøgt drift 22.680 kg N/år (127,3 kg N/ha/år) til de ejede og forpagtede udspretningsarealer. Kvælstofudvaskningen fra egne arealer er beregnet til 49,2 kg N/ha ud ad rodzonen eller i alt 8767,4 kg N/år i ansøgt drift.

Ingen af udspretningsarealerne ligger i nitratklasse 1-3. Dette betyder at der ifølge husdyrgodkendelseslovens beskyttelsesniveau ikke stilles krav om beskyttelse af arealerne ud over de generelle krav til udbringning af husdyrgødning.

---

<sup>22</sup> Bekendtgørelse nr. 648 af 18. juni 2007

## KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

### **Randers Fjord**

Dele af Randers Fjord er en del af EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 15, EF-habitatområde nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord og Ramsar-område.

Fra Uggelhuse er Randers Fjord en del af EF-habitatområde nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Fra Mellerup og til Udbyhøj er fjorden en del af EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 15 og Ramsar-område nr. 11.

Oplandet til Randers Fjord udgør ca. 3250 km<sup>2</sup>. Ifølge Vandplan 2010-2015 for Randers Fjord blev fjorden i 2005-2009 tilført i alt ca. 3456,8 tons kvælstof og ca. 99,7 tons fosfor til Randers Fjord. Silkeborg Kommune har ikke kendskab til nyere opgørelser. Målsætningen for Randers Fjord er ikke opfyldt, idet miljøtilstanden er kraftigt påvirket af for store tilførsler af næringsstoffer til fjorden og dens opland. Belastning med fosfor fra spildevand og landbrugsarealer i Silkeborg Kommune er medvirkende årsag til, at målsætningen ikke er opfyldt. For at opnå en bedre miljøtilstand skal tilførslerne af kvælstof og fosfor reduceres.

Den del af oplandet til Randers Fjord, som ligger indenfor Silkeborg Kommune, er på Statens kortværk registreret som opland til Natura 2000-område, der er overbelastet med fosfor.

### **Kvælstofoverskud**

Oplandet til Randers Fjord er af staten udpeget som opland til meget kvælstof-sårbart Natura 2000-vandområde. Ifølge Statens reviderede nitratklassekort er kvælstoftilbageholdelsen 76 – 100 % i den del af oplandet til Randers Fjord, som ligger i Silkeborg Kommune, og 82 % i området hvor udspretningsarealerne ligger, hvorfor det generelle beskyttelsesniveau som udgangspunkt kan anses for tilstrækkeligt.

Med en kvælstoftilbageholdelse på 82 %, forventes 8,9 kg N/ha/år eller i alt 1578 kg N/år af husdyrbrugets samlede kvælstofudledning (inkl. handelsgødning) at nå frem til Randers Fjord.

Det vurderes, at de generelle harmoniregler er tilstrækkelige i den konkrete sag i forhold til beskyttelse af udvaskning af kvælstof med overfladevandet, og der stilles ikke yderligere vilkår.

Det er kommunens vurdering, at kvælstofudvaskningen fra det ansøgte projekt ikke i sig selv eller i kumulation med andre projekter udgør en risiko for forringelser af miljøet i Randers Fjord.

### **Fosforbalance**

Der tilføres mindre fosfor til arealerne, end der fraføres med afgrøderne.

Silkeborg Kommune har vurderet hvert enkelt udspretningsareal for en række tabsrisici for fosfor jf. bilag 11. Ved vurderingen er lagt vægt på arealernes beskaffenhed med hensyn til jordbundstype, nærhed til vandløb, skrånende partier mod vandløb/sø, dræning og lavbund.

Ingen af arealerne har forhøjet risiko for tab af fosfor med overfladevand. Der er lagt stor vægt på fosforbalance i vurderingerne.

Da der er fosforbalance i projektet i vurderes det, at udvidelsen og udspretning af husdyrgødning på bedriftens arealer er af underordnet betydning for vandmiljøet og de internationale beskyttelsesinteresser i Randers Fjord.

### **Habitat-vurdering for Randers Fjord**

EU's habitatdirektiv er i Danmark udmøntet i Miljømålsloven. Ifølge habitatdirektivets artikel 6 kan kommunen ikke give tilladelse til et projekt, som vurderes at ville skade et internationalt naturbeskyttelsesområde, og ifølge artikel 12 om strengt beskyttede arter må kommunen ikke give tilladelse til noget, der kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for de arter, der er omfattet af direktivets bilag IV.

Habitatområdet Randers Fjord er i nitratklassekortlægningen i husdyrgodkendelseslovgivningen klassificeret som meget sårbart. Ifølge Vandplan 2010-2015 for området er Randers Fjord overbelastet med kvælstof. Det forventes ikke at fjorden opfylder de økologiske miljømål i 2015, uden at der iværksættes supplerende tiltag. Kvælstofbelastning anses for at være en trussel imod at opnå god økologisk tilstand.

Kommunen skal foretage en vurdering af, om det ansøgte projektet kan medføre skade på habitatområdet Randers Fjord som følge af nitratudvaskning.

#### **Vurdering Pkt.1: Påvirkning fra projektet i kumulation med andre planer og projekter**

Ejendommen Hedegård ligger indenfor det kystopland til Randers Fjord, som i vandplanlægningen udgør Gudenåens opland. Inden for oplandet er der sket en strukturudvikling i husdyrproduktionen, idet Miljøstyrelsens opgørelse over dyretrykket i danske vandoplande viser, at antallet af DE i oplandet er faldet med 4,7 % fra år 2007 til 2011. Etableringer og udvidelser af husdyrbrug er således blevet modsvaret af nedlæggelser af andre husdyrbrug. Kommunens øvrige viden om ophørte husdyrbrug og meddelte tilladelser/miljøgodkendelser, som endnu ikke er udnyttede, giver ikke anledning til justering af udviklingstendensen for husdyrtrykket i oplandet. Det vurderes endvidere, at andre kilder til nitratudvaskning, fx ny bebyggelse og dambrug, ikke har givet anledning til en øget nitratudvaskning fra det aktuelle opland siden 1. januar 2007.

Da dyretrykket og den samlede nitratudvaskning fra Gudenå-oplandet til Randers Fjord har været faldende siden 2007 vurderes det derfor, at det ansøgte ikke i kumulation med andre husdyrprojekter (andre projekter) i oplandet vil have en skadevirkning på det aktuelle Natura 2000 område.

#### **Vurdering Pkt. 2. Påvirkning fra projektet i sig selv**

Randers Fjord er klassificeres som et meget sårbart vandområde, da fjorden kan karakteriseres som et lukket bassin med ringe vandudskiftning. Fjorden omfatter habitat-naturtypen flodmundinger (naturtype nr. 1130). Da der er tale om et meget sårbart vandområde, skal nitratudvaskningen fra det samlede husdyrbrug være mindre end 1 % af den samlede nitratudvaskning til fjorden (fra Gudenå-oplandet), for at det uden rimelig videnskabelig tvivl kan udelukkes, at projektet ikke medfører skadesvirkninger på habitatområdet.

Nitratudvaskningen fra rodzonen er beregnet til 49,2 kg N/ha/år. Bidraget fra husdyrgødningen er beregnet til 0 kg N/ha/år, via FarmN (efter metoden beskrevet i bilag 1 til 'Vejledende notat om afskæringskriterier for udvaskning af nitrat til overfladevande ved vurdering af ansøgninger efter husdyrgodkendelsesloven').

Silkeborg Kommune vurderer derfor, at det ansøgte ikke i sig selv vil have en skadevirkning på habitatområdet Randers Fjord. Der er ikke foretaget yderligere beregninger, da bidraget fra husdyrgødning, i det konkrete tilfælde, er nul. Udvasning af husdyrgødning til Randers Fjord er således også nul, og husdyrbrugets bidrag til den samlede udvasning (fra husdyrgødning) er under 1 %.

#### **Konklusion overfladevand**

Udvasning af kvælstof og fosfor fra de ansøgte udspretningsarealer vil efter kommunens vurdering jf. ovenstående ikke kunne medføre en væsentlig påvirkning af Natura 2000-området Randers Fjord eller den beskyttede Skive Fjord med forbindelse til Natura 2000-områder i Limfjorden.

Husdyrlovens generelle beskyttelsesniveau for kvælstof og fosfor i oplandet til de af loven omfattede, beskyttede vandområder er overholdt for de ansøgte arealer til udspretning af husdyrgødning. Ifølge statens kortlægning er hele Silkeborg Kommune omfattet af et tilbageholdelsespotentiale for kvælstof på 76 – 100 %, hvorfor Randers Fjord ikke kan forventes væsentlig påvirket som følge af kvælstofoverskuddet fra det ansøgte projekt.

Ingen af de berørte søer anses for særskilt kvælstoffølsomme.

Et projekt med fosforbalance vurderes ikke at være en væsentlig risiko for påvirkning af vandkvaliteten i de berørte søer og dermed heller ikke badevandskvaliteten i Ørn Sø og Salten Langsø.

Der er gennemført en konkret vurdering af risiko for tab af fosfor til samtlige berørte vandløb, søer og fjorde, som de ansøgte udspretningsarealer afvander til. Udspretningsarealerne ligger i oplande til vandområder overbelastet med fosfor ifølge statens kortlægning. Med det nuværende ansøgte projekt, hvor der er fosforbalance på bedriftens arealer, vurderes det, at der ikke er væsentlig risiko for miljøet i de berørte vandhuller, søer og fjorde. Der vurderes ikke at være en væsentlig risiko for påvirkning af Natura 2000-områder, Ramsar-områder eller vandområder med væsentlige lokale, regionale eller nationale interesser i øvrigt.

#### VILKÅR

---

Der stilles ingen vilkår

### **7.4 PÅVIRKNING AF ARTER MED SÆRLIGT STRENGE BESKYTTELSESKRAV (BILAG IV ARTER)**

---

#### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---

Mht. bilag IV-arter henvises der til kommunens beskrivelse og vurdering.

#### KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

En række dyr og planter, der er omfattet af habitatdirektivets bilag IV kan have levested, fødesøgningsområde eller sporadisk levested på eller omkring ejendommen og arealerne. På baggrund af faglig rapport nr. 635 fra Danmarks Miljøundersøgelser samt kommunens øvrige kendskab vurderes det umiddelbart, at der kan være brunflagermus, langøret flagermus, sydflagermus, troldflagermus, dværgflagermus, stor vandsalamander, spidssnudet frø og markfirben.

Silkeborg Kommune har ikke konkret kendskab til forekomst af flagermus omkring ejendommen, men vurderer ikke at ejendommens drift medfører negative påvirkninger af evt. flagermuseforekomster i området.

Der er registreret spidssnudet frø og stor vandsalamander i en række vandhuller vest for Them, men ingen af disse vandhuller ligger i nærheden af ejendommen eller dens arealer.

Kommunen er ikke bekendt med at der er andre forekomster af planter og dyr omfattet af artsfredning eller optaget på nationale eller regionale rødlistor på eller umiddelbart op til husdyrbrugets anlæg og udbringningsarealer.

#### VILKÅR

---

Der stilles ingen vilkår

### **7.5 KVÆLSTOF TIL GRUNDVAND**

---

#### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---

Indenfor nitrutfølsomme områder, hvor der foretages vandindvinding til vandværker, må udvaskningen af nitrat ikke forøges i forhold til udvaskningen i nudriften, hvis nitratudvaskningen overstiger 50 mg/l. En stigning kan således accepteres, hvis både nitratudvaskningen før og efter udvidelsen ligger under 50 mg/l.

Dele af udspretningsarealer ligger i nitrutfølsomme indvindingsområder. Der er derfor foretaget en grundvandsberegning for de omhandlede 93,6 ha i FarmN. Udvasningen til grundvandet, dvs. udvasningen fra rodzonen i en meters dybde, er beregnet til 44 mg nitrat pr. liter for sandjordene, mens de mere lerholdige jorde har en udvaskning på 35 mg nitrat pr. liter. Der er tale om fald på henholdsvis 16

og 13 mg nitrat i forhold til nudriften. Kravene til nitratudvaskningen er dermed overholdte. Omlægning af produktionen til økologi er en medvirkende faktor hertil.

## KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

Miljøgodkendelsen omfatter arealer beliggende i indsatsområderne Asklev og Them, samt arealer beliggende uden for indsatsområder.

Af ansøgningen om Miljøgodkendelse fremgår, at udvaskningen af nitrat fra rodzonen for alle ansøgte arealer falder med 13-16 mg/l til 35-44mg/l.

For Indsatsområderne Asklev og Them er der ikke udarbejdet indsatsplaner. Indsatsområderne er i Vandplanen for Randers Fjord udpeget som nitratfølsomme.

Ingen af de ansøgte arealer (både arealer i og uden for indsatsområderne) ligger i umiddelbar nærhed af drikkevandsboringer.

Ud fra boringsoplysninger i indsatsområderne Asklev og Them ses, at det primære grundvandsmagasin, under de arealer som er nævnt i ansøgningsmaterialet, ikke overlejres af lerlag. På baggrund af den relative lave udvaskning og det foreliggende vidensgrundlag vurderes det dog, at der ikke er behov for at stille skærpede vilkår til udvaskningen af nitrat for arealerne beliggende i indsatsområderne Asklev og Them.

Det skal bemærkes, at hvis ny viden, herunder den kommende geologiske kortlægning og indsatsplanlægning i indsatsområderne Asklev og Them viser, at områderne er mere nitratsårbare end forudsat, kan det fremover blive nødvendigt at stille yderligere skærpede vilkår for udvaskning af nitrat i området.

Da ingen af arealerne uden for indsatsområderne ligger i umiddelbar nærhed af indvindingsboringer til almene vandværker eller inden for indvindingsoplande til almene vandværker vurderes det, at der ikke er behov for at stille skærpede krav til udvaskning af nitrat for disse arealer.

## VILKÅR

---

Der stilles ingen vilkår

## 8 BEDSTE TILGÆNGELIGE TEKNIK (BAT)

---

---

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

I forløbet frem mod denne konkrete ansøgning om udvidelse af dyreholdet, er der foretaget forskellige økonomiske og miljømæssige beregninger på udvidelsen af dyreholdet. Det endelige ansøgningsmateriale, beror på projektilpasninger der er at betegne som BAT. I forløbet er der fravalgt nogle teknologier og projektilpasninger, der ligeledes er BAT.

Som udgangspunkt skal ansøger i forbindelse med sin ansøgning om en § 11-miljøgodkendelse leve op til BAT inden for staldsystemer og miljøteknologier, hvor der er udarbejdet BAT-byggeblade (jf. Miljøstyrelsens FAQ nr. 56<sup>23</sup>). Ansøger mener, at han lever op til dette.

Natur & Miljøklagenævnet har i midlertidig anlagt en skrappe praksis end Miljøstyrelsen som ikke adskiller BAT kravene mellem §§ 11 og 12 ansøgninger som Miljøstyrelsen ellers lægger op til. Derfor er der i ansøgningen også forholdt sig til hovedpunkterne til BAT kravene for § 12 ansøgninger.

Ansøger mener, at bedriften lever op til BAT på bl.a. nedenstående seks punkter, der skal behandles i forbindelse med en ansøgning om § 12-miljøgodkendelse (jf. Miljøstyrelsens FAQ nr. 56<sup>24</sup>):

- Management (ledelses- og kontrolrutiner): Godt landmandskab, logbog, fokus på ressourcegenanvendelse mm.
- Foder: Stor selvforsyningsgrad, analyser og foderplaner.
- Staldindretning: BAT i eksisterende (skrab samt 4 % gulv) samt tilbygning (4 % gulv).
- Forbrug af vand og energi: Meget lavt vandforbrug, genanvendelse, energisparerlysstofarmaturer.
- Opbevaring: Gylletanke med solidt flydelag, møddingsplads og markstak, overdækning.
- Udbringning: Nedefældning af gylle på sortjord og i græsmarker, samt hurtig nedmuldning af dybstrøelse.

Der henvises til de respektive afsnit for nærmere uddybning af overstående headlines. Fælles for dem er dog, at Hedegård efterlever BAT. Det overopfyldes faktisk med 30 kg. Dette bør Hedegård godskrives i forhold til evt. senere udvidelser.

### KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Et husdyrbrug bør til stadighed søge at begrænse forureningen ved at indføre og gøre brug af den bedste tilgængelige teknik<sup>25</sup> til at nedbringe eventuelle gener fra stalde og husdyrgødnings-opbevaringsanlæg mm. Teknologier til begrænsning af ammoniakfordampning og lugtpåvirkning m.v. samt til bedre udnyttelse af næringsstofferne i husdyrgødningen er i stadig udvikling.

Princippet om BAT supplerer det fastlagte beskyttelsesniveau. Opfyldelse af BAT-krav kan altså indebære et krav om mindre forurening end det fastsatte beskyttelsesniveau. Beliggenhed i et særligt følsomt område skærper ikke kravet om BAT.

Silkeborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste, at husdyrbruget samlet set ved overholdelse af de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug og af de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen vil anvende den bedste tilgængelige teknik med hensyn til, hvad der er praktisk og økonomisk muligt i branchen og i forhold til den miljøgevinst, der kan dokumenteres opnået ved brug af den pågældende teknik.

---

<sup>23</sup> <http://www.mst.dk/NR/ronlyres/D3772E02-2202-4782-B9B1-E557ED2497C3/54794/BAToplysning.pdf>

<sup>24</sup> <http://www.mst.dk/NR/ronlyres/D3772E02-2202-4782-B9B1-E557ED2497C3/54794/BAToplysning.pdf>

<sup>25</sup> BAT= Best Available Technique (bedste tilgængelige teknik), som skal anvendes jf. EU's IPPC-direktiv (IPPC = Integrated Pollution Prevention and Control).



For § 11 miljøgodkendelser gælder det at redegørelsen som minimum skal indeholde en vurdering og beskrivelse af de gældende BAT-byggeblade for de pågældende dyretyper, og en beskrivelse af om landbruget lever op til kravet om BAT. Derudover skal der også være en beskrivelse af følgende punkter:

- Godt landmandskab/management
- Anvendelse af bedste tilgængelige teknik inden for områderne:
  - Foder.
  - Staldindretning.
  - Forbrug af vand og energi.
  - Opbevaring og udbringning af husdyrgødning.

#### **Det overordnede BAT niveau for hele bedriften.**

Miljøklagenævnet har den 3. november 2010 truffet en principiel afgørelse om BAT- og habitatvurderinger i forbindelse med godkendelse af husdyrbrug. Afgørelsen stadfæster, at kommunerne i godkendelser skal anvende de metoder, som er angivet i Miljøstyrelsens vejledning om vurdering af BAT.

I forhold til BAT-vurderingerne stadfæster nævnet, at kommunerne skal tage udgangspunkt i [Miljøstyrelsens vejledende BAT-standardvilkår](#).

Et centralt omdrejningspunkt i Miljøstyrelsens metode til fastsættelse af BAT-standardvilkår er, at kommunen skal tage udgangspunkt i, at emissionsniveauet for BAT-vilkår fastsættes for hele anlægget. Nævnet præciserer således i afgørelsen, at emissionsniveauet skal beregnes for det samlede anlæg og ikke specifikt for de enkelte dele af anlægget.

Husdyrbrug giver anledning til tab af kvælstof ved fordampning af ammoniak. Dette tab kan modvirkes i flere led af produktionen ved hjælp af flere forskellige teknikker og teknologier.

De teknikker og teknologier, der kan begrænse ammoniakfordampningen fra anlægget, består af følgende metoder.

- Metoder der begrænser dyrenes udskillelse af kvælstof gennem fodrings-optimering,
- Valg af gulvsystemer med lavt ammoniaktab.
- Metoder der begrænser tabet af ammoniak fra husdyrgødningen under transport og lagring, samt.
- Metoder der opsamler ammoniak fra luften ved rensning af ventilationsluften.

Det er muligt at kombinere disse teknikker og teknologier på flere måder, og det er en del af princippet om anvendelse af BAT, at kommunen ikke kan stille krav om anvendelse af en bestemt teknik – dette valg skal ansøgeren selv træffe. Derimod kan kommunalbestyrelsen fastlægge emissionsgrænseværdier for anlægget, som er opnåelige ved anvendelse af BAT.

En vurdering af hvilket emissionsniveau, der kan betragtes som opnåeligt ved anvendelse af BAT, bør derfor indeholde en samlet vurdering af det teknisk og økonomisk mulige for anlægget som helhed.

Selv om der ansøges om, at udvide dyreholdet i en eksisterende stald, hvor det kun er en del af anlægget som skal gennemgribende renoveres, skal der som udgangspunkt foretages en vurdering af det teknisk og økonomisk mulige for anlægget som helhed.

Til brug for vurdering af et opnåeligt emissionsniveau for eksisterende dele af anlægget har Miljøstyrelsen fastlagt vejledende emissionsgrænseværdier, som kan efterleves uden væsentlige ændringer af staldanlægget. Miljøstyrelsen har ved fastlæggelsen heraf taget udgangspunkt i den metodiske tilgang, som er anvendt ved fastlæggelse af emissionsgrænseværdierne for nye anlæg, herunder vurderingen af hvilket

omkostningsniveau der kan betragtes som proportionelt. De vejledende emissionsgrænseværdier kan således opnås i eksisterende anlæg med et omkostningsniveau, der ikke overstiger ca. 1 % af de samlede produktions-omkostninger.

Nedenstående tabel 8.1 viser beregningen af det opnåelige ammoniakemissionsniveau for Sepstrupvej 4 ud fra det ansøgte dyrehold.

Tabel 8.1 - BAT beregning

Eksisterende stalde der ikke renoveres			Nye stalde		
Dyretype	Antal	Emission (Kg N/år)	Dyretype	Antal	Emission (Kg N/år)
Malkekøer, Fast drænet gulv	19	152	Malkekøer, dybstrøelse	2	24,8
Malkekøer, spalter	75	798	Malkekøer, fast gulv 5 % lysning.	27	216
Malkekøer, dybstrøelse	1	14,42			
Kvier (5-27 mdr), Fast, drænet gulv	100	226*			
Kalve, dybstrøelse	28	77			
Tyrekalv (40-80 kg)	66	13			
Heste	3	11,61			
<b>I alt</b>		<b>1286</b>			<b>245</b>

Den samlede emissionsgrænse er beregnet til 1528 kg N/år. Husdyrbruget udleder 1624 kg N/år med de valgte tiltag. Silkeborg Kommune vurderer, at den rest på 96 kg N/år som Hedegård mangler at opfylde BAT-niveauet med er af underordnet betydning og at husdyrbruget opfylder BAT-niveauet. Naturklagenævnet har i en afgørelse (NMK-132-00165), slået fast at en overskridelse af de vejledende emissionsgrænseværdier på ca. 90 kg N/år kan betragtes som ubetydelig. Silkeborg Kommune vurderer, at en overskridelse på 96 kg N/år også er ubetydelig.

\*Det kan tilføjes, at den gulvtype der anvendes til kvierne ifølge kommunens vurdering har en ammoniakfordampning på 4 %. Beregninger i husdyrgodkendelse.dk giver en lidt højere fordampning. Differencen mellem kommunens beregninger og husdyrgodkendelse.dk er på ca. 42 kg N, og ville give en overskridelse af de vejledende emissionsgrænser på kun 54 kg N, hvilket også er en ubetydelig overskridelse, men kun ca. halvt så stor. Kommunen har dog valgt at anvende tallene fra husdyrgodkendelse.dk.

For at opnå det overordnede ammoniakemissionsniveau for hele bedriften er følgende tilpasninger anvendt:

- 1) Der er valgt en gulvtype i den nye stald, med lavest mulige ammoniakfordampning
- 2) Der er anvendt skraber i den eksisterende stald.

Der er stillet vilkår til indretning og drift af eksisterende og nye stalde i afsnit 4.1

#### Vurdering af management/godt landmandskab

Silkeborg Kommune vurderer, at BAT i forhold til management er fyldestgørende da:

- Der føres dagligt tilsyn med produktionen, således at små fejl bliver løbende udbedret.

- Vand og Energiforbruget følges løbende.
- Der udarbejdes mark og gødningsplaner.
- Der er lavet beredskabsplan.
- Medarbejdere holdes ajour med nye krav og regler.

#### **Vurdering af foder**

Ansøgers beskrivelse af fodring fremgår også af afsnit ”4.3 fodring”. Opbevaring og brug af foder foregår korrekt og forsvarligt.

Kommunen vurderer, at virksomheden overholder kravene til brug af BAT i tilstrækkeligt omfang indenfor foder ved anvendelse af det beskrevne.

#### **Vurdering af staldindretning**

Det valgte staldsystem i den nye stald til ungdyr er sengestald med præfabrikeret/pladsstøbt drænet gulv med skraber der kører ca. hver 2. time. Her kan opnås en potentiel reduktion i NH<sub>3</sub> på 50 %. Dette er BAT ifølge Miljøstyrelsens BAT byggeblade.

Det er vurderet, at husdyrbruget anvender bedst tilgængelig teknik indenfor staldindretning på følgende punkter:

- Den nye stald indrettes med naturlig ventilation og de eksisterende kvægstalde er også med naturlig ventilation.
- Kostalden er med spaltegulv. Der sættes skraber på spaltegulvet.
- For at reducere ammoniakfordampningen er den nye stald etableret med sengestald med præfabrikeret/pladsstøbt drænet gulv med skraber der kører ca. hver 2. time. Dette staldsystem har den lavest mulige ammoniakfordampning.

For yderligere beskrivelse af staldsystemet se desuden afsnit ”4.1 Husdyrhold og staldindretning”. Kommunen vurderer samlet set, at virksomheden overholder kravene til brug af BAT i tilstrækkeligt omfang indenfor staldindretning ved anvendelse af det beskrevne.

#### **Vurdering af forbrug af vand- og energiforbrug**

Se beskrivelse og vurdering i afsnit ”4.5 energi- og vandforbrug”.

Kommunen vurderer, at virksomheden overholder kravene til brug af BAT i tilstrækkelig omfang indenfor forbrug af energi og vand.

#### **Vurdering af opbevaring/udbringning af husdyrgødning**

BAT for udbringningsteknik er beskrevet i referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF) som en række tiltag. En del af disse tiltag er dækket af husdyrgødningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, hvorfor det er et lovkrav at følge dem, fx:

- Regler for udbringningstidspunkter (forbud mod udbringning 200 m fra byområder på weekend- og helligdage).
- Udbringningsmetoder (fx ikke tilladt at bruge bredspreder til gylle).
- Krav om nedfældning (dog dispensation til slangeudlægning i græs til økologiske brug til 2015).
- Krav til udbringningstidspunkter, der sikrer optagelse i planter.
- Krav om nedbringning af husdyrgødning udlagt på ubevoksede arealer indenfor 6 timer.

- Krav om maksimale mængder husdyrgødning pr. ha.
- Krav til efterafgrøder.

Der vil forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvorpå der er udbragt gylle. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør). Da gyllen nedfældes i sort jord og i græsmarker, minimeres ammoniakfordampning og lugtgenerne pga. mindre fordampning og hurtigere optagelse i planterne. Der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Gylleudbringning sker normalt kun på hverdage.

Uanset om det er et økologisk landbrug eller et konventionelt forbruges der mindre kvælstof end, de økonomisk optimale mængder. Dette medfører et kraftigt incitament til optimal håndtering af husdyrgødningen. Ansøger vil derfor søge den mest optimale form for udbringningsteknik, placering i sædskiftet og benytte de mest optimale vejrforhold, således at fordampningen af ammoniak reduceres mest mulig og udnyttelsen af næringsstoffer er størst mulig. Ligeledes vil stigende afgrødepriser flytte afgrødernes økonomisk optimale kvælstofniveau højere op, og dermed kræve bedre udnyttelse af husdyrgødning på bedriftens arealer.

For gylletankene gælder, at der er tale om stabile beholdere, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger. Der er en samlet opbevaringskapacitet på 15 måneder, hvilket anses for tilstrækkeligt.

- Lageret tømmes hvert år og inspiceres visuelt.
- Der er ingen spjæld i tankene og alt overpumpes via neddykket rør.
- Gyllen omrøres kun umiddelbart før tømning.
- Der føres logbog over flydelaget.
- Beholderne kontrolleres ved 10-års beholderkontrollen.

Det er kommunens vurdering at ansøger opfylder kravet om BAT til opbevaring og udbringning af husdyrgødning.

### **Samlet vurdering**

Af ansøgningen fremgår det at der er taget forholdsregler indenfor management, energi og vand forbrug, foderteknologi, staldindretning og håndtering og opbevaring af husdyrgødning i forbindelse med driften.

Silkeborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste, at husdyrbruget samlet set ved overholdelse af de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug og af de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen vil anvende den bedste tilgængelige teknik.

Det vurderes derfor at bedriften overholder kravet om BAT for § 11 husdyrbrug med hensyn til, hvad der er praktisk og økonomisk muligt i branchen og i forhold til den miljøgevinst, der kan dokumenteres opnået ved brug af den pågældende teknik.

### **VILKÅR**

---

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet nogle vilkår i dette afsnit. Der kan i de enkelte afsnit om foder, staldindretning m.v. være vilkår som er relateret til BAT.

## 9 ALTERNATIVE LØSNINGER OG 0-ALTERNATIVET

---

### 9.1 ALTERNATIVE LØSNINGER

---

#### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Alternative løsninger til byggeriet er der ikke mange af. Dels grundet de terrængivne forhold og dels grundet det ønskede byggeri samt dets funktionalitet. Alternativet er derimod om produktionen skal fortsætte, ændres eller helt ophøre som beskrevet under 0-alternativet ved pkt. 9.2.

Malkestalden har uudnyttet kapacitet. Denne kan udnyttes ved at øge antallet af køer. En oplagt mulighed herfor er at goldkøerne opstaldes andetsteds. Dette sker i midlertidig allerede på Hedegård, hvor de går i ungdyrstalden. Eneste anden mulighed er at have et hold malkekøer i andre stalde og flytte dem til kostalden til de to daglige malkninger eller ved at udvide den eksisterende kostald.

At have malkekøerne i andre stalde end hvor malkeanlægget er, stiller store krav til ejendommens logistik, antal dyr samt malkesystem. Herunder opsamlingsplads. På Hedegård er der ikke grundlag for at lave specifikke hold, f.eks. 1. kalvs. eller højtydende køer. Det er besætningen for lille til. Hertil kommer at fodersystemet ej heller fordrer malkekøer i forskellige stalde. Dette vil lettere kunne administreres ved der fodres med fuldfoder. Det tredje forhold er, at opsamlingspladsen er en ekstra bredgang bag ved sengebåsene før malkestalden. Holddrift vil således kræve, at holdene er lige store, samt at foderstyrken skal være den samme, idet dyrene ikke vil kunne ledes tilbage til samme stald, som de kom fra inden malkning medmindre der oprettes en ekstra opsamlingsplads. Så kan der jo lige så godt laves flere sengebåse. Dermed løsningen.

Malkestalden er i den sydlige ende af stalden, hvorfor er det kun muligt at bygge tilbygningen mod nord. Da syd også er adgangsvejen til ejendommen, desuden ville det ikke være muligt at overholde afstandskrav til stuehus og nærmeste nabo. Et muligt alternativ hertil kan så være en ny bygning til de ekstra køer, idet de ikke kan opstaldes i eksisterende bygninger. Herved vil der dog opstå samme problemer omkring anvendelse af malkestalden som skitseret overstående. Dermed ej helle nogen løsning. Udlicitering af kvierne harmonerer ikke med produktionsformen eller den økologiske tankegang, og er således ikke noget alternativ. Eneste alternativ placering til opstaldning af flere malkekøer er en tilbygning til den eksisterende kostald – og mod nord.

Udvidelsen af ensilagepladsen er ligeledes også mere eller mindre givet på forhånd. Den eksisterende plads kan kun udvides mod nord. Dette sker således ved at den eksisterende bagmur flyttes længere mod nord for derved at kunne anvende samme forplads og tilkørselsforhold som i dag. Grundet terrænet vil etablering af en silo vinkelret på de eksisterende anvende unødigt plads til ny forplads.

Siloen kunne så etableres vest for kostalden, men det vil give flere interne veje, ekstra kørsel med blokskæren ved fodring, problemer i forhold til logistik og udspredning af vand fra sprinkleranlæg samt ikke mindst problemer i forhold til afstand til nabo. På det landskabelige plan vil en flytning af siloen ikke harmonere med det eksisterende byggefelt, og vil skulle bevirke en unødigt skærmende beplantning, i forhold til forslåede placering, hvor den naturligt bliver skærmet af.

Placering af den kommende gyllebeholder kan ske vest for Hedegård, dermed i tilknytning til de eksisterende to tanke. Herved vil de flade naturligt ind i landskabet og ejendommen byggefelt. Den kan ikke falde naturligt ind andre steder på ejendommen.

### **Vision**

Ansøger har udarbejdet en vision for egen og Hedegårds fremtid. Ejer ønsker at kunne fortsætte sit arbejdsliv og aktiv virke som landmand på ejendommen. For dette er muligt, skal bedriften løbende udvikles for ikke at stå stille i forhold til det omkringliggende samfund. Stilstand er lig afvikling. Hedegård skal derved være blandt de få kvægbedrifter, der er tilbage om ti år. Landbruget skal være rationelt og bæredygtigt økonomisk og skal give ejeren og ansatte en spændende hverdag.

Ansøger skal også i fremtiden deltage i det daglige arbejde på bedriften. Der skal også være tid og overskud til familien samt tid til at engagere sig i fritidsaktiviteter og landbrugsfaglige organisationer. Bedriften skal drives, så miljøregler overholdes og det gode forhold til lokalsamfundet skal plejes.

### **Målsætninger**

Konkret står ansøger som alle andre mælkeproducenter over for, at faldende mælkepriser og stigende omkostninger udhuler økonomien i den nuværende produktion. Det betyder, at der tjenes mindre per ko og antallet må øges for at kunne holde et stabilt overskud. De strategiske overvejelser skal danne baggrund for driften i de kommende år og være ledetråden i ansøgers beslutninger i det daglige arbejde.

Økonomisk set vil flere køer skabe et større dækningsbidrag og give væsentlige stordriftsfordele. Dette vil resultere i et solidt økonomisk fundament. Samtidig bliver der skabt rammer og mulighed for at investere i produktions- og miljøfremmende forhold, som kan give øget arbejdsglæde og dyrevelfærd.

Ansøger ser en vigtig opgave i at præsentere landbrugserhvervet og egen bedrift til folk udefra. Erfaringer viser klart, at besøgende har et meget mere positivt billede af landbruget, når de tager hjem. Derfor ligger det Hedegård meget på sinde, at miljøregler og hensynene til dyrevelfærden varetages på bedste vis. Det gode forhold til naboerne varetages bl.a. ved at vise hensyn ved gyllekørsel samt hjælpe med maskiner osv.

For ansøgers familie- og fritidsliv vil udvidelsen give mulighed for større frihed. Der vil blive skabt en eller måske to arbejdspladser. Det vil give ansøger større fleksibilitet, som gør det muligt at lave en arbejdsdag, der bedre kan kombineres med familieliv og fritidsinteresser. Netop at kunne tiltrække og fastholde dygtige medarbejdere bliver vigtigere og vigtigere i landbruget, efterhånden som bedrifternes størrelse stiger.

Ansøger ser en udvidelse af produktionen på Hedegård som et meget vigtigt element i at udleve visionerne for egen og bedriftens fremtid. Udvidelse af produktionen og omlægning til økologi er med til at fuldføre visionen.

## **KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING**

---

Silkeborg Kommune vurderer, at der samlet set ikke kan opsættes væsentlige alternativer som kan sammenlignes eller vurderes som værende bedre end det ansøgte projekt.

## **9.2 0-ALTERNATIV**

---

### **MILJØTEKNISK REDEGØRELSE**

---

0-alternativet er lig med den eksisterende produktion. En statisk tilstand er oftest ikke et udtryk for noget positivt, da der er ensbetydende med at hjulene er gået i stå. Dette er også tilfældet i landbruget. Det er derfor uundgåeligt, at landbruget hele tiden ændres i takt med omgivelserne.

I alle virksomheder er der løbende krav til at tilpasse og optimere driften efter markedsforholdene. Inden for landbrugerhvervet er det en realitet, at landmændene står over for faldende afregningspriser og stigende foderpriser i forhold til inflationen samtidigt med, at de generelle omkostninger stiger. Dels grundet inflationen men også grundet følgerne af finanskrisen. Der skal således produceres et stadig stigende antal enheder for at overleve økonomisk. Derfor vil det være uundgåeligt, at produktionen løbende skal optimeres og udvides.

Hvis produktionen ikke optimeres, smuldrer det økonomiske grundlag for virksomheden. Et konstant produktionsniveau er reelt en begyndende afvikling af produktionen med de personlige, samfundsmæssige og landskabelige konsekvenser, det giver. Samfundsmæssigt vil 0-alternativet derfor kunne betyde færre arbejdspladser dels på slagterierne, men også i de mindre lokale virksomheder (vognmænd, foderstoffer m.m.), og som følge af dette må det kunne forventes at samfundets indkomstdannelse mindskes. Landbrug & Fødevarer har beregnet, at 1000 DE i gennemsnit beskæftiger 52 personer. De fleste i følgeindustrien. Hedegård vil således kunne sikre beskæftigelse i det private erhvervsliv til 12 personer med udvidelsen mens der i nudriften beskæftiges 10 personer. Dermed privat beskæftigelse til 2 personer yderligere.

Et alternativ til udvidelse på Hedegård kunne være at opkøbe en anden produktionsejendom for at drive og eventuelt udvide denne. Ansøger kunne på den måde at udvikle bedriften og modvirke en faldende realløn. Det ville kræve en stor investering til opkøb og eventuel modernisering af en anden ejendom. Der er desuden klare fordele i at have besætningen samlet på samme sted frem for at skulle passe dyr flere steder. En samlet besætning giver bedre mulighed for at opnå en rationel produktion end ved at have to adskilte besætninger. Dertil kommer, at Hedegårds beliggenhed er god i forhold til naboer, har særdeles robuste udspretningsarealer og bidrager ikke væsentlig til ammoniakfølsom § 7-natur<sup>26</sup>.

En mulighed kunne være at omlægge produktion til kviehotel eller fedekalve. Fedekalve er kun aktuel, hvis der kan producere Dansk Kalv, og det vil kræve store bygningsmæssige ændringer, for at efterleve kravene hertil. Kviehotel er en mulighed, men det kræver en væsentlig anden størrelse og dermed flere enheder for at kunne lave et økonomisk fornuftigt resultat heraf. Hertil kommer at mælkeproducenterne som udliciterer pasningen af kvierne gerne ser, at kviehotellet kan passe alle deres kvier, og ikke kun en del mængde.

Dertil kommer, at ansøger i flere år har gjort sig strategiske overvejelser mht. fremtidig udvikling og udvidelse, bl.a. gennem opkøb af jord og naboejendomme. Mulighederne for produktionsudvidelse på Hedegård vurderes derfor ikke at være udtømte med det nuværende dyreholds størrelse, som er udgangspunktet for dette projekt.

## KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

0-alternativet skal belyse de miljømæssige og socioøkonomiske konsekvenser der er, hvis den ansøgte produktionsudvidelse ikke gennemføres. Udgangspunktet er at skabe en rentabel produktion på bedriften.

0-alternativet er at opretholde produktionen på det nuværende produktionsniveau. Det vil sige en bibeholdelse af den tilladte produktion på ejendommen. Miljømæssigt vil 0-alternativet betyde, at miljøpåvirkningen i nærområdet omkring gården ikke øges yderligere.

---

<sup>26</sup> Lov nr. 1486 af 04/12-09, miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug

Det er Kommunens vurdering, at den øgede miljøpåvirkning, der kommer som følge af udvidelsen ikke påvirker lokalområdet i negativ retning. Der opnås endda en forbedring eftersom der indføres nye teknikker.

Husdyrbrugets placering i området er vurderet med basis i at generne fra husdyrbruget generer naboerne mindst muligt.

Med hensyn til nabogener, set i forhold til 0-alternativet, er det Kommunens vurdering, at udvidelsen ikke vil betyde væsentlig større genere for naboerne omkring gården

Det er Kommunes vurdering, at de socioøkonomiske konsekvenser ved 0-alternativet, dvs. fastholdelse af et konstant produktionsniveau, vil være en begyndende afvikling af produktionen.

Samfundsmæssigt vil 0-alternativet derfor kunne betyde færre arbejdspladser, på slagterierne, men også i de mindre lokale virksomheder (vognmænd, foderstoffer m.m.), og som følge af dette må det kunne forventes at samfundets indkomstdannelse mindskes.

## 10 HUSDYRBRUGETS OPHØR

---

---

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---

I forbindelse med ophør vil der blive truffet de nødvendige foranstaltninger med henblik på at overlevere anlægget i forsvarlig miljømæssig tilstand. Der vil således blive tilkaldt en slamsuger for at tømme gyllebeholderen samt gyllekummerne. Derudover vil der blive gennemført en rengøring af anlægget, således at der ikke forekommer forurening herfra. Spildevandet vil blive kørt ud på dyrkede arealer i henhold til lovgivningen. Udtjent inventar og andet metal vil blive leveret til produkthandleren og elektronisk udstyr vil blive leveret til genbrug. Andet affald vil blive afhændet efter miljølovens forskrifter.

Bygningsmassen vil renoveres til andre formål evt. helt udtages af landbrugsmæssig drift jf. planloven, eller helt eller delvis blive fjernet hvis de ikke kan tjene til andet. I hvor stor en grad, at bygningerne fjernes, afhænger af deres tilstand og mulighed for anden udnyttelse.

### KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

Kommunen vurderer, at disse tiltag er tilstrækkelige til at undgå forureningsfare og til at sikre at ejendommen ikke vil blive et attraktivt levested for eksempelvis rotter. Endvidere vurderes det, at disse tiltag vil sikre, at ejendommen ikke kommer til at fremstå som øde og forladt.

## 11 EGENKONTROL OG DOKUMENTATION

---

---

### MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

---



## Management

Bedriften bliver drevet efter de principper der er opstillet i begrebet ”godt landmandskab”. Begrebet ”godt landmandskab” indeholder en målsætning om inddragelse af principperne for integreret produktion. Hensynet til de mere bløde værdier bliver derved en integreret del af planlægningsprocessen. De bløde værdier er i denne sammenhæng defineret som etisk betingede hensyn, herunder hensyn til medarbejdere, naboerne til bedriften, forbrugerne samt til husdyrvelfærd, naturen, landskabet og miljøet. Ved anvendelse af denne helhedsorienterede managementform forventes kravene fra det omgivende samfund at blive efterlevet, sideløbende med de økonomiske krav.

Mælken leveres til Them Mejeri. Også efter omlægningen. Dermed følger ejendommen kvalitetskonceptet for levering af mælk, der hos Arla hedder ”ARLA-gården”, der på flere punkter er mere vidtgående end dansk lovgivning.

Hypptig anvendelse af diverse videre- og efteruddannelses tilbud for ejer og ansatte.

## Egenkontrol

I videst muligt omfang følges Kvægs branchekoder. Dvs. egenkontrol for mælk, foder samt dyrevelfærd. Egenkontrol handler i vid udstrækning om rutiner i det daglige arbejde.

Rengøring:

- Udmugning i stalde for at minimere ammoniakfordampningen.
- Vask og fejning af gange for at sikre et højt hygiejne niveau og minimere støvgener.
- Periodelvis rengøring af anlæg med dybstrøelse for at minimere gener fra fluer.
- Faste rutiner omkring rengøring af malkeanlæg mm.

Vand:

- Tilsyn af drikkekopper og kar
- Rengøring og kontrol af ydeevne

Ventilation:

- Rengøring af naturligventilation.

Kraftfoderautomater:

- Kontrol og kalibrering
- Justering for tildeling jf. laktation.

Miljømæssige foranstaltninger:

- Kontrol af markstak, skal være forsvarligt overdækket
- Logbog over flydelag / teltoverdækken
- Renholdelse af stier
- Skadedyrsbekæmpelse

Gene-/forureningsforanstaltninger:

- Generel vedligeholdelse og kontrol af tekniske systemer efter fabrikantens anvisning.

Registrering af:

- Elforbrug
- Foderforbrug (EFK)
- Vandforbrug
- Sprøjtejournal
- Husdyrgødning (Gødningsregnskab)
- Medicinforbrug og type af medikamenter
- Opbevaring af indlægssedler på foder

## KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

---

Kommunen vurderer, at der føres tilstrækkelig egenkontrol på bedriften og at det dokumentationen er dækkende.

## 12 BILAG

---

---

Bilag 1	Arealer
Bilag 2	Beplantningsskitse
Bilag 3	Afstande
Bilag 4	Bygningsoversigt
Bilag 5	Nitratfølsomme indvindingsområder
Bilag 6	Beredskabsplan
Bilag 7	Beredskabskort
Bilag 8	Kapacitetserklæring
Bilag 9	BAT beregning proportionalitet
Bilag 10	Transportveje og ejerforhold
Bilag 11	Arealoversigt, overfladevand